

Chr. Arsenius

Arv. Aug. Afzelius.

A. J. Salmson Lith. Tr. hos Salmson &

Nordstjernan.

WITTERHETSSTYCKEN

OCH

POEMER

AF

Afzelius, Franzén,
Runeberg, Sparre och Sturzenbecher,

jemte deras

PORTRÄTTER OCH FACSIMILER.

Stockholm.
L. Gust. Rylander.
Bazar'n å Norrbro.

Borgå.
C. A. Öhman.

Götheborg.
N. J. Gumpert.

ARV. AUG. AFZELIUS.

LIDANDETS VÄKTER.

Första Sången.

Gethsemane.

I.

(Och han kom på det rummet, som heter Gethsemane.)

Si! porten öppnas: — I Gethsemane,
O Zion! in din Segerhjelte träder.
Zerafer ned med stum förbidan se.
Och uti mörker sig naturen kläder,
Då uti smärtans milda majestät
Förklarad, Jesus går den bittra kalk, att tömma
Och bleka liljorna, som spira i Hans fjät,
I slutna kalkar sina tårar gömma.

Här var den ort, der fordom mången stund
Den Himlasände kommit med de sina,
Vid samtal om det eviga förbund,
Hvars tysta vittnen än på fästet skina,
När natt sig sänker öfver palmers lund. —
Ack! än Han gråta kan: Si, gudakinden bränner
En mensklig smärtas tår: Så lifvets afskedsstund
Han helgat bland sin själs förtrogna vänner.

Natur! O huru ljuft, att uti ditt behag
En förlott endast tro, som evig skönhet höljer,
Och för min Andas blick upplåtas skall en dag,
När tidens sista våg mitt trötta öga sköljer.
Dock vid ditt afsked, o! hur menniskan är svag!
Fast bättre verldars fröjd, der bortom höres kalla,
Vi bäfva för den stund; då täckelset skall falla.

För sista gången här nu Jesus solen såg
Bak cederskogar sig i hafvets vågor bädda.
En ängslig tvekan sig bemägtigar hans håg
Om Gudomens beslut, att menskligheten rädda.
Han ensam irrande allt mer fördjupar sig
Bland hemska skuggorna på frestelsernas stig,
Af qvalen jagad bort från sina vänners sida,
Att bedjande för dem mot Död och Afgrund strida.

II.

(Jesus gick öfver bäcken Kidron.)

Sorgligt bäcken Kidrons silfverflod,
Mellan sina blomsterstränder susar;
Nyss uti den spegel, vinden krusar
Sista gången Herrans anlet stod,
Sista gången aftonstjernan lyste,
På en gångstig ljusets Majestät,
Och med liljans rena läppar kysste
Skapelsen sin Konungs helga fjät.

Sjung lilla bölja! din sorlande sång
Under palmer;
Der näktergalen så mången gång
På tufvan satt,
Och sjöng i den ensliga, stilla natt,
Sina psalmer:
När Jesus der stod uppå stranden.

Flyt glad genom dalen, du irrande våg!
När du seglat
Din stråt ut i djupet, ditt mål; kom ihåg
Den dyra bild,
Som uti din bölja engång så mild
Sig har speglat!
När Jesus der stod uppå stranden.

Försmägtande vandrarn, som hinner din strand,
När han dignar,
Du vederqvicker mot middagens brand:
Väl mig, Väl mig!
Om så, någon like på nödens stig,
Mig välsignar,
När Jesus står åter på stranden.

Ack! vore min Själ den irrande våg,
Som fick bära
Den dyra bild, i din spegel sig såg;
Då skall engång
Hon jublande sjunga en segersång,
Till Hans ära,
I palmomskuggade landen. —

III.

(Och Jesus gick bort ifrån dem till att bedja; och de vordo förtyngde utaf sömn.)

PETRUS.

Fast jag intet ljus ser tindra,
Ner på qvalens mörka stig;
Intet, intet skall mig hindra.
Mästare! att följa dig! —
Men — jag dignar! men jag bäfvar,
Svaga Stoft! du fåfängt sträfvar:
Tro! hvar är din kraft, ditt lif? —
Jesu! mig ej öfvergif! —
(Han insomnar.)

JOHANNES.

O! hvart går Du, Jesu! hän,
I den mörka stund allena?
Öfver Örtagårdens trän
Redan hvilar natten sena:
Foten snafvar! — Styrkan sviker
När du Jesu! från mig viker
Kärlek! O, hvar är ditt lif?
Jesu! mig ej öfvergif! —
(Han insomnar.)

JACOBUS.

Vaka, trötta öga än!
Bed och hoppas svaga hjerta!
Fjärran är Han ej, den Vän,
Som dig lösa skall från smärta.
Men hvad tyngd mig nedertrycker! —
Fasans natt! — Sig ögat lycker.
Milda *Hopp!* hvar är ditt lif?
Jesu mig ej öfvergif! —
(Han insomnar.)

IV.

R'en svallar fram på fästet mörkrets flod,
Och på den svarta vinge, natten sänker
Mot jorden, endast några droppar blod
Den sunkna Solen hemskt tillbaka stänker
Då upp ur Qvalhem afgrundsfursten står,
Hans ögon vildt omkring i mörkret glöda,
Vid första slagen midnattstimman slår
Bakom en Järnek gnistrande och röda,
Liksom ett Lodjurs, när i nattlig stund
Det ser Gazellen i Oasens lund.
Han gläds — och bäfvar; ty han vet att tiden,
Den förelagda, snarlig är förliden,
Och njuta vill sitt offers qval till slut:
Förgiftande den luft, som Jesus andas,

Han blickar hemskt i nattens mörker ut
Och bortstjäl bönens kraft ur Bedjarns bröst
Der tviflets ångst med dödens fasor blandas;
Och Jesus uppstår utan frid och tröst,
Med isadt hjerta ifrån bönestunden: —
Så vacklande Han irrar kring i lunden:

"Hvad! — har tron mig svikit? —
Fader! — har Din Ande från mig vikit? —
Bönens kraft! — hvar är du? —
O! — hvi bär du
Ej mitt qval, min smärta
Till min Faders hjerta!" —

(Han kom till Lärjungarne och fann dem sofvande.)

"Vänner! Er jag söker;
Hjertats ängslan mer och mer sig öker.
Hvilan, ack! försaken! —
Bedjen! — vaken!
Med den Vän, som lider
Frestelsernas strider." —

Vänskapen och Sorgen.

En tröstande stjerna på lidandets stig
Den jordiska vänskapen är
Säll menniska är du när himmelen dig
Dess tröst på din vandring beskär.
Men hon sjunker i molnen, så kall och så matt
I de svåra bedröfvelsers natt.

Så enslig satt Sorgen på stranden och grät;
Dess hydda låg störtad omkull.
Hvar Vän hade flytt den olyckligas fjät,
För svaghet och räddhåga skull.

Öfvergifven hon vandrar sin irrande led
Öfver Nödens brännande hed.

Och stormig var natten och regnet föll på,
Då skymtar i dalen ett ljus:
"Med skälfvande händer hvem klappar väl på?"
"Jo! Sorgen. — Ack låna mig hus!
"O! jag fryser och hungrar" — Men svar hon ej får;
Öfvergifven i natten hon går.

Men känner du Vännen som dignande här
Bad fordom i Josaphats dal;
O! bed och Han sänder dig Ängeln som bär
Hugsvalelsens kalk för ditt qval:
Det är kärlek i den — oförgängelig tröst
För hvar lidande, bedjandes bröst.

V.

(Och han gick bort och bad annan gång.)

Likt då vid midnatt öfver Månens rund
Förmörkande det svarta molnet skrider;
Hans Gudoms-kraft i frestelsernas stund
Sig döljer, medan menskan Jesus lider,
Och i den kalk af qval för honom skänkes
En droppa tröst af himlen icke stänkes.

Han under smärtans tyngder dignar ner;
Men fast står domen uti himlen skrifven,
Och än förgäfves är den bön, Han ber: —
Åt lidandet Hans själ är öfvergifven:
"O Fader! — Fader! vore så din vilja,
Du värdes denna kalken från mig skilja." —

Förgäfves blicken höjs mot ljusets rymd,
Der bönen ofvan molnen trösten söker:

I hopplöshetens natt är himlen skymd
Och med dess mörker själens qval sig öker.
Han uppstår, söker vänners tröst. — De sofva
Ifrån sin sorg — Ack! det är Himlens gåfva.

Sömnen.

Sömnens Engel! som i mörkrets floder
Öfver dunkla midnattshimlen drar
Hvilans hulde Ande! — Dödens Broder! —
Sorgens offer i ditt hägn du tar:
Mödans Son du hvilans hugnad ger,
Låter hjertat undan qvalen domna,
Tyngda ögonlocken sänkas ner
Och från tåren trötta ögat somna.

Re'n de fly med en aflägsen brusning,
Ljuden från en verksam lifvets dag:
Nattens fläkt i lundens stilla susning
Lockar sömnens döfvande behag.
Men liksom i tidens första stund,
Herrens Ande sig på djupet rörde,
Hägnar han ännu de frommas blund,
Hvilkas böner aftonvinden förde.

Milda Sömn, du lidandets försoning!
Huldt din stilla skugga breder du,
Kring palatsen öfver Nödens boning
Skänker Sorgens Son ett qvalfritt Nu:
Allt är frid den stilla Sömnens stund;
Svunnen fröjd ur mörka fjerran strålar;
Hoppet på din mantels svarta grund
Sina dunkla arabesker målar.

Hörde du en suck i aftonvinden?
Dottren klagande vid Moders graf,

Sömnen kysser tårarne från kinden,
Vidrör torfvan med sin under-staf:
Klädd uti en stilla midnattsdröm,
Till den lilla i sin fordna hydda,
Kommer Modren tröstande och öm,
Lofvar att som Ängel henne skydda:

Och den lilla icke mera gråter,
När hon öppnar nästa Sol sin blick; —
Dödens Ängel kom och barnet åter
Vid sin Moders sida hvila fick. —
Sömn och Död! J hulde Änglar två,
Himlen sände menskan Eder tvenne:
När den enas tröst ej vill förslå,
Döden undan qvalen räddar henne.

Hvem är det jag ser i nattens töcken
Slumrande så blek på hedens sand? —
Det är vandrarn, som i Sahras öcken
Dignade af törst i solens brand. —
Si! han ler — de torra läppar rör;
Om den svala källans flod han drömmer.
Se! han lyssnar; — bäckens sorl han hör;
Svalkad af en dröm sitt qval han glömmer.

Efter dagens mödor, säll sin boja
Slafven sänker uti Glömskans flod:
Vaggas mot den strand der förr hans koja
Bland Guinea-kustens palmer stod.
Ack! det är den usles enda hopp,
Hulda *Sömn!* — att han engång till nödens
Skumma dag ej mer skall väckas opp,
Och utur din famn få gå i Dödens.

I ett okändt land, med hufvud lutadt,
Slumrande på hårda stenens häll,

Hvilar Jakob — med en bön han slutat
Sorgens dagsled — tröstad nu och säll
I en dröm han Himlen öppnad ser —
Sömnen är en hemmets stege vorden,
Der Guds Englar vandra upp och ner
Ännu mellan himmelen och jorden.

VI.

(Och han gick bort och bad tredje gången.)

Försonare! O! hvilket djup af qval
I afgrundsmörker denna natten höljer
Och utur alla bäckar Belial
Med våg på våg af ångst ditt hjerta sköljer:
Ur djupet dödens fasa blandar sig
I middnattsväktens kalla tunga dimma,
Och nattens stjernor sänka till din stig
Ur molnen ej en enda hoppets strimma.

Du lider, O, du menlösa Guds Lamm!
Den ångest afgrundsfursten Dig bereder,
Der dignad ned invid Platanens stam
Du ängslas, skälfver, svettas blod och beder.

J Liljor bleka! i Gethsemane
Med helig blodsdagg stänkt på blomsterstängel,
J voren vittnen till Hans lidande; —
Då ifrån tröstens hem steg ned en Engel,
Som kalken fylld af Guds barmhertighet,
Hugsvalande till Jesu läppar räckte,
Och denna kraft, som segervägen vet,
Gudomlig kärlek, i hans hjerta väckte.
Från denna stunden segrande Guds Lamm
I striden går mot död och afgrund fram.

Så öfver allt hvad menskohjertat lider
Den trogna bönen segra skall till slut,

Och gifva styrka nog för själens strider,
Tills hennes pröfnings timglas runnit ut.

(En röst.)
Se hur lugnt och roligt,
Juda Lejon strider! —

(En annan.)
Se hur mildt och tåligt
Offerlambet lider! —

Chor.

O! hvad härlighets sken, ifrån Englarnas Sol,
Af den klarhet, som omger den Eviges stol,
Kring Cypresserna sprids uti Josaphats dal! —
Styrkt den Bedjande uppstår. — Men gnisslande ned
I den eviga natten, att gömma sitt qval,
Far den osälle Frestelsens Ande sin led —
Men i segrande ljuset Försonaren då
Till de sofvande vännerna talade så:
"Ja, slumren nu, och njuten glömskans hvila
"En pröfningsdag på himlen snart skall randas
"Då bitter Sorgens kalk för Eder blandas.
"Slumren roligt! — njuten hvila,
"Medan midnattsmolnen ila!" —

VII.

(Står upp och låter oss gå, si den är när som mig förråder.)

"Nu stunden är kommen, förrädarn är när;
Står upp, och hvilan försaken!
Ack, bedjen och vaken!
Ej mera vi här
Församlas på jorden; men der,
Hos Fadren i eviga friden,
När lidandets natt är förliden."

Men medan så de sina uti dalen
Försonarn samlade vid Kidrons strand,
Iscariot, mot en pelar', i portalen
Till ett palats, står lutad. — I sin hand

Han något bär, som hemskt han står och väger;
Hvi darrar handen så? — han tänker väl
Derpå, om denna skatt nog värde eger
Mot samvetsfrid och en odödlig själ.
Men hör! — metallen klingar — och förgäfves
För pligt och sanning höjes himlens röst;
Och hvad gudomligt fins i menskans bröst
Dygd, tacksamhet och kärlek — allt förqväfves.

Re'n väckt af tempelvaktens vilda rop,
Som nedanför, omkring palatset skalla,
Förrädarn hör en upprörd menskohop,
Med brottsligt sorl till aftåg honom kalla.
Han vacklar ned och framför tåget går,
Som hemskt i natten sina facklor svängde.
Af fasa reste sig hans skägg och hår
Som lysande i blossens sken sig mängde.
Fram till Gethsemane det röda ljus
Bland facklors rök på mörkrets vågor fördes,
Och hopens sorl, likt ett aflägset brus
Från bergets flod, till stilla dalen hördes.

De nalkas målet — och Iscarioth re'n
Förråder med en kyss den Himlasände;
Hans hälsning qväfs af ånger; men försen;
När Jesu milda öga sorgfullt vände
En blick mot brottslingen, som snart, förföljd
Af synden, ut i natten går att dölja
Sitt brott för ljuset — och i skuggor höljd
Fly undan qvalen, som hans själ förfölja.

Qvar skaran står; men framåt ej ett fjät
Den sig mot det utsedda offret vågar. —
Hvad frukta de? — Jo, detta Majestät
Af oskuld, som i Herrens öga lågar,
Fast mild och värnlös han ibland dem stod: —
"Hvad rädens J? Gud vill ej svärd och blod:

Jag är ju den J söken" — så Han talar,
Och villigt ger åt bojorna sin hand
Han fjättras, ledes bort i deras band. —
Vi Honom återse i magtens salar.

Oskuld, du Himmelens brud
Vandrar Du lidandets stig
Underlig styrka åt Dig
Delade kärlekens Gud.
Härlighets sken från det höga
Ler i ditt tårfyllda öga.

Stark uti stormen du står
Trottsande vågornas hot. —
Tålamod heter din fot,
När öfver törnen du går —
Stödjande staf dig är Hoppet
Under det jordiska loppet.

Sluter dig fängelsers qvalm
Där dig förtryckaren lagt —
Hånar han dig i sin magt
Dock på din bädd utaf halm
Frid ifrån himlen nedströmmar, —
Drömmer du Englarnes drömmar.

Så när Försonaren gick
Hotande skaran emot,
Skälfvande ned till hans fot
Böjde dem, Oskuld! din blick,
Under din sköld — vid din sida
Segra de fromme, som lida.

PÅ

Prinsessan Eugenias

Confirmationsdag

den 26 Oktober 1845.

Du hvita Lilja uti Nordens Saron
Kung Oscars Dotter! — i din högtidsskrud
Förd af det Svenska Zions fromme Aron
Dig Svea nyss har sett, en himlens Brud
Då vid ett afsked af din barndomsstig,
Du ned vid korset ödmjukt böjde Dig.

Högtidlig tystnad var i Tempelsalen:
Hvart hjerta lystnade till Jungfruns ord,
Som stod der, lik den offrande Vestalen,
I blygsamt Majestät vid himlens bord.
Och i det Svenska Zions Helgedom
Det märktes väl att HERren gick framom.

Så fordom när en Moses längtan hade,
Att engång skåda den Allsvåldige
Och skyld i kulan, såsom Herren sade,
Förbidade att se Guds anlete,
Der hväste fram en ljungeld; — Men, ack nej!
I vilda lågor framgår HERren ej.

Der frambröt en orkan; men ännu fjerran
Var Jehovah. — Derefter mild en vind
Framsusade och uti den var Herran;
Då föll en andagtstår från Bedjarns kind —
Så vid Din Andas högtid tycktes som
Det var den Evige, som gick framom.

Oss var det som en fläkt af Herrans Anda
Med Helgonfrid fyllt templet denna dag,
Och som vi hört en himmelsk röst sig blanda
Uti vår sång: om Fadrens välbehag,
Och på ditt hufvud helgonkronan sett
Den Dygd och Oskuld himlens Brud beredt.

Lik dalens Lilja, länge du försköne
Vår Konungs borg och Sveas stolthet var, —
O! Oscars dotter! — Himmelen belöne
Den hulda hand, som Liljan vårdat har.
O Svea! Himlens nåd med dig är stor;
I kungaborgen Herrans fruktan bor.

Men fort på berget nådens timmar fara,
Hos Herren uti Hans förklaringsstund; —
Vi måste ned, fast der var "godt att vara",
Ty pröfvas måste religionens grund.
Den pröfning väntar alla — väntar Dig,
Ty törnen växa ock på kungars stig.

Må verldens otro då från Dig ej rycka
Det stöd, som Religionens Engel ger.
Du hittills blygsamt bar din barndomslycka;
Härefter, lär försaka; det är mer;
Ty Hoppet ler i Tålamodets tår
Och kärlek gerna nära korset står.

Erinras visst ditt hjerta ej behöfver,
Den kärlekslära, Himlens Sände gaf;
Välsignelsernas rosor växa öfver
Den ädle sanne menskovännens graf.
Var stor — i visad kärlek mot de små;
Ty deras Vän i himlen vill det så!

"Kanske med nästa post!"

BERÄTTELSE.

För den, hvars hjerta under vandringar lika den känslofulla *Sterns*, blifvit sjukt i striden mot en kall och egoistisk tid, och innan det blifvit försonadt med tron på en försyn, är i sanning en resa ingen läkedom. Jag har dagligen under mina resor i utlandet erfarit sanningen häraf; och mitt olycksaliga sinne, som jag rest ut att härda mot sin känslighet, lär icke kunna vänjas af från sin vana, att lida med hvarje olyckligt offer för menniskornas oförrätter och bedräglighet, och får dagligen nya sår. Dock afundas jag ingalunda denna verldens stora, som åka i så höga förgyllda vagnar, att de icke behöfva märka Nöden, som går samma väg i trasor till fots. Järnvägarne synas mig förträffligen egnade att behaga vår njutningslystna tid: — på dem kunna Furstarne, som nu med sina resor genomkorsa alla länder, förflytta sig uti en blink från borg till borg, från hufvudstad till hufvudstad, utan att störas af den besvärliga klagan, som suckar emellan dem. Äfven mig har man drifvit ut i verlden, från mitt lugna Carlshamn, och dess för mig så dyrbara kyrkogård, att jag skulle njuta, och glömma min sorg; dock reser jag ingalunda för att glömma, att jag är menniska och har bröder.

Sedan jag ett år kringirrat i Rehnländerna, har jag stadnat i den lilla staden W—, der jag beslutat tillbringa det återstående af sommaren; emedan denna ort liknar min hemstrand, med sin sköna begrafningsplats; och har inom några

berg mot stranden, en dal, förvillande lik Mökhergulsdalen, der jag lycklig vandrat så mången härlig Juniinatt. Jag hade vistats i denna lilla stad i några dagar, och hade blifvit temligen lugn. Mitt minne af henne, den oförgätliga, som jag far verlden omkring att glömma, hade börjat lemna mig några timmars sömn om nätterna, då jag fick ett besök af min reskamrat, en student från Jena, som föreslog mig ett besök på det nära staden belägna ryktbara central-dårhuset. Ett dårhus är alltid för den lugnt åskådande, som vill studera menniskohjertats historia, något intressant, ty der åtminstone äro menniskorna sanna, emedan de icke hafva nog förstånd att längre bära förställningens mask. Men den känslofulle, som sjelf varit på förslag att förlora sina sinnens sammanhang, vill jag icke råda att följa mitt exempel och besöka de vansinnigas boningar. Mig har detta besök kostat ett återfall af svårmodighet och mången sömnlös natt.

Ett af de föremål, som der på mig gjorde ett oförgätligt intryck var följande olyckliga tilldragelse. Det var en Söndagsmorgon, som bådade en af dessa eftersommarens dagar, som så gläda oss i Norden, vi begåfvo oss åstad. Höstens blida morgonsol var så inbjudande till en utvandring, och vi beslöto oss att efter den bevista Gudstjensten i hospitalskyrkan.

Efter en stunds vandring i stadens obeskrifligt vackra omgifning, under lätta anmärkningar öfver de fallna rasslande löfven i vår väg, och den vällukt de hvitstammiga björkarne ännu spridde i den milda höstvinden, inträdde vi slutligen på den lilla kyrkogården. Det första föremål, som här mötte min uppmärksamhet, blef ock det sista för denna dagen; ty sedan jag sett denna unga man, med det bedragna lifvets hopp, så dystert intryckt på hans förtidigt fårade panna, och lidandet i detta sköna, men insjunkna öga, i hvilket brann en förtärande längtan efter något, som ännu qvarhöll själen vid lifvet, med ett ouppfyldt begär, gjorde på mig ett intryck, som jag aldrig skall förgäta. Han stod vid en grafsten på kyrkogården, och ritade med en käpp i sanden en bokstaf, den han fort korsade öfver och skref om igen. Jag gick närmare, och märkte att det var ett *W*—. *"Wilhelmina"*,

sade jag obetänksamt, och bevakade dervid hans blick, om jag gissat rätt. En hastig rodnad flög öfver den bleka, infallna kinden. Vildt stirrade en stund på mig hans öga. — Slutligen mildrades elden deruti, och han hviskade till mig: — "Aak! är det du, som har brefvet till mig ifrån henne?" — Den fruktan för ett nekande svar, som vid denna fråga framträngde så smärtfullt i hans blick, bestämde mig att svara: "Ja!" — "Tag hit det!" ropade han ursinnigt och gick mig in på lifvet; och då jag förlägen, hvad jag nu skulle svara, drog mig några steg tillbaka, rusade han vildt fram emot mig, och hade ej en vaktdräng, som jag märkte väl hade befallning att bevaka den olycklige, sprungit emellan, hade jag dyrt kunnat få umgälla mitt obetänksamma bedrägeri.

"Nu har Herrn gjort det vackert" — sade vaktdrängen — "och mig ett förbannadt besvär med denna arsinniga menniskan. Så länge han får vara i fred, och ingen går för nära hans trädlåda, nämner Wilhelmina, eller hindrar honom, att hvar postdag kl. 11, gå till postcontoret, är han stilla som ett lamm." Under dessa ord dref han den olycklige med en käpp framför sig in på borggården till dårhuset. Ack! huru illa hade jag nu gjort, som lekt så lättsinnigt med en olyckligs smärta, och gifvit honom ett bedrägligt hopp med mitt obetänksamma "Ja". — Jag lät sedan berätta mig hans historia, såsom jag i min dagbok densamma upptecknat.

Han var en ung Rättslärd i staden W—, der han genom kunskaper och redlighet, såsom sakförare, vunnit allmän aktning. Under utförandet af en process för Wilhelminas far, hade han i detta yppiga handelshus lärt känna den sköna sjuttonåriga dottern i huset, och snart slöto sig de ungas hjertan till hvarandra med den första kärlekens fulla kraft. Den lyckliga tid, då i de älskandes bröst den motsvarande kärleken ännu blott är en aning och själarnes tysta förbund ännu icke anlitat tungans tjenst, efterträddes snart af bekännelsens dag och löften om evig trohet.

Vid denna tid hade den unga juristen anmält sig till en ledigblefven beställning i staden, och var bland alla de sökande den mest förtjente; men ministern, som hade utsett till denna

syssla en gunstling, sade vid föredragningen, då man ville göra den högre förtjensten gällande: "Den der kan ju få en annan gång." Ack! han visste icke, den lättsinniga rådsherren, att detta, — "en annan gång" — aldrig skulle inträffa, och att han, med detta slag åtskiljt och förkrossadt tvenne de ädlaste hjertan. Om dessa händelser hade den olycklige uti en anteckningsbok, — som man funnit efter hans död i hans kära trädlåda — inskrifvit följande:

"Olycksdigra moln samla sig i dalarne, när rättvisa saknas på höjderna."

"Förstode Furstarne detta, skulle de väga hvarje handling, hvarje beslut på samvetets fina demantvigt."

"Dömer rätt J Furstar! — de små kunna gå till en högre domstol."

"Den bittra känsla, som väckas af en liden orättvisa i den ädle medborgarens bröst, erfar han icke af kärlek till sig sjelf, utan af kärlek till fäderneslandet. Derföre sörjer han, att *Dygd och Samvete* icke finnes på, eller invid Thronen."

En rik landtman, som länge med sitt namn och med betydliga summor uppehållit handelshusets vacklande credit, kom vid samma tid till staden. Det var en ond, lättsinnig och hård man, som utan skonsamhet skulle hafva störtat den vårdslöse gäldenären, om dotterns skönhet och behag icke väckt en lysten kärlek i hans bröst, och föräldrarnes löfte om hennes hand förändrat detta beslut. Följden af de öfverläggningar, som till vinnande af detta ändamål föregingo, blef, att Wilhelminas föräldrar genast lemnade staden och flyttade till en aflägsen landsort, i den nya friarens grannskap. I den olyckliges minnesbok stod om denna händelse följande anteckningar:

"Uti den sinnliga kärleken födes ofta en aning om den himmelska; men den dragningskraft, som lasten känner till skönhet och oskuld, liknar myggans till ljusets rena låga, hvars väsende hon icke förstår."

"Den förderfvade vällustingen kan väckas till kärlek af dygdens och oskuldens behag: — Så blefvo Sodoms innevånare utanför Loths hus upptände af ett vansinnigt begär, att bedrifva synd med änglarne."

"Vill du skilja en qvinna från den hon älskar, så för henne långt bort från sin kärleks föremål; och om det behöfves mer, än ett års frånvaro för att glömma, så är hon en ovanlig qvinna."

Det var en mörk stund, och icke af hjertats erfarenhet, han så dömde. Hans Wilhelminas hjerta var trofast. De bref hon tid efter annan erhöll från den älskade ersatte henne saknaden, och hon skref sjelf några innerliga, okonstlade svar om sin kärlek och beständighet.

Men en dag inträdde Modren i hennes kammare just under det hon skref, och sedan hon förklarat, det hon hädanefter förbjöd all brefväxling med den man, hon sade hafva förfört hennes dotter från sina barnsliga pligter, och hotat med sin förbannelse, gaf Wilhelmina slutligen efter för hennes böner, och löfte att icke skrifva mer; blott föräldrarne lofvade att icke tvinga henne till annan förbindelse. Efter denna tiden uteblefvo de efterlängtade brefven, ehuru den olycklige älskaren skref flera gånger och besvor Wilhelmina, att icke så öfverlemna honom åt ovissheten och förtviflan. "O Wilhelmina!" hade han en gång skrifvit, "om du visste huru jag hvarje postdag kl. 11 står vid postluckan, darrande som en brottsling, hvilken väntar på sin dom; skulle du väl finna någon utväg att sända mig några tröstens ord." — Men Wilhelmina förblef trogen, — så väl det löfte, hon sin moder gifvit, — som sin kärlek.

Emedlertid hade man märkt huru den unga tjenstemannen mer och mer försummade sina egna och andras angelägenheter och förlorade allmänhetens förtroende, samt slute-

ligen helt och hållet uteblef från sessionsrummen. Men alltid vissa postdagar i veckan, på slaget elfva, såg man honom stå vid postluckan, blek och darrande, till dess inifrån ropades: *"Intet bref!"* — Då hade postmästaren i början märkt några ovanligt stora tårar falla från hans kind. Men sluteligen märkte man blott en lätt feberrodnad öfvergå det bleka anletet och en skallring mellan tänderna följa på det vanliga svaret, som postmästaren ofta afgaf utan att stiga upp från sin stol, och utan att ens se på den frågande. Småningom förlorade han mer och mer sina sinnens rätta bruk, och man såg honom ofta, utan att åtskilja natt eller dag, irra omkring på det skogbevuxna berget utom staden, i regn och köld utan hatt och öfverrock. Då hans lilla förmögenhet på detta sätt snart var förtärd, inlöste hans anhöriga honom på dårhuset, der han ock villigt ingick i den celle, man honom anvisade. Han var stilla och eftergifvande, och kunde lemnas lös; men ville någon hindra honom på den vanliga postdagen vid elfvaslaget, blef han ursinnig och slog sönder allt hvad i hans väg kunde komma.

Jag beslöt att infinna mig vid post-contoret följande postdag något före det bestämda klockslaget. Knappast hade det elfte slaget hörts, så märkte jag den bleka gestalten framskymta från ett hörn, och utan hatt, med skyndsamma steg närma sig postluckan. Som nu postmästaren, ettdera med flit, eller hindrad af någon annan sysselsättning, dröjde med sitt sorgliga: *"Intet bref"*, — stod han der länge orörlig, med hopp och fruktan stridande i hans blick och åtbörder; — men då sluteligen svaret hördes, såg jag honom göra en hemsk rörelse med venstra knutna handen, med hvars knogar han gned sig några gånger fram och tillbaka öfver pannan, medan han med outsägeligt uttryck af smärta och vemod, eftersade orden: *"Intet bref!"* — Småningom uppklarnade dock åter hans blick, och han sade: *"Kanske med nästa post!"* — hvarefter han stilla gick hem i sin celle.

Jag följde honom obemärkt på afstånd och fann honom sluteligen i sin cell, sittande med ett bref framför sig på bordet, och jag kan aldrig förgäta den stirrande giriga blick

han fästade på detta utslitna papper. "Det är hans hårda älskarinnas bref," sade vaktdrängen. "Han har några stycken sådana i det der lilla skrinet, och olycklig den, som ville vidröra denna hans helgedom." — Att betrakta dessa bleknade minnen af sin lefnads korta sällhet, var hans dagliga och enda sysselsättning.

Jag närmade mig honom, hvarvid han hastigt gömde undan sitt bref, och fäste på mig en blick, som öfvertygade mig, att han kom ihåg vårt sista möte. Denna min förmodan förvandlades till visshet, då han frågade mig med ängslig ton: "Har du då intet bref från henne?" — Då jag med "Nej!" besvarade hans fråga, syntes han nedslagen; men i ögonblicket klarnade hans panna, i det han utsade sitt, "*Kanske med nästa post!*" — och en blixt af hopp for förbi hans stelnade tankars boning.

"Kan du då icke glömma henne, när hon så glömmer dig?" — frågade jag.

"Jo det skall du se; det blir inte långt till posten kommer. En gång, och det var länge, länge sedan det — det var den tiden jag hade min hatt qvar — då glömde jag henne; den gången blef både hufvud ocb hatt qvar i skogen. Då blef min värdinna så rädd, — när jag kom hem om natten; — och det var intet underligt det; — hon hade aldrig sett mig utan hufvud förr; ha! ha! ha!"

Efter detta hemska skratt gned han sig grinande i pannan med knogarna, och sade med ett mera sansadt utseende: "Men kanske har jag drömt alltsammans — har du sett min hatt se'n? — mitt hufvud fick jag nog igen; men det värker så i pannan! — och mitt bröst! — ack! om jag kunde gråta nu som förr! — men tårekällan har torkat ut den också — tyst! var det inte postiljonen, som blåste?" — Så fortfor han att tala, mer eller mindre sammanhängande, tilldess jag tog afsked af honom för att gå, då han sade: "Farväl främling! — akta ditt hufvud, och tappa intet din hatt!"

Det underliga deltagande jag kände för denne olycklige, härledde sig utan tvifvel från den jemförelse jag gjorde mellan hans och min egen lefnad. Jag kunde icke undgå, att finna mera christelig resignation uti hans sorg, än uti min; och i sjelfva verket tycktes han mig lyckligare. Jag irrar verlden omkrig, för att glömma en graf, der min lefnads alla förhoppningar nedsänktes med den älskade. Han åter förbidar alltid med stilla hopp en lycklig förändring i sitt öde, med denna tröst, som aldrig öfvergifver honom: *"Kanske med nästa post!"* — O! hvarföre har jag låtit så långt skilja mig från min Mathildas graf, dit jag fast heldre borde dagligen valfärda, med hoppets tröst, liksom han, till postcontoret och säga: *"Kanske med nästa post!"* — Den postiljon jag väntar, är ju i alla fall dödsbudet, som skall bringa mig min begråtna bruds helsning, och kallelsen till vår eviga föreningshögtid.

Jag lemnade W— med föresats, att under mina resor uppsöka Wilhelmina och hennes föräldrar, emedan mig tycktes all sannolikhet, att denne olycklige, med öm och förnuftig behandling, skulle kunna återställas till förstånd och helsa. Men medan jag förberedde detta besök, erhöll jag ett bref från min reskamrat, som qvarstadnat i W— följande underrättelse:

"Den olycklige vansinnige, som vi tillsammans besökte, och hvars öde så mycket intresserade dig, har slutat sitt lidande, och hans dödssätt, som är af verklig tragisk effekt, har dessa dagar blifvit ett samtalsämne i alla kretsar här i staden. Det är någonting uppmuntrande för den dygdige, att se huru dock till slut minnet af en fläckfri vandel och menniskoälskande gerningar, finner en ärofull seger vid menniskovännens graf. Tillika med en af hans ungdomsvänner, besörjde jag om hans begrafning. En hop folk af staden, såsom vanligt, qvinnor och barn, samt några landtmän, som inkommit, hade slutit sig till likprocessionen, och man märkte tårar i någras ögon. Man sade att det var enkor och fattiga bönder, dem han i lyckligare dagar såsom sakförare skyddat för våld och orättvisa, som nu egnade hans minne denna

tacksamhetsåtgärd. Det lilla sammanhang emellan hans tankar, som ännu vid vårt sista besök röjde sig i hans tal och svar, förlorades allt mer och mer vid vintrens annalkande, så att han sluteligen icke en gång visste reda på sjelfva postdagarne, och blott han hörde klockan slå och han räknade till elfva, det vare sig natt eller dag, så väntade han sitt bref, och ilade till postcontoret, så framt ingen erinrade honom om hans misstag på tiden. I början af förra veckan hade här fallit mycken snö, och ovanlig köld, särdeles om nätterna, inträffade. Dagen före postdagen hade han varit mycket orolig, och flera gånger frågande sagt till vaktdrängen: "I morgon är det ju postdag? *kanske då!*" — Om natten vid elfvaslaget hade han — förmodligen i sin förvirrade längtan — beredt sig tillfälle att obemärkt slippa ut, och skyndat till Post-contoret. Men då rösten inifrån icke hördes med det sorgliga: *"Intet bref!"* — förblef han orörlig der. Så hade nattväcktaren sett honom vid midnattstid, stående, utan hatt och rock, samt tillsagt honom att gå hem; men icke gifvit sig tid att efterse huruvida tillsägelsen åtlyddes eller icke. Följande morgon, då postmästaren tidigare än vanligt uppstigit, och kastade en blick ut genom fönstret, såg han honom sittande i snön, med ryggen stödd mot en sten. Han ropade till honom sitt: *"Intet bref!"* — men då han dervid, mot vanligheten såg honom ännu sittande qvar, gick han ut, för att se huru det kunde stå till: — då fann han honom redan död. Den olycklige, förut försvagad af själslidande och sömnlöshet, hade icke uthärdat nattens köld. Han satt der, med sammanknäppta händer, och blicken ännu stirrande mot postrutan; — men ögat var brustet."

"Olyckliga offer för en trogen kärlek!" utropade jag, i det jag lade brefvet ifrån mig; "jag vill dock se detta otacksamma föremål för det brustna hjertats ömhet;" — och tog vägen till den landtgård, der Wilhelminas föräldrar bodde, under tusende sorgliga betraktelser öfver qvinnans lättfärdighet, både att älska och glömma. Men ack! hvilken orättvisa

gjorde jag icke denna gången den arma Wilhelmina. Jag har tusende gånger sedan bedt hennes skugga om förlåtelse derför.

Det blef mig icke svårt att vinna tillträde i hennes föräldrars hus, emedan en af mina ungdomsvänner tillhörde deras lilla omgängeskrets. Vid första anblicken af Wilhelminas bleka kind, och det djupa lidande, som stod tecknadt i hennes blick, blef jag försonad med hennes hjerta. Hon var icke, hvad verlden kallar skön; men de rika, ljusa lockarne, och de uttrycksfulla blå ögonen, i förening med det melancholiska uttrycket i hennes leende, gjorde på mig ett djupt intryck. Skulle någon jordisk varelse kunnat gifva mig en ersättning för mitt hjertas förlust, hade det varit hon. Men hennes matta steg, och den ovanliga skarpa glansen i hennes blick, som ändå tycktes vilja slockna, sade mig, att sorgen arbetat slut i hennes bröst, och snart skulle fullbringa äfven detta offer.

Wilhelminas moder, som ensam tycktes bestyra familjens angelägenheter, visade visserligen sin sjuka dotter all ömhet; men beklagade sig öfver de oförståndiga barnen; som icke togo föräldrarnes råd i akt. "Jag har dock gjort det", sade den olyckliga flickan, vändande sig till mig från sin hvilobädd, den hon af mattighet alltid efter minsta rörelse måste intaga. — "Jag har gjort det, ack! — alltför mycket", — och en tår föll från den bleka kinden. Jag beslöt att iakttaga detta tillfälle, att lemna henne den sorgliga underrättelsen om hennes fordna älskares död. Hon afhörde mig med mycket lugn; men en rodnad, som uppsteg i hennes ansigte, och snart efterträddes af en dödslik blekhet, sade mig att hennes hjerta snart hade lidit ut.

Tvenne dagar derefter kom jag att underrätta mig om hennes helsa, och fann henne liggande på en soffa i en hvit morgonklädning. Det sköna håret hängde i lockar kring de snöhvita skuldrorna, och en nyss utslagen mossros fästad på venstra sidan om bröstet, förrådde någon högtidligare mening med denna klädsel. Med ett öfverjordiskt behag i ögats uttryck räckte hon mig handen, sägande: "Min mor har klädt mig brud i dag: jag tackar dem för deras godhet att just nu komma! — Ack! visste någon hvar min väns graf är, och

jag hade så mycket guld att disponera, som dertill erfordrades, skulle jag åtminstone härefter vara honom nära; det förefaller mig alltid, som han ännu väntade mig."

"En ungdomsvän har låtit begrafva honom på den nya begrafningsplatsen utantör staden, der man lika väl känner hans graf, som hans sorgliga öde. Och skulle, hvad hans brud nu anar, till smärta för hennes vänner, gå i fullbordan, skall jag, med hennes föräldrars bifall, uppfylla denna önskan."

Då jag slutat dessa orden, tryckte hon med en svärmisk glädje min hand; men, utmattad af ansträngningen, förmådde hon icke mera tala, och som hon tycktes behöfva hvila, tog jag afsked och aflägsnade mig.

Några dagar derefter bevistade jag hennes begrafning i den lilla landtkyrkans chor, hvarifrån jag dagen efter med föräldrarnes samtycke förde den nu fordom sköna boning för en skön själ, till dess efterlängtade fristad. Der hvila de — icke mera af ödet åtskilde — vid hvarandras sida. Jag bad min vän, att han med nästa vår skulle plantera en ros och en lilja på hvardera grafven, och tänkte dervid på lilla Rosa i den fosterländska folkvisan: *"J vinnen väl, J vinnen väl både rosor och liljor."*

Men mig skola mina vänner icke mer kunna förmå att längre fara verlden omkring och öfvergifva den enda torfva, som är mig kär — min Mathildas graf. — Så gerna, som jag gråter på andras, må jag vattna min egen med mina tårar. Der sitter jag mången gång, när aftonstjernan uppgått öfver dalen, liksom jag väntade svar från henne på många, många frågor. Så väntar jag budskapet — och när jag återvänder, upprepar jag ofta för mig sjelf den olycklige vansinniges ord:" *Kanske med näsla post!"*

Ännu i många år efter dessa händelser, såg man i omgifningarne af Carlshamn en ung man, — än stilla vandrande på stranden, än sittande på kyrkogården vid en graf, som

blott var utmärkt af en mossros och några hvita liljor, dem han sorgfälligt vårdade der. — Han var med omsorg klädd; men alltid i sorgdrägt, och kallades deraf "Den unga enklingen"; ehuru han aldrig hunnit närmare än tvenne dagar sin utsatta bröllopsdag. Då dog hans trolofvade brud, just i det stadium af deras kärlek, då med daguerreotypens sanning i en viss minut, den älskades bild intryckes för evigt i den älskandes bröst. Man hade vördnad för hans trogna sorg, och ingen hade hjerta att med sin nyfikenhet störa den. En betydlig förmögenhet, den han, såsom enda arftagaren i ett rikt handelshus, redan i sin barndom blifvit i besittning utaf, vårdade han med ordning, och använde den till välgörande ändamål; men en särdeles omsorg egnade han åt en förbättrad vård af olyckliga vansinniga. Det var ett sammanträffande med denne man i Köpenhamn, som gaf den ädle menniskovännen, ***Pehr Aron Borg***, — en man, som med otacksamhet bemöttes af sin samtid,— första tanken på den räddningsanstalt för sådana olyckliga, han sedan grundlade och gaf det vackra namnet *"Fridhem"*. — När tvenne sådana män, af desse få sanne och oskrymtade menniskovänner, dem den gode Fadren i himmelen utsänder att bistå och trösta sina arflösa och lidande barn på jorden, sammanträffa, dragas de mägtigt af den inre själfrändskapen till hvarandra. Också hade Borg beslutat, att uuder sin resa till Portugal, besöka denna sin själsfrände; men han var då redan död. Bland hans efterlemnade papper sökte man förgäfves några närmare upplysningar om hans resor och lefnads-omständigheter. Blott de omnämnda brefven från hans reskamrat, hade man funnit qvar och på hans bord ett papper, hvarå han med knappt läsliga ord, tecknat följande:

"Jag är trött af tunga vandringsleden,
Grafvens ro begär mitt matta öga.
Slocknen fritt i stjernor öfver heden,
Morgon tändes redan i det höga;
Hur mitt hjertas blick dig möter gerna,
Evighetens hulda morgonstjerna!"

F. M. Franzén

A. J. Salmson Lith. Tr hos Salmson.

FRANS MICHAEL FRANZÉN.

EN BERÄTTELSE FRÅN LAPPLAND.

På ett utaf de undersköna ställen,
Som med förvåning ses vid Norska fjällen,
Står Stengrunds kyrka, der en värdig tolk
Af Herrans ord höll Gudstjenst för det folk,
Som, längst förjagadt upp i öde Norden,
Har allt, hvad det behöfver i sin Ren.
Men ock dess hund, att sammanhålla hjorden,
Är oumbärlig, fast båd' ful och klen.
Lägg till det tält, som följer med på färden,
Och släden, lik en ökstock, öfver snön
Så flytande, som denne öfver sjön.
Se der, hvad Lappen mot all ståt i verlden
Ej byta ville. Mången af hans stam,
Till södern förd, der kunnat komma fram,
Men blef af en magnet till Norden dragen.
Så Thore Carlsson, af en prest upptagen,
(Till Sverges Lappmark hörde begge två),
Fick genom hans försorg i skola gå,
För att till tjenst i samhället bli danad.
Men om sitt hemlands renar drömde han
Hvar natt som yngling, och beslöt som man
Dit återvända, af den frihet manad,

Som tjust hans barnaår, då endast skyn
Och fjällen stängde för hans glada syn,
Och då han for med renen, som han skulle
Ha flugit upp och ner för berg och kulle.
En högre frihet var dock nu det mål,
Han sökte med sin flykt från samhällslifvet,
Den, som ej sjelfsvåld mer än träldom tål,
Och hatar det af afund närda kifvet
Emellan hand och fot i samma kropp
Och mot det hufvud, som den håller opp.
Nu köpte han en hjord och, sjelf dess herde vorden,
Bekände sig till Sabmes ätt
Så väl i drägt som boningssätt;
Och Guds välsignelse förökte hjorden.
Men i hans trefnad feltes än
En, som med honom delte den.
Bland råa Lappskor kunde väl ej finnas
En värdig maka för så bildad man.
Men att en Svenska skulle kunna vinnas
Utaf en Lappman, han ej hoppas kan.
Svenskt blod med Lappskt ej tål förening;
Det är ej Svenskens blott, men Lappens mening.

Väl blef en svenska, en af högre stånd,
Med ädelt hjerta och med ljust förstånd,
Ehur romantisk i det hela,
Så fäst vid Thore, att hon ville dela
Hans ökenlif och Lappska lefnadssätt.
Men han betänkte, att, hvad skönt och lätt
Nu henne syntes såsom hans herdinna,
Hon se'n odrägligt skulle finna,
Då i ett trångt och rökigt tjell
Hon skulle bo och se blott hed och fjäll.
Men lyckligtvis bortrycktes hon af döden
Från alla sorger, frestelser och öden.

Med hennes minne i sin sorgsna håg
Och med den tanken, att han skall försaka
Det sälla lifvet med en dygdig maka,
Beger han sig uppå det sommartåg,
Som Svenska Lappar göra upp till fjellen,
Der deras hjordar glada gå
Från brant till brant på rika betesställen
Och allt till Norska gränsen nå.

Der stannar han en dag och lemnar hjorden
I sina hundars vård och sig beger
Uppå en väg, som bär i bråddjup ner,
Till dess han når en hamn i Svanefjorden.
Den finner han, hvad han till tidsfördrif
I ensligheten af sitt ökenlif
Hvart år beställer, någon bok af värde.
Så bär det frukt, hvad han i skolan lärde.
Och hvad den verld, han öfvergett, beter,
Han än med hopp om dess förbättring ser.

Vid hamnen reser sig en bergsrygg, som beklädes
Af tall och björk i rad på rad,
Och blott i krok på krok beträdes,
Tills vandrarn når en hvilostad,
En plan, som öppnas midt i bergets sköte,
Så vidsträckt, att ej blott en kyrka ryms deri,
Men ock en prestgård. Dit till begges möte
En väg från socknen går ock dem förbi
Sig sänker bråddjup ner i hamnen.
Nu Thore der sig klänger opp
Och intill Presten går, som med ett hopp
Af gästfri fägnad honom tar i famnen
Och ropar: "Var välkommen, Svenske vän,
Hos Norske brodren. Det är längese'n,
Jag haft den glädjen att få språka
Med sådan älsklig man som du,

Ehur jag här i hamnen nu
Bland dem, som köpslå der, kan råka,
Ej blott bekanta, men ock mången man,
Hvars Norrska flärdfrihet min vänskap vann."

"Tack, fader! låt mig så dig kalla,"
Var Thores svar, "som du benämns af alla
I den församling, du ej endast lär
Men leder på den väg, som Herrans är.
Vi fjellbor lefve här som gäster
I samma hus, vår sköna Nord,
Som fria menskor med ett ord.
Här blåser ej den vind från öster eller vester
Som samhällslifvet upp i vilda vågor rör
Och folkens sämja midt i freden stör."

Vid dessa ord han på sin skuldra kände
En sakta klappning, och, då han sig vände,
En hand, som mötte hans och tryckte den,
Tillkännagaf, att han som husets vän
Välkommen var också hos värdens maka.
Snabb gick hon ut och snabb kom hon tillbaka,
Följd af en tärna, som är lika snar
Att hjelpa henne, då hon duken breder
Och, hvad föröfrigt hon i ordning har,
På middagsbordet lägger neder.

Full af förundran stannar Thores blick
På tärnans Lappska drägt och Svenska skick.
Förvånad ser han ock de regelbundna dragen
Och englablicken ur de himmelsblå,
Solklara ögonen afvika så
Ifrån det Lappska ansigtet, som dagen
Är skild från natten. Dylikt undantag,
Som vi från Lappland sett i en Jättinna,

Är denna Norrlänskt blonda qvinna.
Föröfrigt visar det behag
I hennes sätt, som skulle klä en Fröken,
Att hon ej uppfödd är i röken
Af kåtans spiseld, ej ibland en flock
Af råa herdar. Att med dem hon dock
Nu lefva vill, får han förundrad höra.
I löfsaln sedan, dit de gå
Till kaffebordet, spänner han sitt öra
Då gåtan löses af Pastorskan så:

Här var en Fru, som, då hon, enka vorden,
Satt ensam i sin sorg, med resor den fördref.
Förtjust af Södern kom hon ock till Norden
Och af dess storhet hänförd blef.
Hon hade för allt skönt ett öppet sinne;
Och här hon lemnat efter sig ett minne,
Som nu förnyadt är. Oss alla kärt
Det äfven er uppmärksamhet är värdt.
Hon fick vid kyrkan se bland Lapparna en flicka,
Hvars fägring och det sätt, hon hade redan då
Att med naift behag sig skicka,
Intogo den förnäma damen så,
Att hon begärde henne få
Till fosterbarn, och fick det genast;
Ty hennes kalla mor och stränga far
Dervid beräknade allenast,
Hvad vinst det för dem sjelfva var,
Som af en liten hjord lifnärde sig med möda,
Att slippa henne klä' och föda.

Oaktadt allt, hvad godt hon nu i södern njöt,
Hvad skönt hon såg, och hvad af värde
Hon så af böcker som af samtal lärde,
Behöll hon, hvad hon tyst inom sig slöt,
Ett minne af sitt hemland. Det var källan,

Hvaraf det vemod midt i glädjen flöt,
Som tryckte hennes själ ej sällan.

Hvad under då, att hennes längtan dit
Fick luft vid damens död, som henne arflös lemnat.
Ej af förkolnad kärlek, ej med flit,
Ty all sin egendom hon henne ämnat,
Men af det uppskof, som så ofta sker,
För det man döden ej så nära ser.
Ehuru lycklig att en tillflyckt finna
I Pastorns hus, beslöt hon dock
Att följa såsom tjenarinna
Sin gamla far. Hon ökte ock hans flock
Med tjugu renar för det medel
Hon ägde i en sparad sedel.
Till flyttning färdig tog hon redan an
Den Lappska drägten; och den dagen,
Då Thore kom, af lycklig aning dragen,
Hon hade klädt sig högtidsgrann
I höga röda mössan, som betäcker
Allt håret utom ett ziratligt par
Af flätor, hvilkas ända räcker
Allt ner på ryggen och ett påhäng har
Af perlor, ringar, band och glitter.
Den största grannlåten likväl på bröstet sitter
I silfverprydnader af många slag,
Som glänsa mot en solklar dag.
Som Ripan ömsar färg så Lappskan byter
Sin vinterpels, lik askan grå,
Emot en sommarrock, som skryter
Skarlakansfärgad eller himmelsblå
Med gröna snören, gula fransar,
Med hvilka, då hon går, en flägt af vädret dansar.
Då nu Maria hade klädt sig så
Blott på försök och fram till spegeln trädde,
Brast hon i skratt, dock med ett hemligt ve

Att så den enkelhet, som hennes täckhet klädde,
I löjlig brokighet förvandlad se.
Men hur det henne än förställde,
Så röjde hennes sätt att föra sig likväl
Det ädla, hvarmed hennes själ
Beviste öfver hennes kropp sitt välde.
För Thore, fast en afsmak äfven han
I denna vilda grannlåt fann,
Var den uppoffring, som hon dervid gjorde,
En högst välkommen sak. Den lifvade hans hopp,
Att nu det mål han hinna torde,
Hvarefter han förut förgäfves lopp.
Han tänkte nu en maka finna,
Som, fast hon var en bildad qvinna,
Dock kunde såsom en nomad
Med honom lefva nöjd och glad.
Hvad för en gammal vresig far hon gjorde,
Hon för en älskad man än mera göra borde.

Hvad han af Prestens fru och Presten sjelf förnam
Om dygder, som Maria prydde,
Hans kärlek på en gång uppeldade och brydde,
Då han för henne skulle träda fram
Med sin förklaring, hvilken han fördröjde
Till morgondagen. Enkel som den var
Och hjertlig, fick den ock ett svar,
Som lika öppet hennes ömhet röjde.
Väl var det fjerran i ett annat land,
Hon skulle föras af hans hand;
Dock detta henne föga brydde.
De hörde ju till samma folk
Och under samma Konung lydde,
Och samma tungomål var begges tolk.
Men snart en annan man begärde henne;
Hans namn var Önne, och se här hans bild.
Hemsk var hans uppsyn och hans åtbörd vild.

Med isgrå ögonbryn hans låga änne
Två knotor mötte, mellan hvilka låg
Ett par små ögon, dem man knappast såg.
Dock fann man, att de voro lika
De djurs, som man ej nämna plär.
Nu har väl Lappen som Chinesen slika
Så sneda i gemen; men dessa här
I sammanhang med håret, som från pannan
Står upp som borst, och tanden, som sig skär
Ur munnen ut, och en och annan
På rocken synlig fläck, allt med ett ord förent
Påminner om det djur, som nyss var ment.

Men hvad man än hos honom kunde klandra
I seder som i allt det andra,
Hvaröfver folket fäller dom,
Så öfverskyldes det utaf hans rikedom,
Om än med öfverdrift till tusen renar
Af ryktet räknades hans hjord.
Den tanken var ock allmänt spord,
Och visshet blir hvad folket menar,
Att han en mulen vinternatt,
Då ingen måne, ingen stjerna lyste,
På något ställe, der för troll man ryste,
I jorden gömt en silfverskatt,
Som öktes årligen af visen,
I hvars förbund han troddes stå.
Det syntes af de högre prisen,
Han alltid lyckades att för sin afvel få.
Det sanna var, att han för det, han sålde,
Tog digra fat, i hvilkas buk var stängd
Af onda andar en otalig mängd,
Som se'n bland fjellens folk förderf och armod vållde.

Ja, bränvinsdjelfvuln rår olyckligtvis
Se'n längre tid också i Lappens öken.

Ej blott vid marknan vill han, för hvad pris
Som helst, så länge famla i det töcken,
Som föds af ruset, att han tumlar ner
I drifvan medvetslös och, då han vaknar,
Den sålda renens köpeskilling saknar.
Vid sjelfva kyrkan det ej sällan sker.

På Svenska sidan Thore bistod Presten
Att varna folket för den onda gästen,
Som är för dem, att nämna ett hans ord,
Hvad ulfven är för deras hjord.

Men för en hemlig hjelp af någon bland de andar,
Den Lappens vantro än med dem från himlen blandar,
Begynte Thore misstänkt bli,
Då i hans vård den lilla hjorden
Var redan nära dubbelvorden;
Den vantrefs, ej från otyg fri,
I förra ägarns hand, som, för en trollman hållen,
Dock sjelf i hjelplös nöd ett offer blef för trollen.
De rätta voro lättja, skojeri
Och dryckenskap. Men Thores renar
Som Abels får välsignades af Gud;
Ty Abel lik han aktar Herrans bud
Och flit med måttlighet förenar.

Med tusen renar! detta tusen låg
Liksom ett trollord jemt i Ole Nilsens håg.
Det var Marias far och modrens namn var Greta.
Om silfverskatten drömde hon hvar natt
Och väcktes än af mödan att den leta,
Än af den harm, hon kände vid det spratt,
Att den, som föregafs ha sett, hur skatten
I jorden gräfdes ner, på stället så
Ett märke lagt, fast det var mörka natten,

Att han den kunde i sin ägo få.
En annan gång hon åter drömde,
Att hon i egen kista gömde
De speciedaler hon der fann.
Hon lade hög på hög, ett hundra till ett hundra.
Men allt försvann,
Bäst hon ej kunde nog sin rikedom beundra.
Sist drömde hon, att hon på stället var,
Men efter skatten fann blott gropen qvar.
Han vet, hvar skatten fins, anmärkte hon som vaken.
Och hon skall veta det, blott hon, se det är saken.
Han är en äldre man och går i sus och dus:
Snart kan han falla i sitt rus;
Då tillhör skatten min Maria —
Och mig, tilläger hon i sådan hemlighet,
Att hon som knappast med sig sjelf det vet.

Den rika gubben, att till dottern fria,
Af modren sjelf uppmanad var,
Men tvekade dervid så länge hon ej bar
Den Lappska drägten. Utan att det känna
Iklädde sig Maria denna,
Då hon beslöt till hemmet återgå,
För att sin gamla fader vårda,
Oaktadt hvad hon fann sig förestå
Att lida af sin mor, den hårda.

Då Önne kom att hennes hand begära,
Bekände hon uppriktigt, att hon den
Re'n åt en annan lofvat och med ära
Ej kunde fordra den igen.

"Jag får väl höra, hvad din fader säger.
Jag menar det är han, som giftorätten äger."
Dock först till modren, som i huset rår,

Han med sin korg och klagan går.
"Den tokan tror sig ha en vilja,"
Utbrister hon, "men jag har min;
Och då min gubbe från min vilja sin
Ej plär, ej får, ej gitter skilja,
Hvad gäller hennes vilja då,
I fall hon någon har? Som ett mot två.
Om Thore fått ett ja af henne,
Så får du Önne af oss tvenne;
Och, då af henne Thore fått ett ja,
Skall han två nej utaf oss andra ha."

En annan räkning gubben gjorde,
Då han sin dotters svar försporde.
"Den stackars flickan", tänkte han,
"Har mist förståndet, då hon ej begripa kan,
Att tusen mer än hundra är,
Om Thore annars har så många,
Fast han, som ryktet förebär,
Har lyckats då och då att vilda renar fånga.

Ett hinder stod i vägen än
För Önnes giftermål, som enkling vorden,
Sin förra hälft ej längre se'n
Än fjorton dagar bragt i jorden.
När sorgetiden, alltid lång
För friare, omsider var till ända
Så möttes han af Fadren; och de vända
Åt Pastorns hus sin tysta gång.
Då modren ej behöfs vid tillfällen som detta,
Så ville de mor Greta qvitte bli.
Men hon sig smög till dem och ropte: "Tänken I,
Dumhufvu'n, komma utan mig tillrätta."
Hos Pastorn se'n hon straxt i talet föll
Och ordet undan man och friare behöll.

En hälft af året var förliden,
Se'n Thore för att af sin Prest
Få nödiga betyg. Att vinna tiden
Han hade skaffat sig en häst.
Men lång var vägen, om det väg må heta,
Der han, försedd med en compass,
I öknen måste fram sig leta
Bland klippor, hedar och moras,
Än in i skogens djupa natt sig tränga,
Än uppför forsens branta brädd sig klänga,
Än öfver ån, i brist af spång,
Sig kasta med ett luftigt språng.

Ej återkommen, då de tre anlände
Till Stengrunds prestgård, kunde han sin rätt
Ej sjelf bevaka; och, fast Pastorn kände
Marias honom trogna tänkesätt,
Så måste han bevilja, hvad af lagen
I Norges Lappmark stadgadt var,
Att ett förlofvadt äkta par
I kyrkan anmäldt blef och vigas fick den dagen,
Om ingen röst sig höjde deremot.
Nu var hans säkra hopp, att trots de gamlas hot
Maria skulle sjelf förklara
Sin vägran att vid Önnes hand
Sig fästa med det helga band.

Om söndagsmorgonen en bröllopsskara
Halfdrucken sågs och hördes fara
Med ståt och buller. Brudens fader mest
Lät höra sig, och brudgummen dernäst.
Med möda kunde de förmås att tiga,
Då presten sågs på predikstolen stiga,
Och till dess allt vid altaret var slut
Nu sedan sista versen sjungits ut,

Blef allmän tystnad, då der trädde fram
Ett olikt par, hon lik ett offerlam,
Så darrande och blek och när att dåna,
Han lik en varg, hvars ögon sluka re'n
Det arma lammet, förr'n hans klor det råna.
Sin röst upphöjde Pastorn se'n
Och enligt sed och stadga sporde,
Om någon visste något laga skäl,
Som detta giftermål förhindra borde.
Då ropte brudens far: "mig tillhör väl
Att tinga bort mitt barn som mina renar
Åt hvem jag vill och hur och när."
"Och då jag myndig man och enkling är,
Hvem," inföll brudgummen "är den, som mig förmenar
Att fästa vid min hand en fager mö?"

"Förr måste dock endera af oss dö;"
Så ropade en röst till allas häpnad;
Och Thore står der med en blick beväpnad,
Som svarar mot det ord, vi hört.

En lycklig stjerna honom fört
I nejden, då han hörde klockan ljuda
Och folket till Guds hus från verdsligt samtal bjuda.
Der i en vrå, att obemärkt få bli,
Han satte sig till dess det helga var förbi.
Se'n, då det honom och hans fästmö gällde,
Han sakta smög sig fram och tätt bakom
Maria, ej af henne sedd, sig ställde.
Förvånad hörde hon hans röst och såg sig om
Och sade: "honom har jag redan
mitt hjerta gett; och nu min hand jag ger,
Som hela Guds församling ser".
Ur kyrkan arm i arm de gingo sedan;
Men modren, rasande af harm,

Sprang efter dem och ryckte från hans arm
I hast sitt barn och drog det till det djupa
Strömfallets brädd, en ättestupa,
Och skrek: "om du ej svär för mig
Att Önne ta till man, så skall jag störta dig
Här utför branten hufvudstupa".

"Nej, hellre vill jag dö," var dottrens svar.
Då nära brädden hon försöker
Sig slita ur det hårda par
Af armar, som om hennes lif sig kröker,
Så stapplar modren; och det bär
För begge ner i sjön, som derinunder är.

Sjelf när att falla, då, att dem bevara,
Han sträckte armen, Thore var.
Men nu han kastar sig med flit i samma fara
Och lyckas, lika stark som snar,
Att bringa först i land Maria,
Som halfdöd suckar: "fräls min mor."
För att ej söka henne ock befria,
Var han för christligt sinnad. Kort — han for
I sjön igen och grep den snart förgångna
I håret fatt och den så fångna
Till stranden drog, förnöjd att så
På hennes stygghet hämnas få,
Då han på en gång frälsa kan den fula,
Och henne lugga får en smula.

Pastorskan, som Maria bragt
Fullkomligen till lifs, nu tog i akt,
Att äfven modren vårdad blef. De gingo
Med henne se'n och kläder ömsa fingo,
Så att de kunde visa sig igen
I kyrkan, dit församlingen,

Som stannat utanför, inträdde åter.
Der, sedan Pastorn påmint, huru Gud,
Då vi förlåte, oss förlåter,
Framställer han det Christi bud:
"Hvad Gud förent, skall menskan ej åtskilja.
Det är ju uppenbart Guds vilja,
Att sammanvigas må de unga tu.
Hvem skickade att han kom hit just nu
Att frälsa henne först från nöden
Af tvunget äktenskap och se'n från döden,
Hvem om ej Gud? Så olikt som det var
Det giftermål som Herren hindrat har,
Så talar allt för den förening,
Som nu i fråga är. Godt folk! hvad är er mening?
Fins något jäf emot, att desse bli ett par?"
Ett gällt och allmänt nej var menighetens svar.
Marias mor och far blott suckade och tego.
Nu brud och brudgum fram till Presten stego,
Som dem förente med det band,
Hvarmed af Skaparns egen hand
De första tu så fästas vid hvarandra,
Att de i nöd och lust tillsammans skulle vandra.
Med rörda hjertan af församlingen
Det sälla paret följdes ut på vägen;
Och dagens minne i en sägen
Från led till led har gått och lefver än.

Men huru kunde Thore och hans maka,
Som lifvets ädlare behag fått smaka,
Förnöjde lefva på det råa sätt,
Som Lappen lefver? hör jag läsarn fråga.
Låt oss, det kunne vi ju lätt
I tankens säkra luftskepp våga,
Besöka dem i Qvickjocks paradis,
Af resande så nämndt och värdt sitt pris.
Men för att inse, hur de sig befinna
I sin förening, måste vi
Så fram i tiden som i rummet hinna
Och tänka oss tre år åtminstone förbi.
Stor sak, om dikten sen må anses fela
Af brist på enhet i det hela.

Se der en båt, som, lik en fisk så snäll,
Far fram på Saggatsjön, der höga fjell
Sin hjessas silfverhår i djupet spegla.
Låt oss anropa båten, att vi må
I den få rum och in i viken segla.
Den öppnas ren, som skulle en ridå
Dras upp, och visar vid den säf, der gungar,
Snöhvita svanor, som med stolt behag
I sundet skrida framför sina ungar,
Men hastigt vända om för strömmens drag
Från sammanloppet af två stora elfver.
Den ena, Kama nämnd, en väldig son
Af skyhögt fjell med skum och dån,
Från brant till brant, sin bölja hvälfver.
Den andra, Tarrajock, med sakta ljud,

Af tråda älskarn mött, sig i hans armar lemnar.
Omkring dem är en bröllopssal,
Så skön som stor, af berg och dal.
Men denna tafla jag ej måla ämnar.
Jag kan det icke; och vi se den ju
För våra ögon, då vi nu
På foten stige af det stolta fjellet,
Som Snerak nämnes, nära till det stället,
Der våra vänner bo.

Så långt vår syn
Sig sträcker under blåa skyn,
Se vi en mängd af sydlänskt gröna öar
I viken spridda vidt omkring,
Som sluta inom sig små silfverlika sjöar
Och dansa om hvarann i ring vid ring.
Då detta spel af grönska och af vatten
Är nu så skönt, hvad är det se'n om natten?
Hvad härlig natt af purpradt guld,
Då solen öfver insjön stannar
Och der sin spegelbild besannar.
Naturen väntar andaktsfull
Att henne se ånyo stiga;
Och sjö och skog och vindar tiga.
Blott forssens höjda dån man hör,
Som tystnaden än mer högtidlig gör.
En sällsynt fågel ger åt dessa nätter
Romantiskt lif med sånger för sin brud.
Hans namn i öknen förutsätter,
Att han har hundra tungors ljud*).
Så skönt ej skifta, ej tillsammans flyta
Regnbågens färgor som hans stämmas slag.
Sitt forte till piano byta
Kan ej en Virtuos med mer behag.

*) Satakielinen är hans Finska namn.

Tyst! det är han, som sitter der i lunden.
Hvad under! — nu så nära middagsstunden
Han låter höra sig. Det sker,
Mitt sällskap, för att fägna er,
På det J sjelfve måtten höra,
Hvad en beskrifning för ert öra
Förgäfves skulle säga om hans sång,
Så klangrik och så själfull på en gång.

I skygd af träd, på löfverk rika,
Står Thores boning skön och glad.
Han är ej mera blott nomad;
Uppodlare af jord tillika.
Sin renhjord lemnar han i tjenarns vård
Och sköter sjelf sin afvelsgård.
Se der ett nyland, som han ren får skörda,
Der rågen böjes ner af axens börda;
Och här ett annat under tukt,
Som lofvar om ett år en dylik frukt.
Hvad sköna kor der gå i branten
Och beta på den gröna kanten.
Högt på en klippa står en eldig häst och ser
På oss som främlingar med undran ner,
Sjelf sedd med undran af två renar.
Och vi på dem med undran se,
Då de på flykten sig bege
Och ner på ryggen sträcka hornens grenar.

Men säg, hur gick det till, att han,
En ifrig lapp, blef åkerman?

Guld, silfver och hvad mer, som blänkte,
Daggdroppar likt, Maria honom skänkte.
Hvad af sin fostermor hon tidtals fått,
Befanns, då man det sammanlade,

En skatt, som hon ej väntat hade;
Ty hon deri sett kärleksminnen blott.
Nu, fast Maria aldrig röjde,
Att hon besvärligt fann det lappska lefnadssätt,
Att han det märkte, dock ej länge dröjde;
Och skatten tyckte han gaf henne rätt
Till bättre lott. Han köpte för dess värde
En vacker hemmansdel och byggde der
Det nätta hus, som ställets prydnad är.
Så utan att hon det begärde,
Blef hennes lif så skönt som nytt,
Liksom ett trollslag det förbytt.

I öknens enslighet de njuta dock det nöje,
Som sällskap ger, än under skämt och löje,
Än i förtroligt fri meddelsamhet
Af hvad man tänker, hvad man vet.
Bland sina grannar Thore finner
Två säkra vänner, hjertligt fäst
Vid Pastorn, en allvarlig prest,
Och vid en bonde, som påminner
Om fromma män i verldens första tid,
Dem Herren sjelf besökte med sin frid.
Med Svenska nybyggarn i fred och sämja,
Tog han dock alltid sin nations försvar,
Då något till dess men å färde var,
Och sökte dess upplysning främja.
Se här ett prof deraf.

Sjul Länge var en man,
Som med ett öga såg, hvad ingen ann
Med två förmärkte. Med ett ord han gällde
För mästare att trolla och att spå;
Ty ej så krossadt än är hedendomens välde,

Att ej hos mängden skrock och vantro rå.
Trolltrumman sådan, som den fordom
Besvärjarn tjente med sitt dofva ljud,
Som, i förening med hans hemska svordom,
Böd trollen akta på hans bud,
Finns än, i trots af sin bannlysning,
Hos en och annan hemligt i förvar.
Sjul såg den hos sin far med rysning,
Men lärde se'n hans konst, ett arf från farfars far.
Och fann sig väl af den. Fast folket honom skydde,
Som den der stod med Satan i förbund;
Dock Svensken sjelf med gåfvor flydde
Till Siarns hjelp i nödens stund,
Då onda ögon ondt ibland hans boskop vållat,
Och eljest någonting i huset var förtrolladt.
Nu tror sig Sjul af dylik orsak stämd
Till Thores gård och hoppas hämd,
För det han honom dels förlöjligadt, dels bannat.
I huset anländ, der han aldrig förr
Var synlig, hade han i farstu'n stannat,
Tills någon kom och viste på en dörr
Med nyckel. När på den han lade handen,
Fick han en hemlig stöt och föll omkull.
Dock reser han sig straxt och bugar vördnadsfull
För den — så tänker han, i låset gömda anden.
Han hoppas, att han så hans ynnest vinna kan.
Sen trädde han frimodigt in och fann
En ked af händer, som sig sammanknöto.
Nu äfven honom i sin ring de slöto.
I samma ögonblick
En häftig ryckning genom alla gick.
De sågo häpna på hvarandra;
Trollmannen tog på sig en trottsig min
Förenadt med ett tillgjordt grin.

Se'n blef han särskildt från de andra
Ställd på en pall af glas och fick

En jernked i sin hand. Den gick
Till en af Thore vriden skifva,
Som syntes hela verket drifva.
Nu alla fram till Sjul, hvar efter annan, gå
Och röra vid hans hand och få
En knyck, hvarvid en gnista springer
Ifrån hans knoge in i deras finger.
Månn' det väl brinner inom mig;
Så tänkte han förskräckt. Dock tröstade han sig,
Då han en iskall svett på ryggen kände
Och sig föröfrigt oskadd fann.
Emedlertid försvann hans mod och han bekände,
Att Thore var hans öfverman.
Nu denna hela undret tyder
Som en naturens kraft, den äfven åskan lyder.
Ja, med vår Herres ljungeld slägt
Är gnistan, som, ur glaset tvungen,
Nyss syntes fram ur fingret sprungen.

Se'n han med detta ord en häpen undran väckt,
Fortfar han så: "att noga pröfva tingen
Och rätt använda dem är menniskan
Af Skaparn ställd på jorderingen.
En loflig trollkonst och en sann
Är den, att, då vi rätt naturen känne,
Vi kunne ock beherrska henne.
Men synd, såväl som dårskap, är
Det hexeri, du förebär,
Du gamle Sjul. Hvad kan din trumma,
Då du på henne slår? Blott brumma."

Det skratt, som hördes, då han slöt,
Den stolta gubben mer förtröt
Än allt, hvad Thore eljest gjorde,

Som honom förödmjuka borde.
Af hemlig fruktan dolde han likväl
Den harm, som tändes i hans kränkta själ.

Så för det sanna Thore stridde
Och frön till odling i sin omkrets spridde,
Från verlden skild, af verlden glömd,
Dock ej lik masken i sin snäcka gömd.

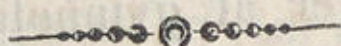
Der står han, i gestalt ej stor dock manlig.
Den fulhet, som i anletsdrag
Och ögonställning är hos Lappen vanlig,
Hos honom föga märks för det behag,
Som öfver hela ansigtet sig gjuter
Ur svarta ögon, der en ädel själ
Framblickar med det lugn, som dygden njuter,
I det hon vill och gör och tänker väl.

Han blir oss varse, kommer oss till möte
Och bjuder oss att se, hur säll
Här i sin frihet bakom öde fjell
Han lefver i naturens sköte.
Nu ock Maria syns på gården ren
Med tvenne englabarn inom en blomsterhägnad
Och med en vänlig min oss lofvar den undfägnad,
Som hennes gästfrihet bevisar se'n.
På en gång Norrskt och Svenskt är allt härinne,
Så husgeråd, som mat och dryck.
Allt röjer ordning, flit och sinne
För huslig trefnad utan flärd och nyck.
Snart bär hon in tre goda rätter
Af lax och ren och mjölk och bär;
Nej, grädda tror jag, att det är.

Sist hennes vackra hand på bordet sätter
En sirligt slipad karafin,
Som lofvar ett förträffligt vin,
Om vi få dömma efter lukten redan.
Också åt färgen fägnar sig vår syn;
Den liknar rodnaden i aftonskyn.
Då vi af Thore manas sedan
Att tömma våra fyllda glas,
Infaller leende hans maka:
"Få se, när ni det hunnit smaka,
Om ni kan låta er af qvinnolist bedras
Att hålla det för vin, ehur' de drufvor,
Af hvilka det är brygdt, ha växt på våra tufvor
Det är af åkerbär, som blomma på vår äng
Likt rosor i en blomstersäng."
"Ett härligt vin, som skattas må dess mera,
Då det är fosterländskt" utrope vi.
"Dock, att det styrka ge en tår madera",
Så hon bekänner, "blandad är deri."
"Ja" säger Thore, "Norden kan dock icke
Umbära söderns salt; och dermed må
Ett ädelt vin, det vi till högtids dricke,
Som en förnäm Guds gåfva följa få."

Nu stå vi upp välfägnade från bordet
Vi äfven, som i tanken blott
Ha njutit, hvad der funnits godt.
Förut likväl så en af oss tar ordet,
Vi klinga må med höjda glas en skål
För ett af tidens lyckligt nådda mål,
Som, då det kunnat bli med vapen vunnet
Af hjeltekungen blef i freden funnet.
Det blir, så hoppas vi, om det ej är,
Det band af kärlek likt, som vi se här
Förena Thore och Maria.
Jag menar Sverges på en jemnlik grund

Med Norge slutna statsförbund,
Som gör dem hvar för sig sjelfständiga och fria.
Så har naturen sjelf det ment,
Då hon på samma gång dem skiljt och dem förent
Med fjell, som nalkas skyn för att på hvar sin sida
De smälta drifvors friska flöden sprida,
Som sätta såg och qvarn och båt i rörelse
Och fruktbarhet och lif åt hela landskap ge.

Joh Ludv Runeberg

A. J. Salmson Lith.

Tr. hos Salmson & Ström

JOH. LUDV. RUNEBERG.

ETT LITET ÖDE.

1.

Är så arm du, som man säger?

Fattig kallar man din moder,
Fattigt, späda barn, du kallas.
Är du fattig, lilla älskling,
Är så arm du, som man säger?

Utanför din moders stuga
Blomstra ängar, grönska lundar;
Hvarje äng har silfverbäckar,
Hvarje lund i sjöar speglas,
Öfver alla skiner solen,
Gjuter gifmildt gyllne dagen.

Är du fattig, lilla älskling,
Är så arm du, som man säger?

När du hör din moder sjunga,
Slutas sakta ögonlocken,
Gömma skalen själens perlor;
När de gömmas, kommer sömnen,
Sömnen följs af drömmens engel,
Drömmens engel tar dig stilla,
Lyfter dig på mjuka vingen,
För dig ut på blomsterängar,

Att i frid bland blommor blomma,
För bland fåglar dig i lunden,
Att ditt bröst med sånger fylla,
Tvår din själ i sjöars renhet,
Låter dig i solljus bada.

Är du fattig, lilla älskling,
Är så arm du, som man säger?

När du öppnar ögat åter,
Är du i din moders armar,
Känner i ditt späda sinne,
Tänker, som en dunkel tanke:
Ljuft det var på blomsterängen,
Gladt bland fåglarne i lunden,
Godt det var bland klara vågor,
Varmt i solens ljus att bada;
Bäst dock är i denna famnen.

2.

Egen moder göms i mullen.

I mitt hem en stjufmor råder,
Egen moder gömd i mullen.
Och jag hastar öfver hagen,
Skyndar stilla till den sörjda,
Ginar öfver gärdet stundom.

Men den främmande förtörnas,
Hviskar, hväsande af vrede:
Denna flicka går på gräset,
Krossar klöfvern der på ängen.

Fader hör ej hårda orden!
Lätt är flickans fot i loppet,

Stör ej många strån i farten.
Jungfrun har ej hårda sulor,
Trampar ej med tunga klackar.
Oskodd löper hon på linden,
Flyr med blottad fot på fältet,
Far som fläkten far på ängen,
Skyndar såsom skuggan öfver.

Skulle ock ett blad bli brutet,
Något grässtrå nedertryckas,
Hjertats sorg förtynga stegen,
Grönskar snart en grodd ånyo,
Fostras flere blad i stället
Af den dagg mitt öga gjuter,
Dessa blåa stjernors tårar.

3.

Så jag färdas sjelf mot fjerran.

Hvarför suckar bäckens bölja,
Klagar sakta under färden,
Far i krokar öfver fältet,
Böjer bugter öfver ängen,
Viker af från vägen ofta,
Färdas blott ett stycke framåt,
Slingrar, nästa stund, tillbaka?

Så jag färdas sjelf mot fjerran,
Går mot obekanta öden,
Tar ett steg och ser tillbaka,
Vandrar fram och vänder åter,
Vill ännu se hemmets höjder,
Röken från min faders boning.

4.

Sådan vård blott finner flickan.

Icke äger jag, som andra,
Fader, som vid namn mig nämner,
Moder, som sitt guld mig kallar,
Broder, att min börda bära,
Syster, att mig stundom smeka.

Der jag andras hjordar vallar,
Högt på berget, djupt i skogen,
Dagen ut på fria fältet,
Der är skäggig gran min fader,
Björken böjd af år min moder,
Broder är mig bruna trasten,
Markens bleka lilja syster.

När den kalla skuren strömmar,
Får jag stundom skygd af granen,
När mig solens stråle bränner,
Bjuder björken stundom skugga,
När jag sorgsen står på fältet,
Tröstar med en ton mig trasten,
Med en blick ibland en blomma.
Sådan vård blott finner flickan,
Annan glädje ej den arma.

5.

Flicka, kärleken är väldig.

Ofta i min barndoms dagar
Hörde jag min moder säga:
Flicka, kärleken är väldig,
Mäktar mer än allt på jorden.
Så hon talte till min varning,

Att sitt gyllne äple skydda.
Moder, o att sant du talat!

Ofta står jag nu på stranden,
Der min älskling från mig skiljdes.
Dän han far dit bortom molnen,
Som vid hafvets rand sig höja.

När jag ser hur fjärden fradgas,
Ser hur böljan slår mot stranden,
Lägger jag min hand på vågen,
Doppar fingrets spets i djupet:
Sakta sakta, vilda bölja,
Somna, låt de andra sofva!

Månne vågen väl, som svallar
Hotande mot skeppets sida,
Der han fjerran far den dyre,
Månne hafvets vilda dotter,
Fast så långt från mig hon rasar,
Ej mitt söfningsord förnimmer,
Af min lätta hand ej lugnas,
Efter kärleken är väldig,
Mäktar mer än allt på jorden?

Ofta, när i fyrans krona
Fläktar fara, vindar hvina,
Sänder jag från denna klippa
Tyst min tysta suck att flyga:
O min ende, kom tillbaka!

Kanske fast så svagt den ljuder,
Har likväl den starka vingar,
Kan, som svalan, klyfva vinden,
Genom rymder nå min älskling,
Efter kärleken är väldig,
Mäktar mer än allt på jorden.

6.

Hundra vägar har min tanke.

Store Skapare, förlåt det,
Se ej, gode Gud, med vrede
Att så ofta i ditt tempel
Jag på honom äfven tänker!
Hundra vägar har min tanke,
Tusen att till honom hinna.
Blott det sämsta leder bortåt,
Allt det bättre för till honom.
Korrt från dagens ljus är vägen,
Gen från nattens stjerneskara,
Hvarje blomma stakar stigen,
Hvarje träd är vägamärke.
Men när dig min tanke hunnit,
Är den nästan ren hos honom.

7.

Hvilken sällhet skön att synas!

Hvilken fröjd att vara vacker,
Hvilken sällhet skön att synas!
Vore jag så mörk, som mången,
Ful, som flera andra flickor,
Fick jag ej i källor skåda,
Ej i bäckar se mitt anlet;
Källans skönhet kunde störas,
Bäckens silfver sotbesmittas.
Tordes knappt på ängen träda,
Att ej blomstren skulle skrämmas,
Blomma hviska tyst till blomma:
Är det nässlan, är det tisteln,
Kanske karborn sjelf, som kommer?

8.

Tala, tala tycktes alla.

Hvem har nu gett vett åt vinden,
Gett åt luften ledig tunga,
Röst och språk åt gårdens rönnar,
Och åt späda fågelskaran.

Förr, när från min bädd hvar morgon
Jag på loftets trappa trädde,
Visste vinden blott att smeka,
Rönnen blott att susa stilla,
Qvittra blott förstod hvar fågel.

Nu, när sist jag kom på gården
Från mitt olyckssälla läger,
Tala, tala tycktes alla,
Vinden hviska: arma flicka!
Fläkten susa: fallna flicka!
Rönnan sucka: svikna flicka!
Svalan sjöng: hvar är din stolthet?
Sparfven: hvar är nu din glädje?

9.

Men min fågel märks dock icke.

Svanen speglas ren i sundet,
Knipans hvita vingar hvina,
Lärkan höres högt i höjden
Spofvens rop kring kärret rullar,
Våren samlar sina skaror,
Får sin fågelflock tillbaka,
Väntar dem med sol och värme,
Lockar dem med långa dagar.

Och jag arma flicka fiker,
Söker skingra saknans mörker,
Vårda värmen i mitt sinne,
Vill som våren vänlig vara,
Synas ljus som sommardagen.
Och jag gläds, fast sorgen gnager,
Ler, fast tåren trängs i ögat;
Men min fågel märks dock icke.

10.

Se'n har jag ej frågat mera.

Hvarför är så flyktig våren,
Hvarför dröjer sommarn icke?
Så jag tänkte fordom ofta,
Frågte, utan svar, af mången.

Se'n den älskade mig svikit,
Se'n till köld hans värma blifvit,
All hans sommar blifvit vinter;
Se'n har jag ej frågat mera,
Kännt blott djupt uti mitt sinne
Att det sköna är förgängligt,
Att det ljufva icke dröjer.

A. J. Salmson Lith. Tr. hos Salmson & Ström.

P. G. SPARRE.

HIMMELS-BLOMMAN.

EN ROMAN-UNGE.

I.

Medan de vise fäderne, om sommaren år 18..., svettades vid Riksdagen i Stockholm, grälande om Konstitutions-förslager och brännvinsskatt, svalkade sig åtskilliga medlemmar af deras respektive familjer med saltsjöbad och elakt brunsvatten. Till dem, som tagit det sistnämnda partiet, hörde Grosshandlaren och Brukpatronen Jernanders närmaste, qvinnliga anförvandter, d. v. s. hans syster, Sara och dotter, Josephine; hvilka slagit sig ned vid Medevi. Ehuru Mamsell Sara redan uppnått den ålder, då flickor få ett slags heder och värdighet af fruar, och kunna taga yngre af sitt kön under sina vingars skugga; hade Brukspatronen dock, till yttermera visso, försett damerna med ett manligt stöd.

Sedan vi nu gjort Jernanderska familjen till ett slags utgångspunkt för vår berättelse, har den värde läsaren visserligen rättighet att genast få lära närmare känna dess individer; men i alla bildade sällskapskretsar presenterar man folk helst före och efter måltiden, och som ej allenast middagsklockan ljudat, utan gästerna äfven intagit sina, för terminen aflaggda, platser omkring det stora brunnsbordet, vilja vi ställa oss i ett hörn af matsalongen och observera, hvad sig der tilldrager.

Våra Mamseller sutto vid den ena flygeln af, det så kallade, hästsko-bordet. Bredvid den yngre sågs en gammal man, med hvitt hår. I öfrigt voro deras grannar, för det mesta, unga eleganta karlar, hvilka genom liflig konversation, hvar-

jehanda små uppmärksamheter och Josephines oafbrutna betraktande låto förmoda, att ej blotta slumpen sörjt för placeringen. Den nyss nämnde gamle herrn var, deremot, så stum, att mången trodde honom mållös; och han skulle, kanhända, hafva gjort än större uppseende genom sin ihärdiga tystnad, om icke en motbild till honom funnits, der de högljudande beundrarnes rad slutade.

— "Hvilken oblid ödets skickelse måste vi tillskrifva Mamsell Josephines uteblifvande, ifrån vagnspartiet i dag?" — frågade en yngling, hvars daguerreotyp-bild kunnat tjena till planche i den elegantaste franska mode-journal.

— "Ack, min bästa herr Hofjunkare" — svarade Mamsell Sara — "hon har ännu ej blifvit vand vid brunnsdrickningen, utan får migrän nästan alla förmiddagar. Men säg mig, hvem är den sorgliga varelsen, som sitter — låt mig se — jo, den sjunde, ifrån er räknadt?"

— "Jag har icke kommit mig före, att fråga efter den bedröfliga figurens namn ännu; men har hörts sägas, att det lär vara ett stycke magister."

— "Det kan man se på utanskriften. Likväl är det synd, att bokvurmeri skall utbleka ett så behagligt ansigte och krympa tillhopa en så manlig figur."

— "Åh ja, — karlen ser intet illa ut; mer han är död för samhällslifvet och: Laissez dormir les morts — Ni måtte väl aldrig, såsom ryktet förmäler, tänka på att lemna Medevi, förrän terminen gått till ända?

— "Min bror har, i anledning af något inteckningskrångel, nödgats lägga sig till ännu en landtegendom och tar han permission ifrån riksdagen, för att bese sin nya acquisition, så torde vi få lof att vara honom till mötes."

— "Men det är ju alldeles befängdt, att afbryta brunnskuren för en så lumpen orsak och jag vädjar till Mamsell Josephine?"

— "Jag har ännu ingen vilja." Svarade flickan leende.

— "Så har ni då åtminstone önskningsrättighet; och jag säger på förhand, att om ni gör mine till uppbrott i otid, så utbrister här en revolution."

— "Jag ställer mig i spetsen för de missnöjda," röt en gigantisk löjtnant, i det han strök upp sina mustacher och vände mot mamsellen icke mindre än sex stycken gnistrande ögon; nemligen ett par naturliga, ett par af hvitt och ett par af grönt glas. — "För er, mina nådiga damer, hvarken är eller kan det blifva något skäl till uppbrott, att Herr Brukspatronen, af ren barmhertighet, köpt Blombergakulle."

Vid detta namn var det liksom den unga, svartklädda herren fått en elektrisk stöt. Han rodnade, kastade en genomträngande blick på talaren och låt dem sedan flyga till Josephine. Men nästa minut såg han åter ned, på sin tallrik, och kinderna återfingo den vanliga blekheten.

II.

När måltiden slutat, gaf den gamle mannen sin arm åt Josephine och förde henne tvärs öfver gatan in uti brunnssalongen; der hon knappt hann taga plats, förrän hon gjordes nästan osynlig, medelst en tätt sammanpackad massa af karlryggar. Gubben satte sig på en stol, vid den ena sidodörren, och på dennas tröskel ställde sig den svartklädde, lutad mot posten. I detsamma inträdde en liten täck flicka, med en låda under armen.

— "Var så goda och köp litet gjutgods från Finnspång, mitt nådiga herrskap" sade hon, under djup nigning.

Anmaningen åtlyddes villigt. Hela förrådet af bröstnålar, spännen, bokpressar o. d. blef snart uttömdt; så att ingenting mera fanns qvar, än en statüette af Napoleon, då den gamle Herren slutligen hann fram.

— "Finner jag dig nu i en liten låda; du, som en gång ej fick rum i en hel verld?" mumlade han för sig sjelf. "Hvad kostar den store kejsaren i fickformat?" —

— "Det vet jag inte; men denna lilla jerngubben kostar två Riksdaler banco. Nå, akta sig, kära herre! Grip inte så hårdt om honom, hans lilla värja kan gå sönder och då kostar han ej mer än trettiosex skillingar, hvilket jag skulle förlora alldeles för mycket på."

— "Den värjan var likväl fordom värd två kejsarekronor och Gud vet huru många kungliga. Se der! tag och gå; jag gitter inte se den otäcka lådan, hvari han legat fången." Med dessa ord tryckte han tvenne sedlar, på tio Riksdaler hvardera, i den förvånande flickans hand; flyttade ett litet bord till sin återtagna stol, ställde bilden på detsamma och hänsjönk i djupt begrundande, med öfver bröstet korslagda armar.

— "Min sann kan icke gubben tala, när han vill" — hviskade Löjtnanten till Hofjunkaren.

— "Jag skulle tycka mera om, att han vore både stum och blind; ja, hvarföre inte döf, på köpet. Nu är det alldeles omöjligt att säga ett enda ord till den gudomliga Josephine, som han ej uppsnappar och hon sedan får sota för."

— "Huru har han blifvit så insyltad med Jernandrarne, då han ej en gång lär vara slägt till dem?"

— "Han har varit skolkamrat med Brukspatronen, och länte honom en stor summa pengar då han, för flera år sedan, höll på att göra bankrutt!"

— "Aha! En perla till vän! känner du föröfrigt något om hans lefnads-öden?"

— "Redaktören af Måndags-Bladet, som har alla Biografier på sina fem fingrar, har sagt mig, att han i ungdomen var en fantast och måste rymma för en duell. Sedan gick han i fransysk tjenst, bevistade många af Napoleons bataljer; fick hederslegions-korset vid Moskwa, en svår blessyr vid Waterloo och fann sig vara arftagare till en stor förmögenhet, då han åter kom till Sverige."

Här afbröts samtalet genom ett par accorder, på det i salongen stående Fortepianot och en vacker, fyllig karlstämma, sjöng den väl bekanta:

Adieux Francais, Adieux Francais Cherie!
L'honneur encore m'appelle loin de Vous. etc.

Då nästan ingen vågat låta höra sig, alltsedan Josephine första dagen efter sin ankomst sjungit, föreföll det genast högst oväntadt, att någon skulle så der oombedd uppträda; men förvåningen stegrades än mera, när man fann att det var Magistern, som gjorde musik och förnam den djupa känsla, som

svallade i röstens klara, afrundade toner. Efter slutad sång hördes ett allmänt: "bravo!" i hela församlingen. Gubben gick fram till Virtuosen och sade, med tårar i ögonen: "tack! herre! tack!" Derefter kysste han sin lille Napoleon och stoppade honom under västen vid hjertat.

Mamsell Sara neg på afstånd; Josephine fällde ett, till formen rundt, skärpspänne, som hon nyss köpt, så skickligt att det rullade ut åt golfvet, hvarvid alla de henne omgifvande herrarne rusade å stad, för dess upphemtande. Sålunda för ögonblicket fri ifrån anmärkare, nalkades hon Magistern och sade, med låg röst: "Jag är er högst förbunden, Herr Baron, för den njutning ni skaffat Major Borg. Stannar ni qvar vid brunnen, vågar jag utbe mig nöjet att, någon gång, få sjunga duetter med er."

— "Skulle det väl vara möjligt", — utbrast den tilltalade, — "att ni gjort er underrättad om, hvem jag är? — En sådan lycka var jag långt ifrån att våga hoppas och — — — —" Längre kom han icke i orationen, förrän en mörk kropp svåfvade emellan hans och Josephines, hvarandra mötande, blickar. Det var Löjtnanten, som med sin stora hand framräckte det upptagna spännet till dess egarinna utan att, för öfverflöd på ögon märka, huruledes ett intressant samtal derigenom afbröts. Deremot var Hofjunkaren skarpsyntare. Orden, som vexlades, hade väl undfallit honom; men icke uttrycket i de samspråkandes ansigten.

Detta går icke an, tänkte han; gaf Löjtnanten oförmärkt en knuff med armbågen, till tecken att han borde följa honom och sade, när de kommit ut på gatan: "Vet du, min käre von Bisterfeld, den der Magistern är en sik och långt farligare än alla våra öfriga rivaler; ja, till och med farligare, än sjelfva den rika Grossören ifrån Götheborg."

— "Jag tror, begabba mig, att du blifvit stungen af en svartsjuk bröms, min värde bror Gyllentulpan? Huru kan en man, med din verldskännedom tro, att en ung af eld och lågor sammansatt Stockholms Mamsell, som har en half million på sitt klappande hjerta, skulle bry sig om en förläst Magister och spekulera på det behag en prestgård i Små-

land framdeles kan erbjuda; då sådana män som vi stå till buds?"

— "Spara din vältalighet till en annan gång. Magisterns Musikaliska talang tjusar flickan och såg jag rätt, så intog han äfven gubben till sin fördel; något, som hittills icke lyckats för oss andra. Kort och godt, Magistern måste vi göra löjlig, annars slår han oss ur brädet."

— "Det skall han väl låta bli; men i alla fall kan det vara roligt att göra litet spektakel med honom."

— "Framför allt måste vi handla klokt och i samband med hvarandra."

— "Ja, låtom oss strida rygg emot rygg; så blir segern vår. Se'n dra vi lott eller dela, som bröder!"

Efter denna korta rådplägning återvände de till salongen, der konversationen bortdog, i brist på närande ämnen; hvilket föranlät Hofjunkaren att utropa: "Mitt herrskap! Skall sömnen ej öfvermanna oss, så låtom oss, för allt i verlden, hitta på någonting roligt."

— "Jag vill låta leda fram mina engelska hästar, som på morgonen anländt" — svarade Grosshandlare Bankman; en något mer än medelålders ungkarl, med ståtligt utseende och högburet hufvud. — "Mamsell Jernander skall få gissa på hvad de kosta och äro de, för öfrigt, i hennes smak, stå de till tjenst för en promenad, hvaruti jag hoppas att samtlige brunnsgästerne deltaga?"

— "Hvem kan promenera i denna hettan och så här tidigt?" återtog Hofjunkaren. "Låtom oss deremot bedja Herr Magistern spela upp en Strausser eller Labitsky vals.

Detta sades med så hög röst, att det hördes öfver hela Salongen; från hvars ena, längst bort varande, hörn gafs till svar: — "Jag kan ingen dansmusik."

— "Så låtom oss då hitta på någon lek. Damerna välja sin nämnd och karlarne sin. De utvalde sammanträda och besluta, hvad som skall företagas."

Mindre af verklig böjelse för lekar än brist på bättre sysselsättning, antogs förslaget och man kom, efter hållen

öfverläggning, öfverens om, att herrarne skulle uppställa sig i en ring och Mamsell Josephine, dagens lejoninna, kasta en boll midt i högen. Den träffade blef skyldig att genast författa och uppläsa ett skaldestycke.

Sagdt och gjordt. Men i det bollen började sin kroklinie, böjde sig alla till höger och venster; utom Hofjunkaren, som ställde sig i dess väg, träffades och gick in i ett af sidorummen.

— "Ni ska få se" — sade Löjtnanten — "att han slår sig väl ut. Det är baddaren till karl, den Gyllentulpan, att bli poetisk, när det sticker till honom." — Också dröjde det ej länge, förr än han återkom med ett papper i handen och deklamerade:

Hvar kan väl den hulda vara?
svara
Echo, på min dystra sång!
O! hvi törnbeströs min bana?
ana
Lycka, får jag knappt en gång.

Säg, skall evigt jag förbida;
lida
Hopplös kärleks grymma qval?
Skall jag aldrig återfinna,
qvinna
Dig, mitt hjertas ideal?

Skall min tro du ständigt gäcka,
släcka
Lifvets sköna ungdomsbrand?
Vill du, från den tärda, svaga,
draga
Jordens glädje, med din hand?

Låt mig himlens sällhèt njuta;
sluta
Dig uti min trogna famn!
Genom lifvets längd min tunga
sjunga
Skall ditt dyra, kära namn!

Att så väl Hofjunkaren, som hela auditorium, sågo på Josephine under deklamationen, är klart; och den stackars flickan började synas brydd, redan vid andra versen. Vid tredje och fjerde vattnades hennes sköna, dunkelblå ögon och slutligen hade hon väl alldeles förlorat fattningen, om icke Bisterfeld, utom sig af förtjusning, sagt: "Det der bör du, förböfla mig, inlemna till Svenska Akademien, bror Gyllentulpan!"

Den munterhet, som blef en följd af detta yttrande, upplifvade flickans sjunkna mod. Med säkrare röst än mången väntat, sade hon: "Tills vidare får han hålla Vatten-Akademiens, i Medevi, domslut till godo; men ingen vinner priset utan genom täflan, och en sådan måste vi framkalla. Ställ åter upp er, mina herrar; så få vi se, hvilken kämpe ödet leder inom skranket, för att göra Hofjunkaren priset stridigt?"

Herrarne lydde visserligen tillsägelsen; men flere ibland dem med synbar motvilja. Också tycktes alla hufvuden försvinna när bollen kastades, så att den for öfver hela massan, och slog ned långt bakom densamma; slutligen stannande mot Magisterns fötter.

— "Fram, för Pontius Pilatus! min goda herr Magister" — ropade Löjtnanten. "Men jag fruktar att han endast får plocka ax på vitterhetens åker, sedan Hofjunkaren nyss gjort ett sådant skörde-dagsverke."

Länge nekade den unge mannen att underkasta sig fordringar, som uppstått af en lek hvari han ej deltagit och hade redan fattat sin hatt, för att alldeles lemna sällskapet, då han hörde Löjtnanten temligen högt säga till sin vän: "Det der tog en rasande bra vänning; nu måste han bli utskrattad."

Vid dessa ord kunde han ej afhålla sig, ifrån att med ett ögonkast utröna, om Josephine var af samma tanka? Den upp-

täckt han dervid trodde sig göra, förmådde honom, att, ej allenast stanna qvar, utan äfven äska tystnad.

— "Mitt herrskap!" — sade han — "vid närmare eftersinnande finner jag, att jag icke bör störa edra nöjens gång; om det än skulle ske på min bekostnad."

Derefter framträdde han till Josephine och började:

Himmels-Blomman.

I drömmen bortförd till de ljufva dalar,
Dem aningen, men ögat aldrig, såg;
Der allt om ljus och himmelsk renhet talar,
Som stjernan speglad uti källans våg;
Jag fann en blomma, ännu utan like,
Ej i naturen blott — men diktens rike.

Det var ej ros, det var ej heller lilja,
Det var hvad skönast fins i begge två;
Och liksom manad af en dunkel vilja,
Min hand sträcks ut att henne bryta få.
Då hör jag harpoljud i rymden vida
Och ser en Genius, på min högra sida.

Hvad är ditt uppsåt? — hon med allvar frågar.
I ljusets hem bryts ingen blomstjelk af.
Om du på himmelsk mark en härjning vågar,
Du för din lycka bäddat har en graf.
Låt, till den höjd dit du är lyftad vorden,
Ej lidelsen dig följa ifrån jorden!

Den dag, då Skaparns eget hjerta blödde
För menniskornas villor, anden tog
Sitt fordna hem igen och knoppar strödde
Kring dalen ut. En af dem hastigt slog
I mossan rot, och denna plantas stängel
Fick mig till vaktare, en trogen engel.

När se'n det bästa, som din stoftverld eger,
— En flickas själ, änn' ren och oskuldshvit —
Till himlen ilande från dödens läger,
Att evigt blomstra styr sin kosa hit;
Dess blygsamhet i liljeglansen strålar
Och skuldfri kärlek purpurflamman målar.

Nu vet du, hvarför denna helga blomma
Så fager och förutan like är.
Ser du en älsklig mö, bed henne komma
Och blifva kalk på oskuldsplantan här.
Hvad jorden har att bjuda, snart försvinner;
Det eviga, i himlen blott du finner.

När han slutat fortfor tystnaden en lång stund. Det tycktes, som sällskapet i allmänhet, men Hofjunkaren i synnerhet, ville utfundera huruvida det var en verklig improvisation eller ett, ur minnet taget, gammalt stycke, som man hört och om någon dold mening derunder förborgades? De ende, som genast rörde på sig, voro Grosshandlaren och Majoren. "Nu kunna vi hafva nog, af poetiska utgjutelser" — mumlade den förre, i det han började mäta golfvet med stora steg. Den senare gick direkte till Magistern, sägande: — "Jag anhåller, att få tala med er några ord enskildt" — hvarefter de åtföljdes till ett af sidorummen, der han återtog — "Om det poetiska värdet af ert tal, eller hvad det skall kallas, hvarken bör eller vill jag yttra något, ty dertill är jag för olärd; men i faders ställe, vid Mamsell Jernanders sida, måste jag tacka er för den vänning ni gaf åt den dumma leken. Derjemte tar jag mig friheten att försäkra er om min högaktning och anhålla, att få veta ert namn. Att ni är Magister, har jag redan hört."

— "För vissa orsaker skull hade jag önskat vara så obemärkt, som möjligt, under mitt tvungna vistande härstädes. Ödet ville dock annorlunda. Hänförd af er visade vördnad för Napoleon, som äfven är min hjelte — —,"

— "Cordon bleu!!" — utropade Majoren med hänryckning — "Är ni en af Napoleons beundrare? — Räck mig er hand, unge man! — Men förlåt, jag afbröt er. Var god och fortfar."

— "Smittad af er enthusiasm, glömde jag min rôle och satte mig till pianot. Dermed var isen bruten. Sedan letade den förargliga bollen sig väg till mina ben. — Mitt namn är Blixenhjelm."

— "Baron?"

— "Ja."

— "Son till, för detta, Ryttmästaren på Blomberga?"

— "Ni känner min slägt, märker jag."

— "Men hvarför har ni blifvit magister och icke soldat?"

— "Det ena först, det andra se'n; om jag får följa min böjelse."

— "Man går besynnerliga vägar, nu för tiden. Men jag vill ej längre uppehålla er och har sjelf behof, att snart återkomma till sällskapet, för min pupills skuld. Lef väl, så länge." — De samtalande åtskiljdes.

III.

På ena stranden af den stora, Svenska insjö, hvars bölja täflar i klarhet med källans och så troget återspeglar himlen, stiger en utmärkt vacker dalsträckning upp åt landet. I förgrunden synes Blixenhjelmska familjens egentliga stamgods, Blomberga, med sina åldriga, ehuru ej vackra eller ansenliga åbyggnader. Rundtomkring gården utbreda sig åkerfält och ängar, här och der afbrutna genom täcka lundar med hvarjehanda löfträn. Längre bort inneslutes taflan af skogbeväxta, betydliga höjder, ifrån hvilkas spetsar ögat har en, nästan obegränsad, synkrets öfver den behagliga, storartade nejden.

För ett par mansåldrar tillbaka residerade derstädes en General Daniel Blixenhjelm, hvilken, med de penningar han genom ett rikt gifte erhöll, förökade den ärfda fädernejorden och byggde, på en af de nyssnämnda höjderne, ett — man kunde nästan säga — slott, kalladt Blomberga kulle. Detta

blef liksom kulminationspunkten för slägtens välmåga. Huruvida Generalens efterkommande saknade hushållningsorganet, kan man ej så noga veta, ty Doktor Galls lära om hufvudskålen var då ej ännu känd; men troligt är det, emedan egendomen i deras händer smälte tillhopa, år ifrån år, så att återstoden knappt lemnade tillräcklig afkastning för underhållandet, af tvenne herregårdsbyggnader och ett, allom öppet, gästfritt hus, när Ryttmästare Blixenhjelm tillträdde lägenheten. Måhända att han kunnat slå sig väl ut, om han begagnat för handen varande odlingstillfällen och infört bättre brukningssätt; men derifrån afhöll han sig, af skäl, som vi snart skola lära känna.

I sådan afsigt vill jag berätta, hvad som tilldrog sig på Blomberga, en månklar Augustiafton. Vid det, midt i salen stående, runda bordet, satt Ryttmästaren sjelf; gammal, mager och lång till vexten, med pudradt hår, stångpisk, kràs, manchetter och suktade halfstöflar. Ifrån högra västfickan nedhängde en glänsande, bred urkedja, hvars sista länk sammanhöll en knippa berlocker af allahanda beståndsdelar och former, såsom: tvänne sigiller med vapengraverade karniolstenar, en liten frimurareslef af Silfver, en mops och en morian af postlin, ett litet pilkoger af perlemor o. d. Midt emot honom hade Friherrinnan, ett fordom skönt, ännu behagligt och i alla hänseenden bildadt, fruntimmer tagit plats, med dottern Cicilia på den högra och sonen, vår redan omtalade Magister, på den venstra sidan. Alla syntes förstämda till lynnet. Den nästan hemska tystnaden, som rådde i rummet, stördes blott genom en stor vindhunds snarkningar och ljudet af en ålderstigen betjents steg, under det han aflägsnade sig med den, vid nyss slutad qvällsvard, begagnade servisen.

— "Förlåt, mina vänner" — sade Fadern med dof stämma, när familjen blifvit utan vittnen — "att jag visar mig nedslagen af en motgång, som jag borde förstå att manligt bära; men känslan af, att icke kunna uppfylla mina förbindelser mot forntid och efterverld, ger mitt hjerta djupare sår än ögonblickets obehagligheter. För mig sjelf återstår föga att hoppas, det inser jag tydligt; men för er, mina älskade, är det möjligt,

att bättre dagar kunna komma. Dertill erfordras dock ömsesidiga öfverenskommelser, för hvilkas uppgörande jag anser denna stund lämplig. Nöden har tvingat mig till ett steg, som jag aldrig trodde mig i stånd att taga och jag fruktar, att minnet deraf skall blifva en plågoande, som förföljer mig äfven dit, der alla sorger borde upphöra."

— "Öfverlemna dig, för Guds skuld icke åt förtviflan" — inföll Friherrinnan. "Ditt uppsåt har alltid varit godt och det tillhör oss, att tåligt bära det kors, som Vår Herre i sin vishet låter hvila på våra skuldror. Så länge frågan är om jordiska skatter, lägges menniskan lika tomhändt i grafven, som vaggan; och hvad hon, emellan dessa punkter, får till låns af himlen, bör hon städse vara beredd att återlemna."

— "Du har, kanhänha, rätt; men det är svårt, att utplåna de begrepp, som man insuger med modersmjölken."

— "Med den, torde barnet kunna insuga vissa goda eller onda böjelser; likväl vågar jag taga mitt kön i försvar och påstå, att begreppen ej utbildas förr, än med mognande förstånd."

— "Låtom oss icke tvista om ordställningar. Jag har ärft en, så kallad, stor förmögenhet jemte ett stort namn. Det senare har jag bevarat ifrån alla fläckar; den förre har liksom bortdunstat, utan att jag vet på hvad sätt. Juvelen i min friherrliga krona, Blomberga-kulle, är i krämare-händer och på den ringa jordvidd jag äger i behåll, kan jag knappt lifnära mig sjelf och er; långt mindre lefva efter mitt stånd och se mina underhafvanden till godo." — Härvid suckade han djupt och sonen inföll:

— "Såsom tjensteman, kunde ju pappa ej befatta sig med jordbruket eller, genom dess oafbrutna bedrifvande, förvärfva sig nödig vana vid en större landthushållning? — Deri ligger grunden för det missöde, hvaraf vi nu hemsökas; men stamgodset, på hvilket våra äldste förfäder hade sin bergning, är ännu i edra händer. Dess goda, nu vanskötta, jord kan uppodlas till mångdubbel afkastning. Jag blir bonde, tar gården på arrende och sedan skall, med Guds hjelp, vår framtids himmel klarna."

— "Studentgriller. Det är icke så lätt, som man tror, att, född i högre stånd, draga på sig valJmars-rocken, köra gödsel och äta gröt med trädsked."

— "Nå väl, om det ej tillåtes mig att vara de mina nyttig på sådant sätt, hvilket ej heller just var min mening att föreslå; anhåller jag, att få genomgå en fullständig kurs vid något landtbruks-institut. Återkommen derifrån, kan jag ordna jordens skötsel efter tjenliga methoder; uppgifva hvilka byar eller gårdar, som böra utbrytas och — — — — —"

— "Utbryta byar?" — ropade fadren med yttersta förvåning. — "Min farfar, salig General Daniel Blixenhjelm, efter hvilken du är uppkallad, bildade dessa bylag och jag, hans sonson, skulle förstöra hans skapelser? — Nej, förr griper jag till tiggarstafven. Dessutom är det ovärdigt en adelsman, att köra bonden ifrån sitt hem och skaffa sig en mängd löst folk på halsen, af hvilket han ej kan vänta den kärlek och tillgifvenhet, som utgöra egendomsherrens ljufvaste belöning. Låtom oss afstå ifrån alla dåraktiga förslager och fästa oss vid mindre nymodiga, men förnuftigare planer. Genom att låta dig taga graden, har jag skattat nog åt tidens fordringar. Nu bör jag, såsom fader tillse, att du ej kastas ur den bana, som födseln för dig utstakat. Jag skall, med görligaste första, anmäla dig till Officer vid Ingenieur-Corpsen och jag hoppas, att du ej misstycker den dermed förenade nödvändigheten, af några års ytterligare vistande vid ett högre läroverk. Under tiden vill jag bedrifva ditt giftermål, med en rik flicka af vårt stånd, som jag redan, genom brefvexling vet icke vägras dig. Sedan du är gift står det dig fritt, att fortgå på tjenstemanna-banan eller begära afsked och öfvertaga Blomberga, hvilket jag önskar se utvidgadt, till hvad det fordom varit."

— "Men besinna hvad ni fordrar, min bästa far!"

— "Besinna sjelf, min son, att: du är din ålderstegna moders och din sjukliga systers enda stöd, om jag faller undan; att: du är familjens enda, manliga telning och, att upprätthållandet af dess glans, utgör den första af alla dina pligter."

— "Om jag ej har annat val, än att uppfylla dem på mitt hjertas bekostnad, så måste jag erkänna mig vanslägtad."

— "Den gåtan kan jag icke lösa. Tala tydligare."

— "Jag gifter mig aldrig emot min böjelse."

— "Kan det vara möjligt, att du redan gjort ditt val?"

— "Måhända."

— "Ditt svar är något obestämdt; men du är myndig, och har således rättighet att handla på egen hand. Hvad helst jag får veta, när du en gång låter slöjan falla, ifrån den hemlighet du ännu tyckes vilja bevara, är jag säker att ej behöfva rodna."

— "Er önskan, att jag skall ytterligare studera och bli Militär, vill jag så mycket heldre efterkomma, som jag alltid haft lust för krigsståndet. Deremot afskyr jag giftermål utan sann kärlek."

— "Har föremålet för din sanna kärlek någon betydlig förmögenhet?"

— "Ty värr."

— "Återigen en gåta; men svårigheter af denna art pläga lätt kunna öfvervinnas, när man har ett godt namn att bjuda i utbyte."

— "Jag fruktar tvertom."

— "Du har väl inte förälskat dig i en prinsessa?"

— "Hennes far är icke en gång adelsman."

Vid detta ord öfverdrogs Baronens ansigte med en blekhet, som liknade dödens; hufvudet nedsjönk på bröstet, och hela hans omgifning sprang ifrån sina stolar, för att bistå honom.

— "Lugna dig, min vän!" hviskade Friherrinnan. "Ännu har ju ingenting händt, som du behöfver ogilla?"

— "Ingen ting händt?" upprepade han. "Det fattas blott, att han förälskat sig i den der odrägliga menniskans dotter."

— "Hvilken menar du?"

— "Krämaren, som till min eviga skam nu eger Blomberga kulle."

Om gubben dervid kunnat se sin sons ansigte, skulle han, måhända, aldrig uttalat något ord mera i denna verlden,

men lyckligtvis gjorde han det ej, och i detsamma slog klockan nio. Långsamt uppreste han sig; lade den ena armen öfver sin hustrus, den andra öfver sin dotters skuldror och fortfor: "Stödjen mig, att jag må kunna gå till bönen. Husfolket bör hvarken sakna mig der eller ana, hvad som här oss emellan förefallit."

Straxt derefter öppnade den gamle betjenten salsdörren, bugade sig och sade: "folket är samladt." Sedan begaf han sig i förväg, att öppna ett par andra dörrar och så fort Baronens vacklande gång tillät, infunno sig alla i bönrummet. Der tillgick på gammaldags sätt. Före och efter aftonbönen afsjöngs en Psalmvers; sist läste matmodern ett kapitel ur Bibeln. Andakten slutade med ett, af Baronen högtidligt uttaladt: "God natt, mina vänner!" hvartill församlingen svarade: "Gud bevare vår nådige husbonde och gifve honom en rolig sömn!"

Ehuru Baronen snart gick till sängs, uppfylldes ej denna fromma önskan; morgonrodnaden fann honom ännu vaken, med af suckar häfdt bröst och sammanknäppta händer. Men äfven familjens öfriga medlemmar njöto ingen hvila. Fröken Cecilia gret på sitt rum; Friherrinnan tog sin sons arm och vandrade med honom till den täta bersåen, i slutet af trädgården. Aldrig hade hon saknat sin älskade Daniels förtroende; aldrig hade hon försummat, att meddela honom kloka råd eller ömma varningar. Derföre kände hon redan hvad som händt honom vid Medevi och sökte leda honom på förnuftets väg. Hvad han, i följd häraf sade, skulle blifva allt för vidlyftigt att upprepa. Vi nämna derföre blott, att samtalets liflighet ej en gång förminskades genom en kall, från insjön uppstigande, dimma, som med sin hvita slöja insvepte Blomberga; der det enda, i hushållerskans kammare synliga, ljuset snart släcktes.

IV.

På den, en fjerndedels mil längre bort belägna, Blomberga kulle, var förhållandet helt annorlunda. Utur dess ståt-

liga byggnads alla fönster framvällde ljusfloder af olika färger. Ifrån mattslipade bordslampors halfdunkel och massorna af vaxljusens i kandelabrarne hvita sken, kunde man tydligt åtskilja de, regnbågen liknande, strålar, som kronornas dyrbara prismor spridde i solformer. Gården var knappt tillräcklig att rymma de vagnar, hästar, koffertar, kuskar och betjenter, som uppfyllde densamma; och ifrån köket, på husets nedre botten, hördes slammer af grytor, kastruller och mortlar, blandadt med Kammarjungfrurnas genomträngande stämmor: "Hvar skall jag bo?" — "Fy, tocke gement hål, man anvisat mej; der bor jag appslut inte!" — "Kan den lunsiga bondtossan inte vältra sig hit och visa mej Mamsell Josephines rum, eller ska jag kanske stå här ännu en timme och dra på mössaskarne, som en åkarehäst?"

I stora förstugudörren stod Inspektoren, med hatten i ena handen och näsduken i den andra, för att torka svetten ur pannan och så i farten med komplimenter, att han stundom bockade sig för skjutsbönderne. Kort sagdt: Brukspatronen hade anländt ifrån Stockholm på samma gång, som Mamsellerna och Majoren ifrån Medevi.

Damernas första åtgärd blef, att omkläda sig efter resan; Herrarnes, att bese den yppiga, af Stockholmska tapetserare i ordningställda, våningen. Slutligen stannade de i ett särdeles prydligt förmak, der det redan började samtalet om hvad som händt vid Medevi, tycktes kunna ostördt fortsättas. En nära femtiårig bekantskap och många tillfällen att, derunder, visa hvarandra verkliga tjenster, hade emellan dem bildat en förtrolighet, som väl stundom urartade till dispyter; men aldrig afbrutit deras bepröfvade vänskap. Båda hade af naturen fått, hvad man kallar, orubblig vilja; deremot voro deras lynnen, åsigter af verlden och sätt att uttrycka sig, ganska skiljaktiga. Brukspatronen, vand att vara sin egen lyckas smed och göra affärer i stor skala, hade blifvit egoist i sina sträfvanden, dem han med slughet anlade och med djerfhet genomdref. Majoren, uppfostrad i fält, ansåg hvarje erhållet uppdrag för en order, den han borde fullgöra om det än skulle kosta lifvet. Derjemte var han högst finkänslig i

anseende till sin heder; hvilket ådrog honom många, stundom allvarsamma, tvister och gjorde honom sluten; synnerligen i större sällskapskretsar. När hans lifliga temperament kom i jäsning, kunde han aldrig afhålla sig ifrån vissa, besynnerliga utrop eller åtbörder. Så t. ex. gnolade han Marseiller-hymnen eller trummade General-marsche, när han beslöt genomdrifva något, som Brukspatronen ville motarbeta; och då denne, i hans tycke, blef för mycket köpman utstötte han, i form af ed, någon gammal skomakare- eller skräddarefirma, hvilket hans vän ganska väl visste betyda det af honom sjelf, såsom grosshandlare, begagnade: "Jernander et Kompani". Sin gränslösa beundran och kärlek hade han egnat tvänne föremål; nemligen: den förra åt Napoleon, den senare åt Josephine, till hvilken han stått fadder och hvars äldsta son han ämnade gifva så mycket han kunde disponera af sin betydliga förmögenhet, om hon gifte sig med en, i hans smak passande person.

— "Att Josephine gjort uppseende vid Medevi" — sade värden — "fägnar mig; men du hade bordt förebygga, att hon ständigt omgafs af en hop lyckjägare."

— "Du tror således, att jag icke fullgjort mitt uppdrag?" — frågade Majoren, med höjd stämma.

— "Åh nej, kära bror; nog vet jag, att det gamla Bibelspråket: "der ăteln är, församla sig örnarne," äfven gäller för vår tid. Jag ville blott säga, att för mycken kurtis är farlig för unga flickor och afhåller dem ifrån, att tänka på solida förbindelser.

— "Tambour Major! — Du ville väl, att jag skulle sätta henne i glasskåp för att tillbedjas på afstånd, såsom de Spanska helgonabilderne? — Min princip i uppfostringsväg är, att man ej bör förhindra unga flickor ifrån att bli litet kurtiserade, eller ha roligt, medan det bjuds dem. Barnmusik och vaggknarr göra ändå allt för hastigt slut på ungdomsglädjen; synnerligen, om de äro rika och vackra."

— "Hvarje menniska måste uppfylla sin bestämmelse; och flickans är, att bli förnuftig, god maka. Hon bör derföre icke vänja sig, att lyssna på sådant prat, som Gyllen-

tulpans och Bisterfelds söta ord. De kunna ha sagt henne rätt mycket, som jag önskar att hon aldrig fått höra."

— "De sade henne ingenting, som jag ej hörde."

— "Hvem vet likväl? — Syster Sara skref att Josephine, mot slutet af brunnsterminen, började blifva tankspridd, få tårar i ögonen utan någon känd orsak och betrakta himlahvalfvet då hon borde sofva."

— "Det der är ju vanliga fruntimmersfasoner, vid vissa åldrar?"

— "Må vara; men de betyda dock alltid något, som det är värdt att ge akt på. Huru bemötte hon Grosshandlare Bankman?"

— "Honom, som de andra."

— "Det är en solid man och att dömma efter hans bref, har han vissa speculationer i kikaren, som jag gerna ville gynna."

— "I handelsaffärer blir jag evigt rekryt. Låtom oss derföre tala vidare om flickan."

— "Du har således icke förstått mig? Han friar till henne och är, som jag nyss sade, en solid man."

— "Litet mindre soliditet, hvad åldern beträffar, skulle inte kläda honom illa, såsom friare. Nu torde vi fått upplysning om, hvarföre hon gråtit och slagit sig på astronomien: men jag hoppas; att du ej tvingar henne till äktenskap med någon, som hon ej kan älska; helst om hon redan gjort sitt val."

— "Ja, se det är just hvad jag vill veta. Tala uppriktigt; märkte du ej, att hon låtit fånga sig?"

— "Händelsen satte oss i beröring med en ung, älskvärd Baron, som bemötte din dotter med största högaktning och hon helst af alla såg vid sin sida, men huruvida hon verkligen blef kär i honom kan jag ej säga; blott att jag blifvit det, om jag varit i hennes ställe."

— "En baron? — Det låter illa. Han är väl militär och fattig, på köpet, kan jag tänka?"

— "Han blir militär och jag fruktar, att han har ringa förmögenhet."

— "Nå, då är saken afgjord; Grosshandlaren blir min man. Att skilja sig vid den der älskvärda brödfriaren, torde väl kosta henne några tårar; men de upphöra nog att rinna, när hon tagit Bankmans förmånliga anbud i närmare betraktande."

— "Handla bara klokt!"

— "Jag plägar inte förhasta mig vid affärers uppgörande, och vid denna skulle ej en gång den oerfarnaste bodpojke tveka. Å ena sidan en stadig, hederlig och solid man; å den andra, en stackars fattig Baron, som ännu ej uttrampat sina barnskor och, till råga på all galenskap, blir kneckt."

— "Dunderhake & Åkerbrandt!*) — Kan en så kallad kneckt — — — — —"

— "Tyst, tyst! Bror Borg. Förifra dig inte! Jag hör fruntimmerna prata i salongen. De äro snart här och böra icke märka oråd."

Med en diplomatisk skicklighet, som kunnat göra heder åt sjelfva Furst Metternick, ledde Grosshandlaren talet på och om händelserne vid Medevi, i nära två timmars tid; utan att likväl uppnå det mål han eftersträfvade. Syster Saras förtjusning, öfver sin brorsdotters firande och flickans blygsamma okunnighet om vigten af de tilldragelser, då hon skolat utgöra brunnssällskapets glanspunkt, invecklade saken så, att intet klart ljus spriddes öfver det hela; långt mindre öfver detaljerna deraf. Majoren hade åter blifvit stum och slog General-marsch på fönsterrutan, låtsande att betrakta den af det vackra månskenet upplysta nejden.

V.

Då den alns höga Pariserbordsklockans i salongen visare stod på sju, följande morgonen, var Majoren redan på jagt. Grosshandlaren hade befallt, att man ej fick väcka honom förr'n klockan åtta och Faster Sara ville ligga till tio. Det såg derföre ut, som Josephine varit slottets enda ståndsperson

*) En, i början på adertonhundradetalet, ryktbar Skomakare-firma, i Stockholm.

när hon, vid förstnämnda tid och under föregifvande att fortsätta brunnsdieten, vandrade öfver gården, företrädd af en bondflicka. Vägen togs emot den ej långt bort belägna skogen, der en af de många gångstigarne följdes, i ostlig rigtning. En stund derefter stannade ledsagerskan vid en liten koja, sägande: "här bor den första," — Josephine steg in, fann en sjuk gubbe liggande i sängen och satte sig på den, vid fotbrädet befintliga, bristfälliga trädstolen. Efter några frågor, rörande hans ålder, lefnadsvillkor o. d. framtog hon en sedel ur sin plånbok och yttrade: "Jag är er nye husbondes dotter och medlem af ett i Stockholm inrättadt fruntimmers-Sällskap, hvilket åtagit sig att uppsöka och bispringa nödlidande. Denna Christliga pligt vill jag äfven uppfylla här på godset, så ofta tiden medgifver. Mottag denna lilla hjelp till en början; Gud vare med er!"

Derefter gick hon vidare och besökte flera kojor; alltid upprepande ungefärligen samma ord, som vi nyss anfört. På detta sätt hade hon tillryggalagdt ett godt stycke väg, då en liten stuga framtittade mellan några fruktträn. Ehuru byggningen var både oansenlig och gammal, tycktes den så väl underhållen, att hon började betvifla följeslagerskans uppgift om innevånarnes torftighet. Vid närmaste gafvel stod ett, med frodiga humblerankor bevuxit staket, som, genom sitt ringa afstånd ifrån väggen, knappt lemnade rum för det öppna fönstret; men deremot bildade ett förträffligt gömställe, om någon hade lust att obemärkt se och höra hvad som inuti stugan tilldrog sig. Utan att sjelf kunna, hvarken förklara eller emotstå den nyfikenhetskänsla, hvilken öfverrumplade henne, kröp hon bakom staketet och åtskiljde försigtigt den grönskande förlåten. Vägviserskan följde exemplet. Midt framför hennes ögon var en treflig kammare. På soffan, till höger, låg en äldre qvinna, hvilande hufvudet i en vacker men mycket blek flickas knä; och, med ryggen vänd emot fönstret, satt ett tredje fruntimmer, hvars klädsel antydde högre stånd; ehuru de förra ej voro precist bondklädda.

— "Fastän jag hoppades att få dö i denna koja, der jag lefvat så lyckliga dagar, vill jag efterkomma er önskan"; sade

den förstnämnda, hvars aftärda ansigte vittnade om långvarig sjukdom.

— "Det gör mig ondt, att nödgas begära en sådan uppoffring af dig, goda Maja," — svarade damen med ryggen mot fönstret — "men någon annan utväg ges icke för mig, att dagligen få se och bispringa dig i den mån jag numera kan."

— "Hvad ni är god. Ni har endast tankar för andras plågor; endast bekymmer för vanlottade likar och glömmer dervid huru ni sjelf lider till både kropp och själ. Det erfordras, i sanning, mycken tro, för att icke knota mot försynens skickelser; när man ser sådana varelser, som ni, gå i mistning om medel till de betryktas räddning och rikedomar hopa sig på händer, som aldrig utsträcktes till den torftiges hjelp eller, på sin höjd, för att kasta en lumpen allmosa åt tiggaren."

— "Var icke orättvis emot Försynen och döm ej så strängt om personer, som du blott ryktesvis känner. Den förras vägar äro outransakliga; de senare kunna, möjligtvis, göra långt mera godt i tysthet än du förmodar. Men äfven om de skulle underlåta, att uppsöka behofvets hemvist, bör du ej glömma att den, som blifvit vand vid öfverflöd, behöfver motgångar förr än han ens tänker på, att dela något med sin torftiga nästa."

— "Det är icke penningen allena, som lindrar nöden. Ett vänligt råd, en öm blick eller ett hjertligt uttaladt deltagande, göra det äfven. Öfver den boning, der ni vistas, sväfvar tröstens engel och gjuter hugsvalelsens balsam i lidandets kalk."

— "Din vänskap för mig uppskattar min ringa förtjenst öfver höfvan. Men låtom oss tala om din flyttning. Pappa vill utrymma den lilla kammaren i södra flygeln, och finner du dig belåten att bo der, så återstår blott att få dig dit och denna stugan såld."

— "Det senare blir svårt; ty Inspektoren lät i går helsa mig, att Brukspatronen ej vill betala mer än 100 R:dr för

den och ni känner sjelf, att den står mig till 125, som jag ännu är skyldig."

— "Den saken skola vi hjelpa. Du vet, att jag tappade mitt ena armband i fjol och har sedan ej kunnat nyttja maken. Den säljer jag och lånar dig 25 Riksdaler."

— "Nej, nu går er godhet för långt. En gång i er välsignade boning, har jag ej ständigt behof af Christinas hjelp. Hon skall genom arbete förtjena de styfrarne, som min nya husbonde prutar på."

— "Men besinna, att din dotter snart skall gifta sig och behöfver arbeta för egen räkning."

— "Huru skall jag då bära mig åt?"

— "Hoppas på Gud och låta mig råda. Se så, var vid godt mod och afsluta handeln i dag; ty i morgon hemtar jag er." Härvid tog hon de båda qvinnornas händer, tryckte dem hjertligt och aflägsnade sig.

— "Hvilka äro dessa menniskor?" frågade Josephine sin följeslagerska.

— "De, som ännu sitta qvar, äro enkan och dottern efter Baronens fordne trädgårdsmästare. Den som besökte dem var fröken på Blomberga."

— "Låtom oss återvända."

Under hemvägen upptog Josephine och läste på ett papper, som tycktes innehålla vers; och en gång sade hon, halfhögt: "Systern liknar sin bror. I dag har jag först lärt, hur man skall göra godt."

Vid middagstiden kom Inspektoren på Blombergakulle till enkan, med den oväntade underrättelsen, att hans principal, efter närmare tagen kännedom om stugans värde, nu ville gifva 150 Riksdaler; hvilka genast, emot qvitto, erlades.

VI.

Brukspatronens, från Riksdagen erhållna, permission gick till ända. Egendomen var i alla riktningar öfverskådad, befallning om sättet för dess skötsel gifven och visiter gjorda hos alla grannarne, utom Baronens på Blomberga. För att

öfverlägga om och när man skulle resa dit, var familjen samlad i Mamsell Saras rum, en dag efter frukosten.

— "Angenämt kan det just icke bli, att skåda det högvälborna herrskapet i sin förnedring;" — sade Jernander och tog sig en pris ur sin briljanterade gulddosa — " men det skulle ändå vara kuriöst att se, hvilken mine den stolte aristokraten håller."

— "Liknar han sonen, så bär han nog sin motgång med värdighet" svarade Sara.

— "Kallar du orsaken till hans iråkade obestånd för motgång? — Åh ja, på sätt och vis är det så; men han har icke gjort affärer, som misslyckats, utan helt simpelt bortsuddat hvad Vår Herre gifvit honom, i den dumma tron att en barons ärfda skatter äro lika oförgängliga, som hans dammiga vapensköld på Riddarhuset. Sonen har jag ej den äran att känna; likväl tycker jag, att det vore klokare om han odlade sin fars lilla jordlapp, än att vid Akademien förtära tusentals Riksdaler till ernående af en lärdom, som han aldrig kan begagna."

— "Hur vet du det?" inföll Majoren.

— "Du har ju sjelf sagt, att han blir kneckt."

— "Men knecktar behöfva rätt ofta att kunna mera, än Regula di tre; fastän herrar handlande stundom hafva nog af den sorten, för att med heder skrifva: et kompani."

— "Får jag lof och ödmjukast fråga: Kan intet det Italienska Bokhålleriet vara så mycket värdt, som Exercis-Reglementet?"

— "Se så, se så! Börja nu inte att disputera igen," afbröt Systern, viftande på herrarne med solfjedern. "Ni äro just såsom ett par tio års skolpojkar, hvilka den ena minuten luggas och den andra omfamna hvarann. På detta sättet blir det aldrig afgjordt, antingen vi skola resa eller ej?"

— "Låt oss votera. Josephine, såsom yngst, börjar; derefter får du säga din mening. Sedan yttrar bror Borg sig och jag, såsom ordförande, talar sist."

— "Mig synes" — svarade flickan med låg röst — "att ingen bör öka sin nästas börda, genom visadt förakt; ty in-

gen står så säkert, att han ej kan sjelf falla. Äro Baronen och hans familj oförnuftiga, må vi skänka dem vårt medlidande. Men förhålla de sig så, som jag har någon anledning att tro, förtjena de vår högaktning, hvilken ej kan bättre ådagaläggas än genom ett besök; helst då vi varit hos alla våra öfriga grannar. Min mening är derföre att vi göra visiten, ju förr dess heldre."

— "Nå hvad säger Syster Sara?"

— "Jag förenar mig med Josephine och hoppas tillika, att få höra henne och Magistern sjunga den herrliga duetten, som de utförde tillhopa vid Medevi."

— "Det lär bli en lång visit, kan jag tycka; men nu är det Majorens tur."

— "Jag följer med."

— "Jag" — sade slutligen Brukspatronen — "gör detsamma; för att räkna ut, huru lång tid den älskvärda, unga Baronen kan behöfva, till bortmusicerande af, ej allenast Blomberga utan äfven den summa han, troligtvis, spekulerar på att komma åt genom giftermål med någon förmögen, dåraktig arftagerska." De sista orden uttalade han långsamt och såg derdervid skarpt på sin dotter, som hade all möda att tillbakahålla sina tårar och genast lemnade rummet, åtföljd af Mamsell Sara.

När de voro borta sade Majoren: "Du är omenskligt hård."

— "Vill du, att jag skall handlöst lemna min, genom omtanka och arbete förvärfvade, förmögenhet jemte mitt enda barn i en slösares händer; jag, som på vår ståndsklubb högt predikat emot den, tyvärr ej sällsynta dåraktigheten ibland ofrälse fäder, att bortgifta sina döttrar med Adelsmän? — Vill du, att jag skall försaka en rik, solid mans anbud för en fattig pojkes trimulanter och bli utskrattad af det parti jag tillhör?"

— "De der ståndsskilnaderna hafva alltid förefallit mig såsom politiska bomber, hvilka partihatet kastar på husliga lifvet. Att de finnas, är illa; men blott tiden utrotar dem, om de kunna utrotas. Napoleon den store, sjelf ett barn af

jemnlikheten, ej allenast tillät att personer af olika stånd gifte sig, när de älskade hvarandra, utan till och med befallde; att så skulle ske."

— Kom nu inte igen med din eviga Bonaparte; likasom han vore ett non plus ultra af mensklig klokhet. Om han varit nöjd med sin borgliga konsulstitel, hade han aldrig dött på S:t Helena och verlden nu stått befriad, ifrån sin värsta samhällskräfta. Kejsare och omgifven af ett adligt hof, måste han stiga ned ifrån thronen, fastän han hade en legion andryga kammarherrar och officerare, som han skaffat rika hustrur. Nej bror, till lagstiftare dugde han intet."

— "Hvad understår du dig att säga? — Dugde intet Napoleon den store?" — Skrek Majoren och sprang upp från sin stol; röd i synen, som en pion.

— Brukspatronen, som insåg att stormen måste besvärjas, om den ej skulle växa till orkan, gick fram till sin vän; räckte honom handen och sade: "Förlåt mig bror! jag hade icke bordt yttra mig så, rörande den aflidna storhet, hvilken var ditt ideal. Hvad Josephine beträffar, hoppas jag att hon en dag skall inse att jag vill hennes sanna väl och foga sig efter mina önskningar."

— "Vi få se, huru det går med den saken" — svarade Majoren, satte sig åter och gnolade Marseiller-marschen.

På eftermiddagen reste de till Blomberga, der Friherrinnan med son och dotter genast mottog dem på det vänligaste och mest förekommande sätt. Något senare inträdde gamla Baronen; frågade: huru de trifdes i den nya bostaden och visade i allt en så naturlig, lagom artighet, att Brukspatronen nästan ångrade sitt förtidigt fällda domslut. Af Mamsell Sara ombedd, satte fröken sig till fortepianot och spelade ett thema med variationer. Sedan accompagnerade hon sin bror och Josephine, hvilka sjöngo flera duetter. — Hvarken förut eller efteråt kunde någon märka, att de talade med hvarandra om annat än väderleken; men i deras sångtoner rådde en känsla, som uttryckte mer än de vackraste ord. Vid slutstycket: "Lebe Wohl!" fick pappa Jernander ordentliga feberkänningar, och den gamla Baronen ett slags frossa.

Under aftonmåltiden, efter hemkomsten, sade Mamsell Sara; — "De der Blixenhjelmarne äro behagliga menniskor; skada, att den stackars Cicilia skall vara litet låghalt och sjuklig."

— "Friherrinnan" — svarade Majoren — "är ett ibland de älskvärdaste fruntimmer jag nånsin träffat och gamle herren en verklig Grand Seigneur."

— "Det är roligt nog, på Blomberga," stammade Josephine.

Brukspatronen teg; men tänkte: Dit kommer du aldrig mera, förr än du är Fru Bankman.

VII.

En häftig nordostvind jagade snön i tumlande hvirflar utåt Stockholms Skeppsbro, och hopade drifvor långs den ståtliga husraden. Här och der syntes en vandrare arbeta sig väg genom den hvita massa, som hindrade hans gång, under det han grälade öfver lyktornas svaga ljus. Värst var dock deras belägenhet, hvilka framskredo några få famnar ifrån väggarne; ty desse utgjorde det egentliga märke, hvarefter kuskarne på en mängd vagnar styrde kurs mot Brukspatron Jernanders boning. Det beständiga upprepande: "Se opp!" var enda surrogatet för hjulens annars varnande buller; likväl innehöllo de, nästa morgon utkommande dagbladen ingenting, om timade olyckor i denna del af staden. Kanhända öfverskylde mörkret — ty det var i Februari månad och klockan 9 på aftonen — ett eller annat litet äfventyr; men till och med de yppersta nyhetskrämarne visste icke berätta mer, än att några unga damer hade, upp öfver smalbenet genombrutna, strumpor; som nog tydligt kunna skönjas när de, med ett djerft hopp ifrån fotsteget, sökte uppnå trappans öfversta plan.

Efter mycket hojtande och oräkneliga piskrapp, stannade en hyrvagn för dörren. De båda herrarne, som utgjorde dess laddning, hade knappt kommit in i förstugan, förrän man hörde: "Detta är, begabba mig, ett hund- och icke ett bal-väder, bror Gyllentulpan!"

— ”Sedan jag är i hamn, bryr jag mig föga om att det stormar ute på hafvet; och inte trodde jag att en militär, som du min kära Bisterfeld, skulle ge sig för litet snö när han står på tröskeln till danssalen? — Se bara huru grön, vår hederspacha till Brukspatron, gjort sig!”

Löjtnanten, som efter sin brunnskur ej behöfde mer än ett par, hvita glasögon, såg upp och fann, att hans vän gjort en ganska träffande anmärkning. Trappan var ej allenast belaggd med grönt kläde, utan derjemte infattad i tvenne rader bredbladiga orangeriväxter och tvenne rader, dem i hast liknande, menniskor eller så kallade jägare, ifrån hvilkas våta hattfjädrar den upptinade snön droppade en, mindre välkommen, dagg, på damernas konstgjorda guirlander.

— ”Grönt är här, verkligen; men förböfla mig jag begriper, hvem som gifvit dessa lefvande lyxartiklar privilegium på att stanna och knuffa folk, i förstugorna hos de förnäma och rika.”

Med detsamma hade de armbågat sig fram till tamburen och stodo snart i den egentliga, yppiga våningen; der det hvimlade af menniskor.

— ”Har du reda på Mamsell Josephine?” frågade Hofjunkaren en, honom mötande, vän.

— ”Det är hon, som sitter midt framför dig i salongen, med törnroskransen på hufvudet.

— ”Ja, nu ser jag; men hvart hafva hennes blomstrande kinder tagit vägen, på de få månader jag varit borta?”

— ”Baler och supéer, de flesta nätter i veckan och sedan en förlofning på halsen, hvarefter hon snart torde få lemna hufvudstaden med alla dess nöjen, vore redan nog för att utbleka ett par dalkullekinder; men man hviskar äfven om andra orsaker till hennes synbara aftynande.”

— ”Och de äro, till exempel?”

— ”Hemlig kärlek till någon, som hon inte kan få och fadrens envishet att gifta henne med någon, som hon åter inte kan älska.”

Att beskrifva den, af förhoppning, misstro och fruktan sammanväfda tanke, som härvid genomilade Hofjunkarens ljus-

lockiga hufvud, är omöjligt. Kunde han sjelf vara den lycklige, hemligt älskade? — Kunde Bisterfeld, som före honom kommit till hufvudstaden, hafva gjort intryck på Josephine? — Att Magistern fanns i grannskapet, anade han icke.

Emedlertid hade Majoren anländt och smygt sig till det längst in belägna kabinettet; der han kastat sig ned på en, så kallad, Causeuse. Brukspatronen märkte denna manöver och så snart han ansåg sällskapet vara, åtminstone i det närmaste, fulltaligt, uppsökte han sin vän för att erfara: huruvida han kunde vänta något uppenbart missbilligande af den åtgärd han ämnade vidtaga.

— "Du ser ut, som jag föreställer mig att du såg ut, vid Beresina, bror Borg." — sade Jernander skämtsamt.

— "Också har jag, nära nog, samma känslor som då." — svarade Majoren kallt.

— "Det smärtar mig att ej kunna göra dig till viljes; men en man måste stå fast vid sitt en gång fattade beslut.

— "Jag trodde att du gifvit vika för mina föreställningar, då du tillät den unga Blixenhjelm att umgås här i huset och jag ser, att du till och med bjudit honom i afton.

— "Det hade varit oartigt att utesluta honom, när jag församlade alla mina andre bekanta."

— "Och du inser ej, hvad följden häraf kan blifva?"

— "Hvad förmodar du sjelf?"

— "Ingenting mindre än din egen, din dotters, hans och min olycka. Om en utlefvad, öfverflödig gubbe lägges några år förr i grafven, än han annars krupit dit, är likgiltigt; men tänk på ditt eget, enda barn! Hvad har du sträfvat för, om Josephine dukar under?"

— "Du är så besynnerlig. Missnöjet står måladt på ditt ansigte; men jag hör inga utrop, ingen Generalmarsche och ingen Marseillerhymn."

— "Soldaten bör vara lugn, då han väntar drabbning."

— "Du vill, således, våga en formlig batalj?"

— "Måhända, som reservtrupp."

— "Men om du blir slagen.

— "Så har jag åtminstone försökt, att kufva ditt högmod."

— "Är det högmod, att sörja för sitt barns välfärd, försaka tittlar och vara sina demokratiska grundsatser trogen?"

— "På det senare må alla de blå band och crachaner svara, som du i afton trummat tillhopa, för att bevittna din dotters förlofning. Ännu en gång varnar jag dig."

— "Jag vet, att du endast af den renaste välvilja söker skrämma mig; men jag kan icke återtaga mitt gifna löfte eller omintetgöra en formligen afslutad affär. Lofva mig, att du låter saken ha sin gång och att du ej tillställer något spektakel, hvaraf mitt rykte kunde lida!"

— "Blir det spektakel, så kommer det nog mig förutan."

I Majorens hållning, under nu beskrifna samtal, var någonting så ovanligt, så betydelsefullt, att Brukspatronen började känna en viss ängslan och det dröjde en stund, innan han åter kunde fatta mod. När han hunnit till salen igen, uppsökte han Bankman och hviskade honom ett par ord i örat. Josephine stod inkrupen i ett hörn omgifven af flera unga karlar, som anhöllo att få dansa den eller den valsen eller fransäsen. Närmast intill henne befunno sig Hofjunkaren och Löjtnanten.

— "Här är i afton" — sade Gyllentulpan — en charmant samling; just värdig firandet af en födelsedag och kanske något annat på köpet, om man får tro ryktet. Men den yttre glansen betyder icke alltid inre glädje; hjertat kan smälta af sorger då ansigtet måste synas leende."

— "Kunde jag uppväcka blott en enda liten gnista af medlidande hos er, skulle jag dansa ihjäl mig, i första galoppaden" — inföll Bisterfeld.

— "Gud bevare er ifrån en sådan galenskap" — svarade Josephine tankspridd, i det hon med ögonen följde sin far, som hade fattat Bankman vid handen, förde honom fram midt i rummet och äskade tystnad. — "Mitt herrskap!" började han högtidligt — "denna dag är af stor betydelse för mig. Min dotter fyller sitt adertonde år och vill, till beseglande af sin framtida lycka inträda i ett oryggligt förbund med — —"

— — Här afbröts han af Majoren, som drog honom i rocken, sägande: ”Håll, för Guds skuld, hon svimmar.”

— Ingen af de, talaren omgifvande, öfriga gästerna kunde begripa orsaken till afbrottet och Löjtnanten vände sig mot Josephine, för att erhålla förklaring. Då märkte han, att hennes ansigte fått ett slags likfärg och skulle trösta henne med något rätt vackert; men hans, i allmänhet ringa, uppfinnings-förmåga var uttorkad, och minnet ville icke hålla honom någon gammal sentens tillhanda. Lyckligtvis blef han i detsamma varse huru Magistern, numera klädd såsom Officer, sträfvade att uppnå dörren till tamburen, hvarvid brunns-sejouren med alla sina äfventyr målade sig för hans inbillning. Tydligast framstod den poetiska leken och han skyndade sig att säga: ”Ni ser, på min ära, alldeles ut, som en himmelsblomma.”

— ”Tack för det ordet!” — svarade flickan, knappt hörbart och nedsjönk till golfvet, just då fadren återtog: ”Ett oryggligt förbund, sade jag, med en af mine aktningsvärde ståndsbröder, Herr Gross — — — —” ”Hjelp, hjelp!” skallade det öfverröstande i salen. ”Mamsell Josephine dör!”

För den gången var det slut med både förlofning, tal och dans. Supéen serverades väl; men de flesta faten utburos orörda. Grosshandlare Bankman försvann; Brukspatronen sprang omkring och öfvertygade alla menniskor om, att hans dotter endast dånat af den starka värmen; Majoren vexlade blickar med Mamsell Sara, skickade ofta bud för att höra huru patienten mådde och gnolade: ”Dansons la Carmagniolla,” en sång ifrån Franska revolutionens förskräckligaste period.

Uti ingens bröst voro dock känslorna så svallande, som i Hofjunkarens. En skymt af förhoppning hade uppgått, att Josephine ej skulle gifta sig med Grosshandlaren; men hennes hjerta tillhörde redan en annan och hvem? jo den fatala menniskan, som ödet så många gånger stält i hans väg under flera skepnader. Intet ord kom öfver hans läppar, förr än stöflarne afdrogos; då han frågade hyrlakejen: ”Vet du, hvar en viss ung Baron Blixenhjelm bor?”

— "Han ligger och läser vid Marieberg; men han kommer nästan alla dagar hit i huset, för att helsa på en liten sötunge till gesällshustru, som bor på ett af vindsrummen."

— "Mannen arbetar kanhända åt honom?"

— "Det har jag inte hört. Deremot har jag full visshet, att han skrifver bref till qvinnan."

— "Bref, säger du?"

— "Ja, se här är ett, som jag knep när jag i morse gjorde dem besök."

Att rycka till sig det sammanvikna papperet och genomögna dess innehåll, var blott en minuts verk för Hofjunkaren. Derefter sade han: "Vill du afstå denna skrift för ett par Riksdaler?"

— "Gerna; blott herrn ej säger, att han fått den af mig."

— "Hit, med pelsen och bottforerne!" — Så fort han hunnit bli klädd ilade han utför trappan, sägande för sig sjelf: "Nu skall hon blifva min!"

VIII.

Major Borg steg alltid upp klockan sex; han måtte föregående aftonen hafva laggt sig förr eller senare. Insvept i nattrocken och ånyo stoppande sin stora, med Napoleons bröstbild prydda, postlinspipa, satt han framför brasan utan ringaste aning om, att före dager störas i sina betraktelser, då Brukspatronen instörtade.

— "Mitt tidiga besök" — började denne genast — "öfverraskar dig säkert och jag hade, i sanning, ej sjelf tänkt att så snart se dig, efter uppträdet i natt; men Josephine är, enligt läkarnes bedömmande, farligt sjuk och jag måste med dig rådgöra om något, som sätter mig i bryderi."

— "Numera kunna mina råd icke gagna. Hvarföre vägrade du att höra dem, medan de ännu kunde det?"

— "Spara dina förebråelser till en annan gång och hör mig. Det första bruk hon gjorde af sin, efter svimningen återfådda, talförmåga, var att begära ett samtal utan vittnen med Bankman, som lofvat komma klockan åtta. Bör jag nu

i förväg träffa och söka att blidka honom; bör jag låtsa, såsom jag ej kände deras möte; eller bör jag obemärkt lyssna på dem, hvartill jag eger förträffligt tillfälle, och sedan handla efter omständigheterna."

— "Att lyssna på folks hemliga samtal är något, som jag alltid ansett för orätt och begriper icke hvad du i förväg skulle vilja anföra, då du ej ens kan gissa till, hvad hon ämnar säga. Jag fruktar derföre, att du måste lemna dem i fred, beredd på ytterligare förödmjukelser."

— "Farväl; jag skall hjelpa mig sjelf!"

— "Nej, pass! I den lunan får du icke rusa åstad på egen hand. Heldre än att döda flickan må du då, i Guds namn, ställa dig på lur; men icke allena. Vänta medan jag kastar en rock på mig, så skola vi följas åt." — När Majoren blifvit behörigen klädd drogo de åstad och vi vilja icke förlora dem ur sigte.

Josephines modernt möblerade sängkammare upplystes af en, i taket hängande, alabasterlampa, som spridde ett slags månsken öfver de i rummet befintlige, många lyxartiklarne. Sjelf låg hon så djupt nedbäddad i den mjuka sängen, att endast ansigtet och den högra, på täcket hvilande, armen voro synlige. Till venster stod en, ännu tom, stol och hennes kammarjungfru vid den ena dörren. Den andra tilltäpptes af ett tjockt draperi, hvilket en gång tycktes komma i rörelse, genom något luftdrag. Detta var ingen synvilla; ty Brukspatronen och Majoren inträdde, just då, i det angränsande förmaket, hvars turkiska golfmatta borttog ljudet af deras steg. Ändtligen hördes någon komma yttre vägen, och straxt derefter satt Bankmans högväxta gestalt vid sidan af patienten, som gjorde en rörelse med handen, till tecken att kammarjungfrun borde aflägsna sig.

Enligt sitt begrepp mycket förfördelad, hade han beslutat att icke tala först och hon var långt ifrån ense med sig sjelf, huru hon skulle börja. Under den, derigenom uppkommande, väntan, fick han tillfälle till hvarjehanda observationer. Aldrig hade hennes vackra ögon ägt en sådan glans, som den, hvilken feberrodnaden nu lånade dem; aldrig hade

hennes panna så skönt hvälft sig, som i sin nuvarande infattning af det mörka håret och nattmössans fina spetsremsor. Bröstet syntes visserligen ej; men det mjuka, tunna sidentäcket och de än tunnare hollandslärfts-lakanen, förrådde orsaken till sina vågformer. Öfver hela hennes väsen låg ett underbart uttryck af oskuld och godhet, som han säkert skulle hafva betraktat i flera timmar, icke märkande huru tiden flydde; och han tyckte sig likasom störd i en ljuf dröm, då hon ändtligen, med matt stämma, sade:

— "Jag har alltid ansett er för en man af ära, och skänkt er min högaktning. Att ni önskat ega något mer, eller äfven mitt hjerta då ni begärde min hand, vågar jag tro; men hjertat är en klenod, som ingen kan afhända sig på befallning. Om ni sett saken ur denna synpunkt, så hade ni räddat er ifrån mycket obehag och mig ifrån olycka. Deremot handterade ni mig likt en vahra, som ni vill åtkomma genom mäklare; hvarvid den brinnande, oegennyttiga kärleken icke noterades. Det är en af vår kalkylerande tids arfsynder, att anse lifvets materiella värde för hufvudsak; dess poesi för en öfverflöds-artikel, som lätt kan undvaras. Härmed vill jag ej hafva sagt, att tycke, skönhet, talanger och behag alldeles förbises; men om man närmare undersöker, skall man kanske finna, att de snarare efterfrågas för att kunna skrytas med eller flyktigt njutas, än att, enligt deras rätta bestämmelse, småningom öfvergå till kära minnen, som ännu i lifvets sista afton stråla kring den renade vänskapens offerhärd. Detta har jag länge, fastän oredigt, kännt och handlat derefter, så ofta jag kunnat lyda min egen vilja; men det är först på grafvens brädd, som mitt förstånd klarnat och jag har fått nog mod, att uttala hvad det förestafvar."

— "Det är således er mening, att blott jag haft orätt, som friade till er? — Men var god och drag er till minnes, att det ingalunda skedde genom öfverraskning eller bedrägeri. Er far svarade gynnsamt på mitt öppna anbud, och då ni ej behöfde sälja er för utkomsts skuld, måste jag taga er tystnad för sjelfvilligt bifall. Någon kärleksnarr har jag aldrig varit; men en god make tror jag mig kunna blifva och att

jag nu sitter här bevisar, att jag äfven kan öfverse med små qvinnonycker."

— "Ni har icke förstått mig, och jag lider in i själen af att så sjuk, som jag nu är, icke kunna säga allt hvad jag borde. Min far älskar mig ömt och bör ej veta, att det är hans ringa menniskokännedom, som lägger mig i grafven; dit jag ej vill nedstiga, utan att af er sjelf hafva återfått mitt tvungit gifna löfte. Jag älskade redan en annan, förr än jag måste säga ja, till er; och hvad vill ni med denna, snart kallnade hand, som aldrig kan leda er genom lifvet?"

— "Men om jag också efterkom er begäran, så skulle ingen tro mig, när jag berättade hvad här förefallit oss emellan utan vittnen och min person blifva föremål för mängdens åtlöje. Ni torde således ursäkta att jag, tills vidare, bibehåller mina lagliga rättigheter och anser er för min trolofvade."

— "Det har jag aldrig blifvit!" — sade hon med styrka och försökte att resa sig upp. "Om min far förbundit sig till ersättning, ifall kontraktet bröts, så må han erlägga den kontanta plikten. I lifvet var jag fadersväldets slaf; — i döden är jag fri."

— "Den styrka ni nu visar, tyckes ej antyda att begrafningsdagen snart infaller och ni misstager er mycket om ni tror, att jag spekulerat på er fars penningar. Jag ansåg min skyldighet vara, att skonsamt umgås med den sjuka qvinnan; men jag har ingen förbindelse, att se genom fingrarne med den i hast tillfrisknade, som stöter mig undan för att kasta sig i min rivals armar. Er kärlek till Blixenhjelm är ingen hemlighet och jag borde låta er rusa till förderfvet; men ni var ämnad att bära mitt namn, derför vill jag ej göra er fullkomligt olycklig. Vår förbindelse är bruten ifrån detta ögonblick, och er far skall derom blifva skriftligen underrättad innan jag lemnar staden. Nu kan jag också tala utan förbehåll; lägg noga på minnet hvad jag säger. Er subtila Baron har en hemlig älskarinna; dock icke så hemlig, att man ej känner deras ofta påkommande möten. Men det

är icke allt. Hon är af högst tvetydigt rykte, gift och boende på en usel vindskammare."

Härvid sjönk hon tillbaka på sitt läger; knappt i stånd att hviska: "Det är omöjligt."

"Jag väntade detta inkast och försåg mig med bevis. Här är en biljett, som den sköna tappat i trapporna och Hofjunkare Gyllentulpan, som bor i samma hus, hittat. Den lyder på följande sätt: Sedan jag nu vet, att din man är borta i dag, vill jag komma omkring kl. 12. Gör din bostad så snygg den kan blifva och frukta ingenting. Du har så ofta sagt, att du håller utaf mig och bör således ej vägra det första bevis jag fordrar på din tillgifvenhet; helst din egen fördel dermed är förbunden. Jag behöfver, i sanning, den ljufva förströelsen att göra någon lycklig, då jag sjelf ej kan bli det. Ännu en gång, fatta mod! Jag begär ju blott att rå om dig en enda timma?"

Den 20 Februari.

D. Blixenhjelm.

— "Således redan i förgår?" — suckade hon. — "Nej, man har efterrapat hans namn."

— "Det är åtminstone hans hand, föröfrigt; och på det, att ni må kunna öfvertyga er derom, har jag äran öfverlemna dokumentet. Farväl!"

I det att Grosshandlaren gick, ville Jernander rusa in till sin dotter; men Majoren återhöll honom; ty han ej allenast märkte, att kammarjungfrun redan var åter i rummet, utan hörde derjemte Josephine säga: "gif mig skrifdon och tänd på ett ljus." Då gjorde han tecken åt sin vän att retirera, samma väg de kommit, och drog honom nästan med våld med sig ända ut i förstugan, der han sade: "Här måste vi fatta posto."

— "För hvilket ändamål?"

— "För att se hvad hon skrifver; ty annars blir det nytt krångel."

— "Jag är förkrossad. — Jag kan aldrig mera se någon i ansigtet."

— "Mod, min gamle vän! Vi skola öfverflygla fienden. Tyst! Jag hör någon komma. Det är Mari, med depechen."

Liksom en hungrig tiger störtade han på kammarjungfrun, ryckte en biljett ur hennes hand och sade: "Se der, har du tretti Riksdaler i hyra. Stå stilla, som en lyktpåle, tills vi återkomma. Då skall du få lappen igen, men om du rör dig ur fläcken, eller för någon dödlig omtalar hvad jag gjort, så vrider jag halsen af dig!"

Nästa ögonblick stodo de båda vännerna i salen och sammanstafvade dessa, med darrande hand skrifna, knappt läsliga, rader:

Herr Baron!

Jag trodde en gång på sann kärlek; men det var en ungdomsvilla, som försvann. Var god och återsänd, med budet, den hårfläta jag gifvit er, såsom ett — åtminstone vänskapstecken. Måtte ni förskonas ifrån samvetsqval, då ni snart får höra att jag ej mer finns till! Dessförinnan må ni aldrig visa er för mina ögon! — För ett är jag er dock tack skyldig, nemligen mitt numera antagna valspråk:

Hvad jorden har att bjuda, snart försvinner;
det eviga i himlen blott du finner.

"Nu står mitt förstånd stilla!" — utropade Majoren. "Både Grosshandlaren och Baronen äro förlorade för henne; — Gud gifve, att *hon* ej blir förlorad för oss!"

IX.

Till ordningen på Blomberga hörde, att då postväskan vintertiden kom sedan théet var serveradt, fick den ej öppnas förr än vid kaffebordet följande morgonen. Genom töväder hade en sådan händelse, som den nyssnämnde, inträffat. Familjen satt med spänd uppmärksamhet, medan Baronen läste utanskrifterna, och derefter lade hvarje bref åt sidan, eller, då det ej var hans adress, på en tallrik, för att af betjenten bäras till sin egare. Sluteligen sade han: "Här är något gemensamt; Daniel har brutit sin långvariga tystnad."

— ”Gud ske lof!” svarade Friherrinnan. — ”Du gjorde oss ett stort nöje, om vi genast finge höra hvad han skrifver.”

— ”Straxt min vän, bara jag hinner klippa upp kuvertet. Se så, nu är det färdigt: Älskade föräldrar! Genom kropps- och själsansträngning har det lyckats mig att, ej allenast följa med vid alla föreläsningar, utan äfven läsa åtskilligt i förväg; synnerligen Chemi, som är mitt favorit-studium och hvaraf jag hoppas få nytta i framtiden, då jag snart ämnar afbryta härvarande kurs.

Detta torde förefalla er besynnerligt; men bered er på att höra någonting ändå mera oväntadt.

— ”Hvad i all verlden ämnar han företaga?” inföll Fröken Cicilia.

— ”Tåla dig, mitt barn! Du vet, att jag ej tycker om afbrott i läsning. Hör nu vidare: Med ungdomlig tro på sann kärlek, fäste jag hela mitt väsen vid ett annat; trottsande den skiljemur, som ödet mellan oss upprest. Grymt bedragen har jag funnit, att det i verlden ej gifves någon dygd; endast otacksamhet, och egennytta. Olycklig till en grad, som jag ej kan beskrifva, har jag beslutit att lemna ett land, hvarest sårande minnen oupphörligt skulle förfölja mig om jag qvarstannade. Så fort sjöfarten börjar begär jag afsked, kommer hem för att muntligt språka med er, mina älskade, vördade vänner, och sedan afgå till Amerika; der jag vill bosätta mig, i någon ödslig trakt.”

”Gode Gud! min son en republikan!” utropade Baronen och släppte brefvet på golfvet. ”Det är då hans olyckliga kärlek, som gjort honom alldeles galen? — Var det icke nog att jag afstod Blombergakulle till Jernander; skall jag äfven, för hans skuld, förlora min son?”

— ”Var icke orättvis. Brukspatronen har ju på allt sätt sökt lägga hinder i vägen för fortfarandet af vår sons böjelse och, lika mycket som du sjelf, ogillat hans kärlek till Mamsell Josephine. Emellertid säger mig en inre röst, att han ännu kan räddas; blott vi kunna förhindra, att han tar afsked. Men skrifver han ingenting mera?

— ”Jag tyckte der var ett postscriptum. Se sjelf hvad det innehåller.”

Efter att hafva upptagit brefvet läste hon: ”De öfversända penningarne äro använde enligt er befallning och kuren har så lyckats, att all fara är förbi.”

— ”Det är väl, att något lyckas,” mumlade Baronen och försökte lemna sin stol, för att intaga soffan; hvartill han dock måste få hjelp. Emellertid hade Cicilia brutit ett bref och sade, efter en stunds läsning: ”Christine skrifver så här: I dag — det vill säga den 21:sta — får unga Baronen utstå en hård pröfning; ty han är bjuden på ett kalas, der Mamsell Josephines förlofning med Grosshandlare Bankman skall eklateras.”

— ”Den underrättelsen är mycket värd,” — inföll Baronen. — ”Lemna oss allena, mitt barn; jag har något att tala med mamma.”

Knappt hann hon att stänga dörren efter sig, förrän han fortfor:

— ”Mina böner äro då hörde af den, ifrån hvilken all hjelp kommer; och låt oss nu smida, medan jernet är varmt. I morgon går södra posten. Då vill jag skrifva, för att åter sammanknyta den förbindelse, som i höstas blef afbruten.”

— ”Förhasta dig icke! Det är mer än sannolikt, att Daniel ej ännu på länge vill höra talas om giftermål, sedan han gått i mistning om Josephine; derföre måste vi se tiden an och låta såret väl läkas.”

— ”Men, om han far till Amerika? — Om han blir republikan?”

— ”Det gör han bestämdt, ifall du plågar honom med giftermålsförslager. Deremot torde ett anbud, att, till lättnad för dig, öfvertaga Blomberga, förhindra hans resa. En gång i verksamhet här hemma, skall han glömma sin fordna älskarinna, som flyttar till Götheborg; och hvars föräldrar säkert ej komma hit i trakten på år och dag.”

— ”Tror du det verkligen?”

— ”Jag hoppas åtminstone.”

— ”Se här, tag dessa penningar och utdela dem, bland

gummorna i fattigstugan. Det är väl ingen stor summa; men inkomsterna äro klena nu för tiden, och man får gifva derefter. Sedan skall du låta taga upp en af de trenne buteljerna, som ligga på den fordom rikligt försedda laven, till höger i min vinkällare; ty jag vill dricka Bankmanska parets skål i middag. Den andra buteljen skall tömmas när Daniel kommer hem och sista droppan på hans bröllopsdag med henne, som vår Herre tyckes hafva åt honom utsett.”

X.

Våren löste bindeln af sitt hår och lät blomster derifrån nedregna öfver ängarnes mörkgröna matta. Skogarne svalkade, med sina späda blad, den bevingade sångarskara, som firade jordens pånyttfödelse. Solen glänste, lifgifvande och mild, ifrån det molnfria azurhvalfvet.

Genom den, så kallade, stora gången i trägården på Blombergakulle, framskred en varelse, som tycktes utgöra ett märkligt undantag ifrån den öfverallt rådande friskheten. Det var en flicka, ännu i de år då vanligtvis kinden täflar i rodnad med rosen, pulsarne spritta af lefnadslust och bröstet svallar af ungdomsmod; men ingenting af allt detta kunde upptäckas, vid hennes åskådande. Hon liknade en hamn, som lemnat griften, för att ännu en gång besöka något älsklingsställe och låtsa att, likasom fordom, inandas blommornas balsamiska ångor. Det halfslocknade ögat förrådde likväl ingen nedslagenhet utan snarare längtan, att komma vidare, och när det stundom blickade upp emot höjden, behöfde man ej fråga: hvarthän? Var hon då ett dödens säkra rof, på hvilket han redan tryckt sin prägel? — Egde hon intet, som qvarhöll henne vid jorden? — Vi kunna ännu ej nöjaktigt svara härpå; endast säga, att: det var Josephine Jernander.

Genast vid början af hennes sjukdom hade tvänne läkare blifvit kallade. Den ena förklarade att hon led af elakartad ”Febris gastria lenta;” den andra, att bröstet var angripet och lungsot att befara, om det onda ej snart kunde häfvas. Hvarken den enas eller andras ordinationer åstadkommo någon för-

bättring och slutligen förklarade de gemensamt, att landtluftens inandande på något helsosamt, högländt och af vacker natur omgifvet ställe, vore det enda hvarpå man kunde hoppas. Brukspatronen, sjelf till lynnet nedstämd, illamående och folkskygg, ville icke resa till någon bekant och egde ibland alla sina jordagods ej något, för kuren mera passande, än det sist förvärfvade; hvars grannskap han trodde kunna blifva skadligare, än den mest förpestade luft. Förgäfves rådfrågade han Majoren, som ej ville yttra sig, förrän han erhållit några sökta underrättelser och obeslutsamheten hade nått sin höjd, då ryktet allmänt förkunnade, att: unga Baron Blixenhjelm hade tagit afsked och rymt till Amerika, för att undslippa sina björnar.

— "Lycka på resan!" utropade Mamsell Sara. — "Nu står ingenting mer i vägen, för vår flyttning, till Blombergakulle."

— "Men det gamla skatbo't är qvar; fastän den ena ungen flugit bort," — svarade brodern.

— "Tro säkert, att de gamla lika ogerna se oss, som vi dem; och skulle de vara nog oförsynte, att vilja göra en kontravisit, så är ingenting simplare, än att vi ej ta emot dem."

Åtta dagar derefter var Brukspatronen med sin vanliga omgifning på det ställe, dit vi, med våra tankar, äfven begifvit oss.

Josephine talade sällan och, när det skedde, för det mesta med Majoren, som blifvit ett slags sjukvaktare. Under hennes små utvandringar följde han på något afstånd; färdig, dels att erbjuda sin arm till stöd, om krafterna sveko och dels att besvara de frågor, hon stundom gjorde. Han var således ej långt borta då vi nyss lemnade henne i trägården, der hon snart satte sig på en bänk; vinkande åt honom, att taga plats vid sidan.

— "Goda farbror Borg," — började hon — "du har alltid ömt älskat din stackars Guddotter och öfversett med hennes små nycker. Vågar hon väl fortfarande räkna på samma godhet?"

— "Låt mig höra, hvad du vill? — Är det möjligt skall jag bifalla."

— "När vi sist bodde här, var almosors utdelande i de

fattigas kojor, min käraste sysselsättning. En af de utflygter, som dertill erfordrades, qvarstår såsom ett ibland mina ljufvaste minnen och jag längtar att återse en viss stuga. I dag andas jag ovanligt lätt; men känner likväl, att jag ej orkar gå särdeles långt till fots. Låt spänna för en liten, passande vagn, som kan komma fram på småvägar och var min kusk, medan jag ännu en gång här i lifvet visar mig barmhertig."

Denna begäran gjorde Majoren bryderi. En så oskyldig önskan hade han ej hjerta att afslå; men vågade ej heller åtaga sig ansvaret för den försämring, som möjligen kunde uppkomma, genom den sjukas färd på ett skakande, obeqvämt åkdon. Lyckligtvis räddade händelsen honom ifrån, att behöfva säga sin mening rent ut; ty Brukspatronen nalkades, åtföljd af en främmande karl, just som han, efter några hostningar, skulle börja prata bort det tillämnade företaget.

Utan att kunna förklara orsaken, erfor Josephine en besynnerlig känsla vid främlingens åsyn; och det var likasom blodet i hennes ådror runnit fortare, då fadern presenterade honom, såsom en af hufvudstadens skickligaste läkare, hvilken af nyfikenhet rest upp till gården, blifvit bjuden middag och lofvat, att emellertid säga sin mening om hennes helsotillstånd. Efter att hafva känt på pulsen, fixerade han henne så skarpt att hon, för första gången sedan flera månader, svagt rodnade. Slutligen frågade han, med mild stämma: "Är det herrskapets vilja, att jag skall vara fullkomligt uppriktig?"

— "Naturligtvis," inföll Brukspatronen.

— "Mamsells sjukdom är ett själslidande, som ingen doktor hjelper. Förströelse och, måhända äfven, förändrade lefnadsförhållanden, måste här verka allt; om något numera kan uträttas."

— "Ni är, i högsta grad, oförsigtig;" anmärkte Majoren.

— "Jag vet hvad jag gör," svarade läkaren lugnt. "Sedan jag nu sagt min mening om sjukdomen, beror det på er sjelfva, att antaga eller förkasta mina råd. Här är likväl icke stället för deras afgifvande och jag anhåller, att vi endast måtte tala om alldagliga saker."

— "Jag förmodar," — sade Brukspatronen, — "att ni reser för ert nöje?"

— "Det gör jag visserligen; men till denna trakten gjorde jag en omväg, för att öfverraska en af mina fordna patienter och se, huruvida jag lyckats i dess botande. Förliden vinter blef jag kallad till en ung, nygift hustru, som led af svår kräftskada i bröstet, den jag beslöt att genast operera; men hvartill hon ej ville gifva sitt samtycke, af orsak att hennes man, en snickaregesäll, ej kunde betala mig för besväret förrän fram på sommaren, då dagarne blefvo längre och dagspenningen större. Förgäfves bedyrade jag, att jag skulle skära henne för intet och att om dermed uppskjöts blott några veckor, vore det onda ohjelpligt; hon var och förblef döf, för alla mina böner. En vacker dag stiger en ung Officer in i min kammare, ber mig förrätta operationen och betalar den rundligen med de penningar han, för sådant ändamål, erhållit af sina föräldrar. Knifven gick väl; men såret var ej fullkomligt läkt då patienten följde med sin beskyddare åt landet och jag hade ingen ro, förr än jag sjelf fick öfvertyga mig om, att den farliga sjukdomen blifvit alldeles utrotad. Detta nöje har jag nu haft och skulle känna mig lycklig, om jag icke på samma gång skådat ett ohjelpligt elände af annat slag; nemligen: ett par aktningsvärda, förtviflande föräldrar, ur stånd att qvarhålla deras enda, älskade son, som, utan någon mig vetterlig orsak, öfverger dem och ilar okända, föga lofvande öden till mötes."

— "Cordon bleu!" — skrek Majoren. — "Ni opererade hustrun den 20:de Februari?"

— "Precist; men hur vet ni det?"

— "Den unga Officeren heter Blixenhjelm och är samma person, som vill resa bort. Patienten är dotter till gamle Baronens aflidne trädgårdsmästare, och fick kräfta af sorg öfver sin moders sjuklighet. Hennes förnamn är Christine?"

— "Ni är en riktig spåman."

— "Nej, jag är en dum satan, som icke förr fått öppna ögon."

Förvånad betraktade läkaren de närvarande. Josephine hade brustit i gråt och betäckte ansigtet, med sin broderade näsduk. Majoren gick, under häftiga åtbörder, fram och tillbaka tvers öfver trägårdsgången; Grosshandlaren kastade stirrande blickar, än på sin dotter och än på sin, liksom af en ond ande anfäktade, vän. Slutligen bröt han tystnaden och sade:

— "Jag ser du är färdig att löpa till storms, bror Borg; och jag besvär dig, att ej fördölja hvad du har i sinnet?"

— "Jag vill se slut på alla dessa dumheter, som mörda Josephine och göra dig olycklig tillika med våra hederliga grannar, blott för det att ni ej våga kasta er i lyckans öppna famn."

— "Men mina grundsatser; min reputation?"

— "Brrr! Gör mig inte också galen! Hvarföre skulle menniskan vara det enda onaturliga, i hela naturen? Se dig blott omkring. Eken, som lyfter sin stolta krona upp till skyarne, föraktar ej en gång det obetydligaste, vid hans fot framskjutande, grässtrå, långt mindre sina likar; men skapelsens förnuftige son skäms ej, att pocka på företräden, för hvilka han icke har att tacka sin förtjenst utan vår Herres godhet, och vågar uppskatta värdet af sin, mot andra olika, ställning i lifvet efter fåfängans måttstock, tills döden utsträcker sin hand, gör slut på alla ståndstvister och blandar allas stoft tillhopa. Herr doktor, var god och haf ett vaksamt öga på dessa dårhushjon, under min bortovaro. Jag rider genast till Blomberga.

När han om eftermiddagen återvände och såg Brukspatronen stå i förstugudörren med Mamsell Sara, ropade han redan i alléen: "Sätt på kaffe! Friherrinnan kommer, i hack och häl efter; Vive l'Empereur!"

XI.

Sistlidne höst sträfvade en trespännd resvagn i backarne kring Smedhems jernbruk, för att uppnå det, å nästa gästgifvaregård beställda, nattqvarteret. Tagelpiskorna hvisslade utan verkan. De arma skjutshästarnes krafter tycktes sjunka, li-

kasom dagen, och det gick ej mera ur fläcken; sedan hjulen nedgräft sig i den, mellan tvenne berg liggande, dalens lösa jordmån. De inuti vagnen sittande, nemligen: en herre med sin fru samt en sällskapande vän, förlorade tålamodet; och den sistnämnde steg ut, för att söka hjelp. Uppkommen på höjden, såg han en promenerande, äldre man, som han skyndade sig att upphinna.

— "Förlåt mig, jag tillhör ett sällskap, som — — — Men, för tusan! Ser jag rätt? Är det icke Brukspatron Jernander?"

— "Jo, alldeles; men hvem har jag den äran — — Åh! Ödmjuka tjenare. Välkommen i våra aflägsna byggder, Kapten von Bisterfeld! Hvilken händelse får jag tillskrifva detta oväntade besök; till fots på köpet?"

— "Ett simpelt reseäfventyr. Hästarne hafva tröttnat för vagnen der nere, hvari Hofmarskalken och Hofmarskalkinnan Gyllentulpan sitta."

— "Är det vår fordne Hof-Junkare?"

— "Just han; men befordrad och gift med en rik, fastän ej mera ung, enka."

— "Det fägnar mig obeskrifligt. Låtom oss följas åt hem till bruket, så skall jag skicka trenne raska hästar, som drar dem ur gropen. Sedan blir ni hos oss, öfver natten; det är afgjordt."

En timma derefter sutto de resande på Smedhem, kring det trefliga thébordet, fullproppadt med allahanda extra tillbehör, såsom: kokta ägg, rökt speckeskinka, rostadt hvetebröd och mjölk. Mamsell Sara skötte kannan och Fröken Cicilia, som fått föräldrarnes tillstånd att vara hos syskonen öfver vintern, bredde smörgåsar. Den unga Friherrinnan Blixenhjelm ledde samtalet; hvarunder hon, emellanåt, kastade ömma blickar mot ett, under fönstret stående, bord, der Majoren uppställde tennsoldater och höll taktiska föreläsningar för en, halftannat år gammal, vacker gosse, som satt i hans knä.

— "Men hvar håller din man hus?" frågade Brukspatronen.

— "Min älskade Daniel kommer, söta pappa, bara han

slutat en chemisk undersökning af det der stora malmstycket, som han i går hittade och påstår vara så rikhaltigt."

— "Baronen har således slagit sig på de solidare vetenskaperne? Fordom egnade han sig åt musik och poesi" — inföll Bisterfeld.

— "Dem sysselsätter min måg sig ännu med; men blott på lediga stunder, då vi få höra rätt vackra duetter. Jernhandteringen och jordbruket äro dock hans hufvudsak, dem han sköter som en hel karl."

I detsamma inträdde han sjelf, för att bedja sina gäster vara välkomna; hvarvid åtskilliga artigheter vexlades.

— "Ni måtte vara bra lycklig?" — sade Gyllentulpan.

— "Det är jag, i sanning; och vet ni, hvem jag har att tacka derför?"

— "Edra förtjenster, utan tvifvel."

— "Nej, er; herr Hofmarskalk. Var god och följ mig!" Dervid tog han ett ljus, förde honom in i sängkammaren och pekade på en tafla, som hängde öfver soffan. Det var dock ingen målning, ej heller någon gravyr; utan helt simpelt den fordom stulne, till Bankman lemnade, biljetten, inom glas och ram.

— "Förlåt mig" — sade åskådaren, temligt förlägen. — "Jag kan icke läsa vid ljus, utan glasögon; men gissar, att det är ert Medevipoem. Den gången var ni väl ändå litet fantast. — Tänk bara, om ni lyckats narra alla våra flickor att öfverge oss och bli plantor, ofvan skyarne?"

— "Några hade väl ändå stannat qvar en tid, såsom slingväxter, på jorden; för att ej behöfva bli enstaka blommor, när de komma till himlen." — Svarade Josephine, som smygt sig efter herrarne, kastade armarne omkring sin mans hals och tryckte en varm, innerlig kyss, på hans läppar.

Oscar Sturzenbecher

Salmson Lith. Tr. hos Salmson & Ström.

OSC. PATR. STURZENBECKER.

(ORVAR ODD.)

APROPÅERNA.

ETT VÅDEVILL-MELLANSPEL.

Personerna.

Auditör *Pepparmynt.*
Kamrerskan *Fallerall.*
Kaptenskan *Rosenstjelk.*
Doktorinnan *Triptrap.*

— *De trenne fruntimmerna sitta förtroligt kring ett kaffebord.* —

***Auditören**, (träder inom dörren.)*

Nå, det kan man kalla att anlända i det intressanta ögonblicket!... Mina damer, jag bugar mig.

Kamrerskan.

Ah, Auditör Pepparmynt! Var obligeant och stig fram! *(presenterar:)* Fru kaptenskan Rosenstjelk.... fru doktorinnan Triptrap...

Auditören.

Jag hoppas jag icke kommer och störer ett gladt lag...

Kamrerskan.

Tvärtom! alldeles apropå! Var god och tag plats!... En kavaljer, som auditören, är alltid välkommen, en herre, som

lefver i den stora verlden, som är med! och som derjemte är så artig, så intressant... Nå, auditör, berätta oss nu något nytt! Hvad händer?

Auditören. (slår sig ned vid bordet.)

Bah! hvad händer?!... Mina charmanta damer, hvad vet jag? hvad vet väl en gammal stackare, som längesedan är ur de kretsar, der det tilldrager sig någonting! jag har för min del redan gått i vinterqvarter, och lefver numera som en eremit i ett lugn, en tysthet, der man knappast förnimmer så mycket som ett stöfvelknarr af hvad som passerar...

(Mel.: *"Klockarfar han skall allting"* etc.)

Det var fordom,
när man var liflig och munter!
men med åren
går också lynnet "herunter."
En gång gikten
för våra synder oss tager,
och humöret
då linkar sjelft med podager.

Förr jag syntes
i stora verldens salonger,
på visiter
jag sprang som andra "garçoner;"
hela sommarn
jag lefde nobelt vid baden,
men om vintern
var "Amaranthen," maskraden...

Nu är ute
för längese'n min "seigneur"-tid,
jag är vorden
en filosof uti förtid;
i min nattrock
guds långa dagen jag sitter,
och jag låter
då verlden gå som den gitter.

Vid min pipa
med ordinärt "Gefle vapen,"
jag studerar
mig in i statsvetenskapen.

Stockholms dagblad
de intressantaste spalter
ger mig stundom
om gatulysningsanstalter.

Nu, mitt herrskap!
här ser ni tydligt som solen,
— och jag sticker
med ingenting under stolen! —
hvad kan er väl
en gammal ungkarl berätta,
han som endast
är någonting "före detta?"

Kamrerskan. *(serverar Auditören en kopp kaffe.)*

Alldeles icke sannt, på intet vis sannt, herr auditör! Jag vet att ni var hos en viss majorska i går, och man såg er gå in hos er vän baronens i förrgårs... Jag har min lilla fågel, som sqvallrar för mig.

Auditören.

Nå herre gud! hos majorskan och hos baronens! Gamla vänner...

Kamrerskan.

Lika godt, men så vet ni något, så *måste* ni veta något, min bästa herr auditör! Det är icke möjligt att umgås i baronens hus och icke hafva nyheter för småfolk som... som mig...

Auditören.

När jag rätt tänker efter, så kanske jag också har en, men en enda! och gud skall veta att den icke är alltför märkvärdig...

Kamrerskan.

Det är då ingen ytterligare ny planet?

Doktorinnan.

Ingen fästman åt Jenny Lind?

Kaptenskan.

Kanske åter en sotarpojke, som fastnat i en skorstenspipa?

Auditören.

Icke så rasande gissadt, min fru! det är i sjelfva verket någon som fastnat... men i kärlekens garn!

De tre damerna.

Ah!... ett parti!... ett nytt parti!

Auditören.

Precist.

Kamrerskan.

Och hvem?

Doktorinnan.

Låt höra!

Kaptenskan.

Hvilka?

Auditören.

Om jag icke misstager mig, känner verkligen fru kamrerskan åtminstone *honom,* den öfverlycklige, den trefaldt afundsvärde...

Kamrerskan.

Tänk det!... Men... men jag känner så många ämabla ungkarlar,... herr auditören sjelf inbegripen... Nå?

Doktorinnan.

Begynner hans namn på *P?*

Kaptenskan.

Kanske på *L?*

Auditören.

Hvarken det ena eller andra. Men för att uppfriska vår goda värdinnas gissningsförmåga, torde jag få tillåta mig att fråga, om man ännu skulle dunkelt erinra sig en viss brunnsséjour för fyra år sedan...

Kamrerskan.

Den på Carl den XIII:s torg?... Ack, man gjorde der en hastig bekantskap med en hel hop folk, som man sedan glömt bort...

Auditören.

Jag hoppas min nådiga icke tillägger: "folk, hvars bekantskap man aldrig eftersträfvar att odla!" Ni har här en ödmjuk tjenare, som sjelf just eger denna tillfällighet att tacka för det han i detta ögonblick sitter här och smuttar ett det dråpligaste kaffe ur ert ostindiska familjeporslin...

Doktorinnan.

Auditören har fullkomligt rätt. Det är ett makalöst kaffe...

Kaptenskan.

Ett ojemnförligt porslin!

Kamrerskan.

Auditörn vill uppenbart förtyda mina ord; den ifrågavarande sommaren beredde mig utan tvifvel äfven flera konnäsanser, som man *ganska väl* och *gerna* kommer ihåg...

Kaptenskan.

Jag ber om förlåtelse att jag faller i talet! Men apropå om brunnsdrickning, är det icke sannt hvad jag alltid säger att brunnarne icke mer äro hvad de voro fordomdags? Det var ett lif, man gjorde bekantskaper, man stiftade förbindelser... Min salig man, — jag vet icke om auditören kände honom, han var brännvins-destillator och kapten vid Borgerskapet, — min salig man och jag blefvo äfven bekanta vid en brunn, vid Medevi. Redan vid första glaset, hvad hände? Han gjorde en grimas mot mig, jag en mot honom, och vi voro straxt som om vi varit man och hustru i tjugo år.

Auditören.

Ja, så går det här i verlden! Precist så!

Kaptenskan.

Och ända till sista tiden, så ofta vi kommo att erinra oss denna brunnsséjour vid Medevi, brukade min salig man utropa: "Hvad vore jag utan det välsignade vattnet?"

Auditören.

Så, det sade han, herr destillatorn?

Kaptenskan.

Ja, det erkände han, och han tillade: "Tack vare vattnet, och endast vattnet, miste jag min gikt och fick mig en hustru i stället! Det var hans ordspråk, så till sägandes.

Auditören.

Herr destillatorn och kaptenen gjorde gerna ordspråk?

Kaptenskan.

Åh, herr auditörn skulle ha känt min salig man, han var full af ordspråk, bonmots, lustigheter af tusen slag. Ja, vår goda kamrerska mins nog när han och fru Smultronblads tokroliga man kommo samman om aftnarne... Det var en ordentlig duell på qvickheter mellan dem begge!

(Mel.: Bellman: *"Hur du dig vänder"* etc.)

Då, hvad vi förde
för hus, kan ni tro!
sorgen ej störde
nå'nsin vårt bo.
Qvickhet och skämt
vankades jemt
mellan de två...

Auditören.

Så?

Kaptenskan.

Kiknande hörde
alla derpå.

Men för att blöta
det attiska salt
punschen, den söta,
gick framför allt.
Hvarje replik,
som var komik,
fuktades smått...

Auditören.

Godt!
flaskan att sköta,
nog de förstått!

Kaptenskan.

Gång efter annan,
i timmen ibland,
tömdes så kannan
på tu man hand!
Nu kan ni då
tydligt förstå
att det ett par
var, . . .

Auditören.

Som inom pannan...

Kaptenskan.

Åtskilliga bar.

Detta var min salig gubbe och fru Smultronblads man!

Doktorinnan.

Fru kaptenskan nämner Smultronblads; apropå, har det varit något nytt från hennes son?

Kaptenskan.

Ja, ganska hugnande nyheter! Gudskelof, han kommer sig förträffligt derute, han mår som perla i guld och trifves fullkomligt.

Doktorinnan.

Auditören känner förmodligen icke fru Smultronblad; hennes son konditionerade här i handeln, men det var si och så med unga herren, och patronen kom öfver honom med några små friheter vis-à-vis kassan.

Auditören.

Aj, aj! En liten balans...

Doktorinnan.

Tyvärr, han som andra! Det är modernt i våra dagar. För öfrigt var det utan tvifvel endast ungdoms obetänksamhet... Föräldrarne skickade honom till sjös.

Kaptenskan.

Utan nåd och barmhertighet, öfver vida hafvet! Och det var ändå i värsta Oktoberstormarne...

Auditören.

Säkert medel att komma *ur* balansen!

Kaptenskan.

Ja, och nu är han åter anställd hos någon rik grossör i en Amerikansk stad. Han skrifver hem att han har, jag minnes icke rätt hur många tusen riksdaler i lön; han beskrifver hur allting derute är makalöst och herrligt... Sockerrör växer der som ogräs och kaffe alldeles som stickelbärsbuskar hos H... Han har sändt hem till sin mor en —

Kamrerskan.

En laddning kaffe?

Kaptenskan.

En papgoja och en paradisfogelplym.

Kamrerskan.

Gossen gör nog lycka; han hade ett godt hufvud, han hade genomgått kursen hos Herr Bromander.

Doktorinnan.

Det är visst och sannt, gossen var icke utan skicklighet och anlag. Han hade bland annat stor fallenhet för att spela —

Auditören.

Vira?

Doktorinnan.

Komedi. Han uppträdde här med mycken framgång på åtskilliga sällskapstheatrar, i småpjeser, vådeviller...

Auditören.

Nå? Sådana som till exempel: "Tillfället gör tjufven"...

Doktorinnan.

Kort och godt, det kunde ha blifvit mycket af den pojken, han var passande till allt, han var i sjelfva verket ett ordentligt fenomen.

Auditören.

Förlåt! Var det ordentligt eller oordentligt, fru doktorinnan behagade säga?

Doktorinnan.

Aj! Herr auditören är af det slags folk, som märker ord.

Kaptenskan.

Hör nu, apropå om fenomener! Det har händt mig ett fenomen.

Doktorinnan.

Fru kaptenskan?

Kamrerskan.

Ett fenomen?

Kaptenskan.

Ja, gissa nu, mitt herrskap!

Doktorinnan.

Frun har fått ut markispatiancen utan favörer...

Kamrerskan.

Kaptenskan har fått en piga utan fästman . . .

Auditören.

Eller ett par handskar, tillräckligt — små!

Kaptenskan.

En grågul kattunge af min svarta Mirra.

Alla.

Är det möjligt??

Kamrerskan.

Det betyder en stor syrpris.

Doktorinnan.

Ljus färg under svart i kortleken betyder oförväntadt möte eller främmande; äfven bortbjudning. En ljus dam till en svart! Kaptenskan blir inviterad till hofvet.

Auditören.

Men ursäkta! Om jag förstod det rätt, då var det kattungen, som var grågul . . . Men jag kanske afbröt fru doktorinnan . . .

Doktorinnan.

Jag ville blott säga . . . Gud vet nu hvad det var jag ville säga; jo! jag förmodade att vår älskvärda kaptenska möjligen blefve bjuden till hofoblatfabrikörens, Oleanders, till den stora festen i nästa vecka. Jag vet att kaptenskan bor i samma hus med det herrskapet.

Kaptenskan.

Jag umgås icke hos herr hofoblatfabrikörens.

Doktorinnan.

Icke det?

Kaptenskan.

Jag har icke äran att vara presenterad vid det hofvet.

Doktorinnan.

Och känner alltså kanske icke det minsta om hela festen?

Kaptenskan.

Icke det ringaste.

Doktorinnan.

Det är fru Oleanders namnsdag. Det skall bli kostymbal. Äldsta mamsell dotter skall vara klädd som kinesiska.

Auditören.

Har man sett!

Doktorinnan.

Hon har fått en fullständig kostym af det der kinafartygets laddning, ni vet, Liljewalchs och Aftonbladets...

Kamrerskan.

Nå, apropå! Efter Aftonbladet kom att omtalas, hur går det med bomulls-krutet eller krut-bomullen, som de nu skrifva så ofantligt mycket om i bladen?

Auditören.

Det går fullkomligt efter önskan.

Kamrerskan.

Det vill säga?

Auditören.

Att man rättnu icke törs taga på sig en vadderad nattrock; man röker sin morgoncigarr, råkar bränna ett litet hål på sig, och pang, der exploderar man! Plagget har varit stoppadt med krut-bomull; ... ett misstag af köpmannen eller skräddaren...

Doktorinnan.

Herre, Du Himmelens Gud! Hvad skall det bli af slikt?

Kamrerskan.

Det är ju förskräckligt...

Kaptenskan.

Afskyvärdt! . . . Farväl med all bomullsvadd!

Auditören.

Ja, än vidare! En dam kommer att ställa sig, vänd med ryggen, mot en varm kakelugnslucka . . . . något lågt ner . . .

Doktorinnan.

Om förlåtelse, man kan ha sidenklädning eller yllemusslin.

Kaptenskan.

Åh, kära fru doktorinna, hvad kan det hjelpa? Det tar igenom, menar auditören . . .

Auditören.

Min fru, det har icke *jag* sagt. Jag tar de begge andra damerna till vittne.

Kamrerskan.

Usch, hvad de också hitta på, de der så kallade vetenskapsmännen! Liksom man icke kunnat göra något nyttigare, än sätta den arma bomullsvadden i misskredit! Gudbevare oss från de lärde, det har alltid varit mitt ord.

(Mel.: *"Nybunden är din bröllopskrans"* etc.)

I paradisets första dar,
då allt var mjölk och honung,
med all sin enfald men'skan var
mer lycklig än en konung.
Men Eva åt, förfluget djerf,
af kunskapsträ'ts renetter,
och lärdom kom till vårt förderf
bland alla men'skorätter.

Så har man snart vändt upp och ned
på hela verldssystemet!
att låta intet stå i fred,
se det är just problemet!
På allting petar man så klok,
med vetenskapens finger,
och snillet, som en gammal tok,
från ett till annat springer.

Som andra foglar man beqvämt
i luften navigerar,
och under vattnet helt förnämt
i droschka promenerar!
Med litet bomull man så lent
ur nästan lifvet lurar,
och med ett trädrör — hur gement! —
ransakar andras njurar.

Men tro mitt ord, att straffets svärd
snart genom rymden susar;
med all sin lärdom denna verld
emot förderfvet rusar.
Tänk blott, att grädda nu som bäst
af stärkelse man lagar!
Hvad finner man ej på härnäst
till hjelp att stärka kragar?...

Kaptenskan.

Ja, det är alltför sannt! Hela verlden är snart så lärd, att den består af bara professorer och professorskor! Apropå om det, doktorinnan känner ju fru Myggelin, hennes dotter skall vara ett sådant ljus, kantänka...

Doktorinnan.

Hon skrifver vers.

Kaptenskan.

Joo..... Hm!

Kamrerskan.

Vers?!

Doktorinnan.

Läste inte herrskapet poemet, som stod för någon tid sedan, jag tror i Allehanda? "Herden och Hunden."

Kaptenskan.

Jag tror väl.

Kamrerskan.

Det var rätt nätt, om jag minnes riktigt.

Auditören.

Det var ett ganska rörande stycke. Det slutade så här, vill jag erinra mig:

"Sof sött, sof sött vid bölja blå,
min kära hund, du askegrå!
Du var den trognaste bland väsen,
du följde mig bland gröna gräsen
alltjemt så munter och derhos
oskiljelig som Fylgjan tros.
Sof sött, du ädle, nu vid vågen!
din herre sörjer djupt i hågen."

Doktorinnan.

Är det icke vackert?

Kamrerskan.

Det är poesi i det, det är känsla; man skulle tro att det var af Orvar Odd....

Doktorinnan.

Det var af mamsell Myggelin.

Kaptenskan.

Verkligen?

Kamrerskan.

Så...? Det kan dock bli något af den flickan.

Doktorinnan.

Hon slutar med att taga pris i Svenska Akademien, sanna mina ord! Hon blir något storartadt, hon blir en annan fru Widström. Skada att hon är så sjuklig!

Kamrerskan.

Hon har kanske mask?

Doktorinnan.

Gud vet hvad det egentligen är! Hade blott min salig

man lefvat, han var en doktor att taga reda på hvad som fattades unga flickor!

Auditören.

Han hade en skarp blick?

Doktorinnan.

Om han hade!

Kaptenskan.

Det är fasligt, hvad hela verlden i våra dagar lider af sjuklighet och pjunk; de gamla äro som raskast, ungdomen går och hänglar....

Auditören.

Ja, icke sannt? sjelfva potatisen...

Doktorinnan.

Sjelfva potatisen! Det må Herr Auditören visst säga; apropå om potatisen, hur går det för herrskapet? Mina äro totalt ruttna, de duga icke ens att kasta för — med respekt till sägandes!

Kaptenskan.

Nästan det samma med mina!

Kamrerskan.

Der är tyvärr ingen hjelp för dem. Och hvad läser jag häromdagen i en af tidningarne? Att äfven rofvorna börjat angripas!

Doktorinnan.

Skulle det vara möjligt?

(Mel. Bellman: *"Fader Movitz, bror!"* etc.)

Det är dock för dant!
Det är "inquiétant"
i högsta måtto... om det är sannt!
Hvad skall se'n man få
i sitt hushåll då,
som något kan förslå?

Sjukdomar ständiga
man hör!
Skördar eländiga
man gör...
Det är uppenbart
och som solen klart,
vi dö af hunger snart...

Se potatisen
är för den och den,
re'n längesedan — käraste vän!
Den har "svampen" fått,
eller, kort och godt,
en kallbrand uti smått.
Rofvan, — vi höra nu,
min själ! —
sjuk vill sig göra nu
jemväl.
Att det messlingen är,
jag nästan svär,
det är modernt det der.

Sedan turen snart
kommer i en fart
till allt slags ärter!... det blir ju rart!
och det sker en dag
att — hvad vet jag? —
att gurkorna få slag.
Och turska bönorna
få "grippe"
eller, likt hönorna,
en tipp!
och af frossa jag spår,
läggs spenaten på bår
i blomman af sin vår.

Auditören.

Detta allt är en bedröflig sanning. Rofvorna äro ganska illa, betänkligt illa deran; läkarne skaka på hufvudet... Det är en elakartad fläckfeber.

Doktorinnan.

Åh, det skulle ha varit min salig man! Han var icke den, som vid första pjunk gaf allt förloradt. Han har i lifs-

tiden hjelpt mången på benen, som redan låg der blek om näsan, Gud förlåte mina synder!

Auditören.

Fru doktorinnan menar icke rofvor?

Doktorinnan.

Rofvor eller andra kinkblåsor, lika mycket! Men det säger jag, att hade man icke sin eviga vattenkur och vattenkur, då visste icke våra läkare nu för tiden råd för någonting...

Kamrerskan.

Det är nästan min mening också. Men apropå om vattenkuren, hur befinner sig fru kaptenskans svåger efter resan till Gräfenberg?

Kaptenskan.

Fullkomligt väl. Han som för ett år sedan icke kunde gå öfver golfvet, han var i förra veckan på bal och dansade tre valser å rad, allt med unga flickor...

Auditören.

Det är dock ett högst märkvärdigt faktum!

Kaptenskan.

Ja, det må Gud veta att den turen var för honom en välsignad sak.

Auditören.

Törs jag fråga, hur länge han uppehöll sig i sjelfva Gräfenberg?

Kaptenskan.

I sjelfva Gräfenberg? Åh, i Gräfenberg var han blott en dag i förbiresan.... Han hade icke tid att bli länge på hvart ställe.

Auditören.

Nå, det förändrar saken! Jag förmenade...

Kamrerskan.

Det gjorde jag också...

Kaptenskan.

Nej, Gudbevars! Men blotta resan, förstås, verkade en total förändring i hans hälsotillstånd; det kan man ju lätt tänka sig, ombyte af luft, annan diet....

Doktorinnan.

Det var det min salig man alltid påyrkade; han lät också gerna sina patienter resa.

Kamrerskan.

Hur lätt reser man också icke i våra dagar, apropå om den saken! Man sätter sig på en jernväg och, utan att veta ordet af, är man i en annan ända af verlden.

Kaptenskan.

Säg snarare helt simpelt: i andra verlden! Tjenarinna för den slags transportering! Det är ju aldrig annat exempel på, än att man springer i luften...

Auditören.

Till himla skola vi ju alla dock förr eller sednare fara...

Kaptenskan.

Tack vackert! Jo, det är minsann en god tröst. Nej, då vet jag att högre värdera en god gammaldags reskalesch och ett par sediga hästar, och en pålitlig kusk, och en af våra vanliga vägar utan alltför många gropar och spår. Man kommer litet sednare fram, men man kommer med lifvet.

Kamrerskan.

För min del är jag icke alldeles så rädd för jernvägar och ångvagnar, som fru kaptenskan.

Kaptenskan.

Å, rädd just inte... men —

Kamrerskan.

Jag kunde nog ha lust att en gång försöka en dylik tur i litet större skala; jag har flera gånger kört efter sådana der ångvagnar, som löpa rundt i rundt förmedelst en häst, och det åtminstone tycker jag går förträffligt.

Kaptenskan.

Jag kan icke med att gammalt förståndigt folk ger sig af med allt hvad en mängd våghalsar och glopar hitta på...

Auditören.

Och för öfrigt menar fru kaptenskan att när olyckan vill sig, så skena äfven karusellerna...

Kaptenskan.

Värre har man hört!

Doktorinnan.

Apropå om olyckor! Det är dock ju himmelsskriande, det som stod i Dagbladet för några dagar sedan om henne, den arma menniskan med de nio —

Kamrerskan.

Små barnen? Ja Herre Gud!..,

Doktorinnan.

Om förlåtelse, låt mig tala till punkt! Henne, säger jag, med de nio små grisarna....

Alla.

Grisarna,... grisarna?!

Doktorinnan.

Menniskan kommer in från landet och stannar på Hötorget, för att sälja sina grisar; en karl infinner sig och frågar på dem, de bli eniga om handeln...

Kaptenskan.

Nä, jag minnes! Han narrar henne med sig och försvinner med grisarna genom en bakgård...

Doktorinnan.

Men det är ju likväl oerhördt! Och en enda gris kan ofta vara en sådan fattig qvinnas allt!

Kamrerskan.

Å, det är gudnås slikt som snart sagdt händer hvar dag, tycker jag.

Doktorinnan.

Det vet jag dock icke skulle ha händt i gamla dagar! Min man fick en gång i sin praktik en gris...

Auditören.

En verklig gris, af de der med borst och krumsvans, om jag får fråga?

Doktorinnan.

Förstå mig rätt! Han fick den skickandes till present från landet, från en fattig bondhustru ute på Wermdön...

Kamrerskan.

Blott ett enda ord i parenthes, apropå om Wermdön! Hur befinner sig doktorinnans gamla tant? Hon lefver ju ännu och bor på Wermdölandet, som förr?

Doktorinnan.

Jo, tack! Ganska godt efter sin ålder... Hon är nu 87 år och sitter ännu i dräll-väfstolen från klockan 6 om morgnarna. Gör mig det efter, någon af herrskapet!

Auditören.

Det är obilligt begärdt, fru doktorinna! För min del har jag aldrig kunnat annat än "väfva vadmal", och det ändå dåligt nog.

Kaptenskan.

Apropå om "vadmal" så kommer jag att tänka på lilla Waldemar ... assessorns, der doktorinnan bor ... Han föll ju ut genom fönstret?

Doktorinnan.

Ja, var det icke förskräckligt! Så är det att ha unga slynor, — med förlof sagdt! — till att se om sitt hus, i stället för en ordentlig menniska ...

Kamrerskan.

Nå, men han gjorde sig icke något ondt?

Doktorinnan.

Ondt? Han slog ihjel sig ... Gudbevars, död på stället, på eviga minuten!

Kaptenskan.

Hvad för något? Slog han ihjel sig, den lilla vackra gossen?

Doktorinnan.

Gossen? Nej, Jesus, icke sonen! Jag trodde fru kaptenskan talade om den lilla engelska knähunden ...

Kaptenskan.

Så den hette också Waldemar?

Doktorinnan.

Ack, jag tror jag är alldeles konfus! Jag förblandar namnen, han hette Walter Scott, det är fullkomligt riktigt ...

Kamrerskan.

Apropå om Walter Scott! Har man icke sedan det ringaste hört något från pastor Scott?

Auditören.

Han skall ha gått som methodist-missionär till Sand-

wichsöarna. Få nu se om han der spelar en lyckligare roll än i Stockholm!

Kamrerskan.

Så? Till Sandwichsöarna!... Men säga hvad man vill, det var dock en särdeles religiös man och klippt och skuren till prest...

Auditören.

För gammal skräddare att vara, åja!

Doktorinnan.

Det kan icke nekas att han omvände många gamla syndare...

Auditören.

Liksom han tillförene vändt om gamla klädesplagg! Samma stycke, men en ny yta!

Kaptenskan.

Apropå om att omvända, så har unga Löjtnant Pamp redan kommit tillbaka, — jag vet att åtminstone Kamrerskan kände honom, — han vände om i porten...

Kamrerskan.

Å?

Kaptenskan.

Det var sagdt han skulle gå till Algir och slåss mot Abd-el-Kader, men han kom inte längre än till Helsingborg, så ångrade munsjören sig.

Auditören.

Abd-el-Kader är räddad!

Doktorinnan.

Det är en ryslig menniska, den Abd-el-Kader! Han äter fransmän som brända mandlar...

Kamrerskan.

Fru doktorinnan talar figurligt; ty Abd-el-Kader skall

i sjelfva verket alldeles icke vara någon menniskoätare. Professor Pergament, som rest mycket i alla verldsdelar, har varit i sällskap med Abd-el-Kader på en bal...

Doktorinnan.

På en bal!... Om jag får lof att fråga hvad dansar Abd-el-Kader för något?

Kamrerskan.

Hvad som helst! Polka...

(Mel.: *"Malins blåa öga"* etc.)

Vet att Abd-el-Kader
är en ypperlig dansör!
alltid på maskerader
han furore gör.
Bland de sköna han sig ter
som en kavaljer.

Kaptenskan.

Bär han gula handskar?

Kamrerskan.

Han som hvarje annan sprätt!
och med kikar'n granskar
hvarje toalett.

Äfven han "illustre"
bland kavallerister är
han på gångar'n yster
stolt turbanen bär...

Auditören.

I en konstberidartropp
har han ej trädt opp?

Kamrerskan.

Är sannfärdig källan,
han af Guerra är elev,
sist dock dem emellan
något grums der blef.

Abd-el-Kader förer
jemt en fin konversation,
straxt man skalden hörer
i hans sätt och ton . . .

Kaptenskan.

Hvad? är han också poet?

Kamrerskan.

Det ni inte vet?
Det är han, oss sänder
All arabiskan, den der
hvarje julkalender
rikligt bjuda plär.

Kaptenskan.

Är det verkligen sannt? Det är då en bildad menniska...

Auditören.

Det är han visst! Almqvist känner honom också; han har beskrifvit honom i sin roman Gabriella Mimanso.

Doktorinnan.

Apropå om romaner! Har auditörn läst "Den eviga juden"?

Auditören.

Utan tvifvel! Man måste dock följa med sin tid.

Doktorinnan.

Men hör, säg mig nu! kan man verkligen lita på allt hvad der står, till exempel om jesuiterna?

Auditören.

Det skulle jag tro. Sue är en mycket sannfärdig karl.

Doktorinnan.

Jag har en gång sett en jesuit.

Kamrerskan.

Oh, oh!

Kaptenskan.

Hvar?... här i Stockholm?

Auditören.

Det är nästan otroligt!

Doktorinnan.

Som jag säger! Sett honom med mina egna ögon, talt med honom... Min salig man, skall jag säga, hade honom ett par gånger hemma hos sig för att lära af honom tillberedningen af det äkta jesuiterplåstret. Han var från Bayern och var också doktor.

Kaptenskan.

Ah!

Kamrerskan.

På det viset!

Kaptenskan.

Nu, apropå om Bayern! Vet herr auditören, som är herre, hur det går med det bayerska ölbryggeriet?

Auditören.

Briljant, min fru!... Det är ett öl, skall jag ha den äran att säga! Det är, på heder och tro, något annat än färgadt brunnsvatten...

Kamrerskan.

För öfrigt, apropå om öl! så...

Doktorinnan.

Ett ord, ursäkta! apropå om färgeri....

Kaptenskan.

Men hur var det, apropå om brunnsvatten? auditören hade ju något att berätta i anledning af brunnsinrättningen vid Carl den XIII:s torg...

Kamrerskan.

Det är sannt...

Doktorinnan.

Ja det glömde vi alldeles hort...

Auditören.

Jag glömde det sjelf. Nå! Jo, saken var den, fru kamrerskan erinrar sig säkert från brunnsséjouren en viss major, som alltid gick med gröna glasögon och trakterade med historier, som just icke alltid hörde till det qvicka slaget.

Kamrerskan.

En liten vidlyftig med korta ben... En fjesk!

Auditören.

Oss emellan sagdt, en stor narr, som på köpet trodde sig ha tur hos fruntimmer! Han har nu verkligen på gamla da'r blifvit förlofvad karl...

Kamrerskan.

Det händer det otroliga. Major... hvad hette han nu igen?

Auditören.

Nonnenpipp.

Doktorinnan.

Hvad är det jag hör? Major Nonnenpipp i Småland?

Auditören.

Alldeles.

Doktorinnan.

Min köttsliga herr kusin! Och man icke averterat mig derom?

Auditören.

För fan! här sitter jag väl och talar halsen af mig! Ah? Är det en kusin till fru doktorinnan?

Kamrerskan.

Det visste jag heller icke; eljest, fru doktorinna, hade jag visserligen uttryckt mig med mera egard —

Doktorinnan.

Ingen fara skedd, mitt herrskap! Nå, auditör! Och majoren är förlofvad, med hvem?

Auditören.

Man skrifver mig till och säger: med ett gammalt troll men hon är rik som en guldgrufva!...

Kaptenskan.

Nå, herrarne äro också viga med att kalla oss fruntimmer för "gamla troll"...

Auditören.

Ni gör mig orätt, min fru! jag talar alltid om såväl äldre som yngre damer med samma vederbörliga aktning, men denna ifrågavarande lilla "fästmö" — i parenthes ett stycke fröken, skall verkligen vara gammal som gatan, och i ordets egentligaste mening ett hår af sjelfvaste...

Kamrerskan.

Det är en fröken?

Auditören.

En fröken från Uddevalla-trakten, vid namn Hummerklo.

Kaptenskan.

Fröken Louise Marie Hummerklo? Min ungdomsvän och pensionskamrat! Hon förlofvad, och jag vet ingenting derom?

Auditören.

Aj, för satan! det kan man kalla att stöta på patrull!

Kaptenskan.

Forlofvad med en major!

Doktorinnan.

Major Nonnenpipp, Riddare af svärdsordeu och, om jag icke misstager mig, äfven af Par Bricole.

Kaptenskan.

Min kära Louise Marie alltså majorska Nonnenpipp!... Nå, det kan jag säga var en nyhet!

Kamrerskan.

Det var ju det jag straxt sade, auditören kommer alltid med något nytt; han är en perla med det, vår goda auditör! — apropå om perla, låt mig servera än en liten tår! och alltid med glada nyheter!...

Auditören.

Ja, så händer det i verlden ... *(Stiger upp från bordet och vänder sig mot åskådarne.)*

(Mel. Bellman: "*Solen glimmar*" etc.)

Ofta något gladt och godt
här på lifvets bana
kommer "à propos de bottes,"
då vi ej det ana.
Mycket händer dock också,
när vi tänka minst derpå,
fanders så "mal à propos;"
det är tingens vana.

Nyss med tvenne ord jag kom
illa fast i garnen;
jag mig såg i andanom
re'n på kaffeqvarnen . . .
Lyckligtvis min nyhet var
dock för "à propos" och rar!
detta halp mig stackars karl
undan Evabarnen.

Som i vanligt hvardagslag,
mycket ock på scenen
blott för *apropå'ns behag*
håller sig på benen.
Syns er ej vårt lilla skämt,
till en mellanrätt bestämdt,
också ha ett slikt, just jemnt?
— Svaren hvad J menen!

Slut.

STOCKHOLM. Hörbergska Boktryckeriet, 1846.

Nordstjernan.

1845–46.